Du'a Ya Mwezi Wa Ramadhani (Vidhihirisho vya Mwenyezi Mungu)

Compiled by Unknown

Al-Islam.org

Du’a hii ni mmoja inayo somewa kila siku katika mwezi mtukufu.
Maelezo ya du’a hii yaliyomo katika kitabu hiki inasisimua nyoyo za waumini.
Kila mwenye imani anashauriwa aisome kwa makini ili kupata uelewa wa kiroho.
Hadithi mmoja ya Mtume (s) pia inaeleza kuwa mtu ambaye anasoma kwa kuelewa na kutenda yaliyo elezwa, anastahiki msamaha ya Allah swt.

Category:

Supplications [3]
Fasting [4]

Miscellaneous information:
Du’a Ya Mwezi Wa Ramadhani (Vidhihirisho vya Mwenyezi Mungu) Ufafanuzi wa dua ya kila siku ya mwezi wa Ramadhani kwa ufupi Sehemu ya Kwanza Kimeandikwa na: Ab Muhammad Zaynu’l ‘bidin Kimetarjumiwa na: Dr. M. S. Kanju S. L. P. 233, Dar es Salaam Email: mokanju2000@yahoo.com Website:www.dartabligh.org ISBN: 9987 –665–37–3 ©Haki ya kunakili imehifadhiwa na: Tabligh Sub Committee Toleo la kwanza: March, 2005 Nakala: 1000 Kimetolewa na kuchapishwa na: Tabligh sub committee KSI Jamaat – Dar es Salaam P O Box 233, Dar es Salaam. Tanzania. Tel – 255 22 2115119 Fax – 255 22 2113107 Email tabligh@raha.com Website www.dartabligh.org

Featured Category:

Muslim Practices [5]

Kitabu kilichoko mikononi mwako, ni tarjuma ya kitabu cha Kiingereza, kwa jina la “Manifestations of Allah” kilicho andikwa na Ab Muhammad Zaynu’l ‘bidin.

Kitabu hiki ni ufafanuzi wa du’a mashuhuri inayosomwa katika Mwezi mtukufu wa Ramadhani. Mwandishi ameeleza kwa ufasaha kabisa kwamba, ili du’a iwe ni yenye kukubaliwa lazima iambatane na vitendo vya mtu kuhusiana na du’a anayoimba. Kwa mfano katika du’a hii tunamuomba Allah swt: “Ewe Allah ingiza furaha kwenye roho za wakazi wa makaburini,” lakini kama wewe hujishughulishi kwenda kuzuru makaburi kama alivyosisitiza Mtukufu Mtume (s.a.w.w.), wala huwatolei maiti wako sadaka pamoja na kwamba uwezo unao wa kufanya hivyo, ni muhali du’a yako hiyo kukubaliwa. Au kama tunavyoomba katika du’a hii kwamba Allah swt, amtajirishe kila aliye fukara, amshibishe kila mwenye njaa, amvishe kila ambaye hana nguo n.k. Lakini sisi tukawa hatujishughulishi kuwasaidia wenye shida kama hizo, basi itakuwa kama kumkejeli Mwenyezi Mungu.

Katika kufafanua vipengele vya du’a hii, mwandishi amejitahidi sana kuwazindua watu na kuwa hamasisha ili waone umuhimu wa du’a na utekelezaji wake ili iwe yenye maana na manufaa kwa mwenye kuomba na mwenye kuombewa.

Kutokana na umuhimu wa du'a hii tumeona tukitoe kitabu hiki kwa lugha ya Kiswahili, kwa lengo letu lile lile la kuwahudumia ndungu zetu Waislamu wazungumzaji wa Kiswahili.

Tunamshukuru Ndugu yetu Dr. M. S. Kanju kwa kukubali jukumu hili la kukifanyia tarjuma kitabu hiki. Vile vile tunawashukuru wale wote walioshiriki katika kusahihisha na kukipitia hadi kufanikisha kuchapishwa kwa kitabu hiki.

Ni matumaini yetu kwamba kitabu hiki kitakuwa ni chenye manufaa kwa wasomaji wetu na kuzidisha upeo wao wa elimu katika dini.

Mchapishaji:
Tabligh Sub committee
KSI Jamaat – Daressalaam
P O Box 233, Daressalaam. Tanzania. Tel – 255 22 2115119
Fax – 255 22 2113107
Email tabligh@raha.com [6]
Website: www.tabligh.org [7]

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَٰنِ الرَّحِيم

Kwa jina la Mwenyezi Mungu, Mwingi wa rehema Mwenye kurehemu

اللّهُمّ صَلّ عَلَى مُحَمّدٍ وَآلِ مُحَمّد

Ewe Allah mbariki Muhammad na Kizazi chake

Kwa unyenyekevu natoa ufafanuzi huu mfupi wa du'a ya kila siku ya Mwezi Mtukufu wa Ramadhani kwa Mtukufu Mtume Muhammad (s.a.w.w.) na kwa kizazi chake Ma'asum (a.s.) ambao ni mfano wa vidhihirisho kamili vya Allah (s.w.t.) na kwa unyoofu naomba kwa Allah (s.w.t.) kukubali maombi haya.

Ujaribishaji wa unyenyekevu huu lazima uchukuliwe kama nukta ya upandaji kwenye maana za du'a nyingine zilizosimuliwa na Mtukufu Mtume (s.a.w.w.) na Kizazi chake Ma'asum (a.s.). Wakati unaposma du'a yoyote mtu hatakiwi ajiweke ukingoni, bali lazima ajitahidi kwenda katikati na kwenye kiini cha dua. Safari yetu ya kwanza itakuwa safari ya wazo na fikira, lakini hii lazima itupelekee kwenye hali ya kujitengeneza upya na kutambua kiini cha du'a.
Allah (s.w.t.) atuwezeshe wote kabla ya kupoteza fursa hii isiyo na malipo ya maisha haya ya kupita.

Wal-h'amdu lill□hi Rabbi'l '□lamin. Na shukrani zote zinamstahiki All□h peke Yake, Mola wa ulimwengu.

Mhitaji wa daraja ya mwisho kwa Tajiri wa wote, All□h (s.w.t.),
Ab□ Muhammad Zaynul'l '□bidin
Qum al-Muqaddasa
Sha'b□n al-Mu '□dham 1423

Katika anga ya kipeponi ya ujirani wa Hadhrat Fatima Ma's□ma (a.s.), All□h (s.w.t.) aijaze mioyo yetu na mapenzi makubwa kwa ajili yake, na atubariki kwa uombezi wake - □min.

Sehemu ya kwanza:

اللّهُمَّ أَدْخِلْ عَلَى أَهْلِ الْقُبُورِ السُّرُورَ

Ewe Mola wafurahishe waliomo makaburini

Sehemu ya pili:

اللّهُمَّ أَغْنِ كُلَّ فَقِيرٍ

Ewe Mola mtajirishe kila aliye masikini

Sehemu ya tatu:

اللّهُمَّ أَشْبِعْ كُلَّ جَائِعٍ

Ewe Mola mshibishe kila mwenye njaa

Sehemu ya nne:

اللّهُمَّ اكْسُ كُلَّ عُرْيَانٍ

Ewe Mola mvishe kila aliye uchi

Sehemu ya tano:

اللّهُمَّ اقْضِ دَيْنَ كُلِّ مَدِينٍ

Ewe Mola mlipie deni kila anayedaiwa

Sehemu ya sita:

اللّهُمَّ فَرِّجْ عَنْ كُلِّ مَكْرُوبٍ

Ewe Mola mfariji kila mwenye maumivu

Sehemu ya saba:

اللّهُمَّ رُدَّ كُلَّ غَرِيبٍ

Ewe Mola mrudishe salama kila aliye ugenini

Sehemu ya nane:

اللّهُمَّ فُكَّ كُلَّ أَسِيرٍ

Ewe Mola muachie kila mfungwa

Mtukufu Mtume (s.a.w.w.) amenukuliwa akisema:

مَنْ دَعَا بِهَذَا الدُّعآءِ فِي شَهْرِ رَمَضَان بَعْدَ الْمَكْتُوْبَةِ اسْتَغْفِرَتْ ذُنُوْبُهُ إِلى

يَوْمِ الْقِيَامَةِ

“Yeyote yule atakayeomba kwa du’a hii katika mwezi Mtukufu wa Ramadhani baada ya salat ya wajib, dhambi zake zitasamehewa mpaka Siku ya Hukumu.”1

Du’a sio maneno ya mdomoni tu, bali ni hali halisi ya kuhitaji, ambayo sana inadhihirishwa na maombi ya mdomo. Maadamu hakuna upatanifu kati ya hali ya ndani ya kuhitaji, na “maneno ya mdomoni” maombi yatakosa kiini chake.

Kwa kutambua haya, tunasema kwamba “hali ya kutamani sana kwa ajili ya hali bora ya kila jamii ya wanadamu” ni “haja ya asili” ya kila mwanadamu
ambaye anafaidi roho isiyo na waa. Hii ni kwa sababu kila mwanadamu amepambiwa na sifa za Allah (s.w.t.). Na moja ya sifa hizo ni ‘Rehema’ (Huruma) ambayo imevienea vyote. Kwa hiyo mwanadamu kwa asili hupenda ufanisi wa kila mwanadamu mwingine. Sababu ambayo wengi wetu hatuna sifa hii, ni utenganisho wetu kutoka ukuruba wa Allah Muumba wetu Mpendwa. Kwa hiyo tunahitaji kufanya utakaso wa nafsi ili kuelewa sifa hii ambayo imefichwa kwa ajili ya wingi wa dhambi na mfungamano wa mambo ya dunia.

Na wakati tunapokuwa katika hali ya kutamani ufanisi wa wengine na kutafsiri hayo katika muundo wa maneno, maombi yetu yatabeba maana, na tutafaidika kutokana na ubora wake mkubwa. Hata hivyo, wale ambao hawakupata daraja hii ya ukuruba, hawapaswi kukata tamaa bali wasome du’a hii mara kwa mara pamoja na kutafakari. Kama du’a hii ya nuru ilikuwa imekusudiwa kwa ajili ya wanadamu wakamilifu tu, Mtukufu Mtume (s.a.w.w.) asingeifundisha kwa watu wote. Kwa hiyo, wakati wote lazima tujaribu kusoma du’a hii kwa mazingatio na kubadilika. Kama mtu angelikazia fikra za hali ya juu zilizomo kwenye du’a hii, kwa hakika anaweza kuamka kutoka kwenye usingizi wake mzito na kubadilisha maisha yake.

Katika Mwezi huu wa Baraka wakati ambapo Baraka za Allah (s.w.t.) zinamiminika bila kikomo, tumuombe Allah kwa unyenyekevu ili atuwezeshe kuwa miongoni mwa wale ambao wanasoma dua hii ya ajabu kama tafsiri ya nia zetu za ndani.

1. ‘All□ma Majliisi, Bih□r al– Anw□r, J. 95, uk . 120 sura ya 6.

اللّهُمَّ أَدْخِلْ عَلَى أَهْلِ الْقُبُورِ السُّرُورَ

Ewe Allah Ingiza Furaha Kwenye Roho Za Wakazi Wa Makaburini

Du’a Na Kanuni Ya Sababu Na Matokeo

Du’a ndiyo njia bora zaidi ya mtu kupata mwisho wenye maana. Kanuni ya sababu na matokeo

inatuhimiza kuomba msaada kutoka kwa Msababishaji Mkuu – ambaye ni Mwenyezi Mungu (s.w.t.), hivyo basi hata kwenye mazingira ambayo vitu vyaweza kupatikana kwa njia za kawaida haipasi mtu kujiona ya kwamba hahitaji dua. Na baadhi kwa upande mwingine wanaweza wakafikiri kwamba dua peke yake inatosha na hakuna haja ya kutumia njia zilizoko kwenye uwezo wetu ili kufikia malengo yetu. Kwa uwazi njia hii pia ni ile ya ujinga, kwani Mwenyezi Mungu pia ameweka mfumo wa sababu na matokeo na akamhimiza mwanadamu kuutumia (mfumo) huo kwa mwishilizo wake mwema. Maneno yafuatayo ya hekima kutoka kwa Imamu al-Sadiq (a.s.) yanathibitisha hilo.

فَجَعَلَ لِكُلِّ شَيْءٍ سَبَبًا, أَبَى اللَّهُ أَنْ يُجْرِيَ الأَشْيآءَ إلاّ بِأَسْبَابِهَا

"Mwenyezi Mungu hayaruhusu mambo kufanyika ila kwa kupitia sababu zake hivyo basi kila kitu amekifanyia sababu."1

Kutafuta Sababu Za Kuwaingizia Furaha Walio Makaburini

Baada ya kufahamu yaliyo tangulia, tutaona ya kwamba yeyote mwenye kufahamu anapoomba dua, bila ya shaka atatafuta njia na sababu ziwezazo kuzifanya nyoyo za walio fariki zifurahike, mbali na kuziombea dua.

Riwaya zilizopokewa kuhusiana na jambo hili (ambazo zinatuzidishia muangaza) zinatueleza namna ya kuwafurahisha walio fariki. Hadithi zifuatazo zinafaa kutafakari:

1. Imam al-Sadiq (a.s.) aliulizwa, "Je, yawezekana mtu aswali kwa niaba ya aliyekufa?" "Ndio" alijibu Imamu (a.s.) na akaongeza:

إنَّ الْمَيِّتَ لَيَفْرَحُ بِالتَّرَحُّمِ عليهِ وَالإسْتِغْفَارِله،كما يَفْرَحُ الْحَيُّ بِاالْهَدِيَّة تهدى إليه

"Hakika maiti anafurahi anapohurumiwa na kuombewa msamaha kama anavyo furahi aliye hai kwa kupewa zawadi."2

2. Siku moja Mtume (s.a.w.w.) alipita karibu na kaburi la mtu aliezikwa jana yake, ambapo aliiona familia yake ikimlilia, alipoona hivyo aliwaambia;

لَرَكْعَتَانِ خَفِيْفَتَانِ مِمّا تَحْتَقِرُوْنَ أَحَبُّ إِلَى صَاحِبِ هَذَا الْقَبْرِ مِنْ دُنْيَاكُمْ كُلَّهَا

“Rakaa mbili zilizo nyepesi ambazo mwazidharau ni bora kwa huyu aliyezikwa kushinda dunia yenu yote.”3

3. Imepokewa kutoka kwa Mtume (s.a.w.w.) kwamba:

إِنَّ الْهَدَايَا لِلأَمْوَاتِ الدُّعَآءُ وَ الإِسْتِغْفَارُ

“Hakika zawadi (za walio hai) kwa walio fariki ni dua na kuwaombea msamaha”.4

4. Vile vile tumepokea kutoka kwa Imam Ali bin Musa Ridha (a.s.) kwamba:

ما مِنْ عَبْدٍ زارَ قَبْرَ مُؤْمِنٍ فَقَرَأَ عليهِ إِنَّا أَنْزلْنَاهُ في لَيْلَةِ الْقَدْرِ سَبْعَ مَرَّاتٍ إلّا

غَفَرَ اللهُ لَهُ وَلِصَاحِبِ الْقَبْرِ

“Yeyote katika waja wa Mwenyezi Mungu (s.w.t.) anapolizuru kaburi la mu’umin halafu akasoma Suratu’l Qadr mara 7 juu ya kaburi hilo, Allah atamsamehe yeye na mkazi wa kaburi hilo.”5

5. Mtukufu Mtume (s.a.w.w.) amenukuliwa akisema:

مَنْ مَرَّ عَلَى الْمَقَابِرِ وَقَرَأَ قُلْ هُوَ اللهُ أَحَدٌ إِحْدَى عَشْرَةَ مَرَّةً ثُمَّ وَهَبَ أَجْرَهُ لِلْأَمْوَاتِ

أُعْطِيَ مِنَ الأَجْرِ بِعَدَدِ الأَمْوَاتِ

“Yeyote apitae karibu na makaburi na akasoma Qul Huwallahu Ahad mara 11 na akatoa thawabu zake kwa maiti, malipo yake hulingana sawa na idadi ya maiti (waliozikwa hapo).”6

6. Imamu Ja’far al-Sadiq (a.s.) amenukuliwa akisema:

تَدْخُلُ عَلَى الْمَيِّتِ فِي قَبْرِهِ الصَّلاةُ وَالصَّوْمُ وَالْحَجُّ وَالصَّدَقَةُ وَالدُّعَاءُ وَالبِرُّ وَيُكْتَبُ

أَجْرُهُ لِلَّذِي فَعَلَهُ وَلِلْمَيِّتِ

"Sala, Saumu, Hajj, Sadaka, matendo mema na Du'a humfikia maiti katika kaburi lake, na malipo ya matendo hayo huandikiwa (wote), mtendaji na maiti."7

7. Imamu Ja'far al-Sadiq (a.s.) amenukuliwa akisema:

مَنْ عَمِلَ مِنَ الْمُسْلِمينَ عَن مَيِّتٍ عَمَلَ (عَمَلاً) خَيْرٍ أَضْعَفَ الله

لَهُ أَجْرَهُ وَنَفَعَ الله بِهِ الْمَيِّتَ

"Yeyote yule miongoni mwa waislamu afanyaye tendo jema kwa niaba ya mtu aliyekufa, Allah humlipa malipo maradufu na kumfanya maiti anufaike nalo."8

Kwa hiyo, tunapowaombea dua waliofariki ili wapate furaha katika barzakh, lazima vile vile tujitahidi kutumia njia za furaha zao tulizo wekewa, na tumuombe Mwenyezi Mungu kwa unyenyekevu azikubali amali zetu.

Marehemu Ayatollah Shahabudin Mar'ashi katika wasia wake wa mwisho alimpa mwanawe ushauri wa mawazo, moja katika ushauri huo ni huu:

"Nilimshauri (mwanangu) kusoma Qur'an Tukufu na kupeleka baraka za kisomo hicho kwa roho za wafuasi wa Ahlul-Bayt (a.s.) ambao wamefariki na hawakujaaliwa kuwacha kizazi nyuma yao."9
Kwa hiyo, katika Mwezi huu Mtukufu wa rehema, tusiwasahau wale waliomo makaburini wakiwemo wale tusio wajua. Vile vile tuwaombee dua njema wale wanaoonekana dhahiri kuwa makafiri lakini waliompwekesha Mwenyezi Mungu na wakasilimu kabla ya kufariki kwao.

Katika kitabu chake 'Chehl Hadith' (Hadithi Arbaini), Imam Khomeini (Allah atukuze roho yake) anasimulia ushauri wa mawazo kutoka kwa mwalimu wake wa Irfani (elimu ya kiroho) Ayatullah Shah Abadi (r.a.) akisema:
"Shekhe wangu ambaye ni arif mkubwa, moyo wangu uwe ni fidia kwake alikuwa akisema: 'Usimlaani

yoyote japokuwa ni kafiri ikiwa hujui alikuwa katika hali gani ila tu ikiwa umejulishwa na walii aliye Ma'asum kwa kuwa yawezekana kwamba alisilimu kabla ya kufa kwake.' Kwa hivyo usiwe na mazowea ya kulaani laani bila ya kujua hakika ya unayemlaani."[10]

Mahali pengine pia Imam amesema kuwa:
Mwalimu wetu mkuu 'Arif Shah Abadi, roho yangu iwe fidia kwake alikuwa akisema: 'Usije ukamdharau yoyote hata kama ni kafiri, kwa kuwa kuna uwezekano wa yeye kuongoka kutokana na nuru iliyoko kwenye nafsi yake. Na ubaya na dharau zako, zikakusababishia hali mbaya na ya kuhuzunisha katika maisha ya akhera.[11]

Bila shaka kuamrisha mema na kukataza maovu ni tofauti na kudharau. Kwa hivyo ni bora kutowalaani makafiri kwa kuwa haijulikani mtu atafariki akiwa katika hali gani. Na lau utamlaani mtu kisha akafariki akiwa kwenye uongofu, hali yake hii yaweza kuwa kizuizi kwa maendeleo yako ya kiroho.
Hivyo basi tunapokisoma kifungu hiki cha dua, yatakiwa tujishughulishe kutenda matendo mema kwa ajili ya waislamu waliofariki kwa hali halisi ya kuwatakia furaha waliokufa.

1. All□ma Majlisi, Bih□r al-Anw□r, j. 2, uk. 90.
2. Mawl□ Fayd K□sh□ni, al-Mahajjat al-Bayd□', j. 8, uk. 292.
3. Tanbihu 'l Khaw□tir, uk. 453.
4. Mawla Fayd Kashani, al-Ma!ajjatu 'l Bayda', j. 8, uk. 291.
5. Shaykh Saduq, Man la Yahduruhu'l Faqih, j. 1, uk. 181.
6. al-Hajj Mirza Husayn al-Nuri al-Tabrasi, Mustadrak al-Wasa'il, j.2, uk. 483.
7. al-Shaykh Muhammad bin al-Hasan al-Hurr al-□mili, Was□'il al-Shi'a il□ Tahsili Mas□'il al- Shari 'a, j. 8, uk. 279.
8. Ibid.
9. Ayatullah al-'Udhma Mar'ashi al-Najafi, Wasiyyatnameye Ayatullah al-'Udhma Mar'ashi.
10. Imam al-Khumayni, Chehel Hadith, hadithi ya 28.
11. Imam al-Khumayni, Chehel Hadith, hadithi ya 3.

اللّهُمَّ أَغْنِ كُلَّ فَقِير

Ewe Mola Mtajirishe Kila Aliye Fakiri

Kuenea Pote Pambajo La Moyo La Muombaji

[Allahuma aghni kulla…]: kihusishi kimoja kilichowekwa karibu katika kila aya ya du'a hii ni "kull" ambacho kinamaanisha "kila." Muombaji siku zote hujaribu kuomba kufanikiwa kwa kila mwanadamu. Huona roho wa Mungu kupitia maombi. Nadharia ya ubinafsi haipatikani tena. Hujifungua kutoka minyororo ya tamaa tu ya kunufaika, na utulivu wa nafsi. Mtukufu Mtume (s.a.w.w.) na kizazi chake Ma'asum walikuwa na tabia hii. Walitamani mafanikio na uhuru wa wote. Ili kuelewa vizuri moyo huu wa

hali ya juu, chunguza nukuu zifuatazo za aya za Qur'an Tukufu na hadithi:

1. Allah (s.w.t.) anasema katika Qur'an Tukufu [Sura al-ʿrʿf – 7:156]

وَاكْتُبْ لَنَا فِي هَٰذِهِ الدُّنْيَا حَسَنَةً وَفِي الْآخِرَةِ إِنَّا هُدْنَا إِلَيْكَ ۚ

قَالَ عَذَابِي أُصِيبُ بِهِ مَنْ أَشَاءُ ۖ وَرَحْمَتِي وَسِعَتْ كُلَّ شَيْءٍ ۚ فَسَأَكْتُبُهَا لِلَّذِينَ

يَتَّقُونَ وَيُؤْتُونَ الزَّكَاةَ وَالَّذِينَ هُمْ بِآيَاتِنَا يُؤْمِنُونَ

"...Na rehema Yangu imekienea kila kitu..."

2. Na katika Sura al-Anbiyʿ' [21: 107] akimhutubia Mjumbe Wake Mtukufu, anasema:

وَمَا أَرْسَلْنَاكَ إِلَّا رَحْمَةً لِلْعَالَمِينَ

"Nasi hatukukutuma ila uwe rehema kwa walimwengu."

3. Na katika Sura al-Kahf [18: 6] akimhutubia Mpendwa Wake, anasema:

فَلَعَلَّكَ بَاخِعٌ نَفْسَكَ عَلَىٰ آثَارِهِمْ إِنْ لَمْ يُؤْمِنُوا بِهَٰذَا الْحَدِيثِ أَسَفًا

"Huenda ukaingamiza nafsi yako kwa kusikitikia hali yao ya kutoziamini hadithi hizi."

4. Ifuatayo ni aya yenye nuru ya du'a ya kila siku ya Mwezi Mtukufu wa Rajab:

يَا مَنْ يُعْطِي مَنْ لَمْ يَسْأَلْهُ وَمَنْ لَمْ يَعْرِفْهُ تَحَنُّناً مِنْهُ وَرَحْمَةً،

"Ewe ambaye (kila siku) humpa mtu ambaye hajamuomba na ambaye hamjui Yeye, hufanya hivi kwa Upole na Rehema Yake."

5. Allah (s.w.t.) anasema katika Sura T؟h؟ [20: 2]:

مَا أَنْزَلْنَا عَلَيْكَ الْقُرْآنَ لِتَشْقَىٰ

"Hatukukuteremshia Qur'an ili ujitese [***katika njia ya kulingania kwa kujitahidi kuwalazimisha watu kuielekea***]***."***

6. Na katika Sura al-F؟tir [35: 8] anasema:

فَإِنَّ اللَّهَ يُضِلُّ مَنْ يَشَاءُ وَيَهْدِي مَنْ يَشَاءُ أَفَمَنْ زُيِّنَ لَهُ سُوءُ عَمَلِهِ فَرَآهُ حَسَنًا

إِنَّ اللَّهَ عَلِيمٌ بِمَا يَصْنَعُونَ

عَلَيْهِمْ حَسَرَاتٍ

فَلَا تَذْهَبْ نَفْسُكَ

"...Basi nafsi yako isijihiliki kwa kuwasikitikia [***ukafiri wao***]***..."***

7. Na katika Sura al-Mumtahana [60: 8] anasema:

لَا يَنْهَاكُمُ اللَّهُ عَنِ الَّذِينَ لَمْ يُقَاتِلُوكُمْ فِي الدِّينِ وَلَمْ يُخْرِجُوكُمْ مِنْ دِيَارِكُمْ أَنْ تَبَرُّوهُمْ

وَتُقْسِطُوا إِلَيْهِمْ ۚ إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ الْمُقْسِطِينَ

"Allah hakukatazeni kuwafanyia wema na uadilifu wale ambao hawakukupigeni vita, wala hawakukutoeni makwenu. Hakika Allah huwapenda wafanyao uadilifu."

8. Katika wasia aliomuachia mwanae – Hujj Sayyid Ahmad Khumayni, Marhum Imamu al-Khumayni ansema:
"...Hii ni miujiza ya Mtukufu Mtume (s.a.w.w.)1 ...ambaye, kusimama kwake kwenye ncha ya kilele cha ukamilifu wa mwanadamu, kwa uwazi huuona ukweli na bila pazia yoyote. Na wakati huo huo yupo katika vipimo vyote vya ubinadamu hatua za kiumbe, na kuwa ni udhihirisho wa hali ya juu sana wa:

وَمَا يَنْطِقُ عَنِ الْهَوَىٰ

"Yeye ndiye wa Mwanzo na ndiye Mwisho, naye ndiye wa Dhahiri na wa Siri..." [***53: 3***]

hutaka wanadamu wote wafikie ukamilifu huo. Ilikua ni masikitiko kwake kuona kwamba wameshindwa kufikia daraja hilo, na pengine huenda aya:

مَا أَنْزَلْنَا عَلَيْكَ الْقُرْآنَ لِتَشْقَىٰ

"Hatukuteremsha Qur'an ili ujitese." [***Tāhā 20: 1-2***],

hufanya mtajo usio wazi kwenye ukweli huu, na pengine hadithi hii vile vile hurejelea kwayo:

مَا أُوْذِيَ نَبِيٌّ مِثْل مَا أُوْذِيْتُ

"Hakuna Mtume ambaye amefanywa apate shida kama mimi"2

9. Marhum Amin al-Islam Tabrasi katika kitabu chake 'Majma' al- Bayān' anasimulia hadithi ifuatayo:

ولبث في قومه ألف سنة إلا خمسين عاما " ... وكان يدعوهم ليلا " ونهارا "

فلا يزيدهم دعاؤه إلا فرارا " ، وكان يضربه قومه حتى يغشى عليه

فإذا أفاق قال : اللهم اهد قومي فإنهم لا يعلمون

“Mtume Nuh (a.s.) aliishi miongoni mwa watu wake miaka 950…na aliwalingania mchana na usiku, lakini haikuongeza kitu isipokuwa kinyaa, wakati mwingine watu wake walikuwa wakimpiga kiasi kwamba huanguka na kuzimia, na anapo zindukana husema: “Ewe Allah! Waongoze watu wangu hawa kwani hawana wanachojua.”3

10. Ufuatao ni ubeti wa kwanza wa shairi la kupendeza lililo nasibiwa kwa Imamu ‘Ali (a.s.).4

Wakati alipomuona Ibn Muljim, alisoma kama ifuatavyo karibu na Amr bin Ma’dikarb:

أُرِيْدُ حَيَاتَهُ وَ يُرِيْدُ قَتْلِيْ

“Ninataka uhai wake (uendelee) naye anataka kuniuwa”

11. Imesimuliwa kwamba wakati fulani Mtume Isa (a.s.) alisema:

كُنْ كَا لَشَّمْسِ تَطْلَع عَلى البّرِّ وَ الْفَاجِرْ

“Kuweni kama jua, huwaka juu ya kila mwema na muovu”5

12. Sayyid Radhi al-Din ibn T⍰w⍰s ni mmoja wa wanazuoni wakubwa wa ki-shi’a ambaye kazi zake hufaidi heshima mahususi katika duru la wanazuo. Katika kitabu chake kinachojulikana sana cha du’a ‘Iqb⍰l al-⍰’m⍰l’, ambacho kwa hakika ni kazi bora ya maombi ya ibada, anasimulia yafuatayo:

كنت في ليلة جليلة من شهر رمضان بعد تصنيف هذا الكتاب بزمان وأنا أدعو

في السحر لمن يجب أو يحسن تقديم الدعاء له ولي و...فورد علي خاطري

ان الجاحدين لله جل جلاله ولنعمه والمستخفين بحرمته والمبدلين لحكمه

في عباده وخليفته ينبغي أن يبدأ بالدعاء لهم بالهداية من ضلالتهم

فان جنايتهم علي الربوبية والحكمة الالهية والجلالة النبوية أشد من

جناية العارفين بالله وبالرسول (ص)

Wakati fulani baada ya kuandika kitabu hiki, katika moja ya mausiku matukufu ya Mwezi wa Ramadhani, wakati nilipokuwa naomba du'a saa za Sahar (daku) kwa ajili ya wale ambao ni lazima au ni vizuri kuwatanguliza katika du'a, na vile vile kwa ajili yangu mwenyewe na... kisha wazo lifuatalo likapita akilini mwangu, inampasa mtu kuomba kwa ajili ya mwongozo wa wale ambao wanamkataa Allah na kupuuza neema Zake, na kwa wale ambao wanaudogesha utukufu Wake na kubadilisha kanuni Zake [juu ya waja na uumbaji Wake], kwani jinai yao na kuhusiana na utawala wa Mungu, hekima ya Mungu, na utukufu wa kiutume ni mkubwa kuliko jinai ya wale ambao wanamjua Allah (s.w.t.) na Mtume Wake (s.a.w.w.).

Kisha baada ya mistari michache anasema:

فدعوت لكل ضال عن الله بالهداية إليه ، ولكل ضال عن الرسول

بالرجوع إليه ، ولكل ضال عن الحق بالاعتراف به والاعتماد عليه.

ثم دعوت لأهل التوفيق والتحقيق بالثبوت على توفيقهم ،

والزيادة في تحقيقهم ، ودعوت لنفسي ومن..

Hivyo niliomba kwa ajili ya wale ambao wamepotea kutoka njia ya Allah ili wapate kuongozwa kuelekea Kwake, na kwa wale wote ambao wamekengeuka kutoka kwa Mjumbe Wake, ili warudi Kwake, na wale wote ambao wamepotea kutoka kwenye kweli, kuikubali na kuitegemea. Kisha niliomba kwa ajili ya watu wa msaada wa Mungu (ahl al-tawfiq) ili kuthibitishwa juu ya njia zao, na kwa ajili ya watu wa fahamu ili kupata ufahamu zaidi, na [kisha] niliomba kwa ajili yangu mwenyewe na wale ambao...6

Kwa hiyo, wakati wa kusoma beti hizi za maombi za mwezi mtukufu wa Ramadhani, muombaji anapaswa katika maafikiano na Mtume (s.a.w.w.) na kiza chake, afungue moyo wake kwa wote.

Lengo:

Je, haya yaliyotangulia kusemwa yana maana kwamba lazima tuombe kwa ufanisi wa kimwili wa kila mnafiki na kafiri, wakati tunajua kwamba wao ni chanzo cha uharibifu na madhara katika jamii? Je, hatujui hali ya uovu wao katika sehemu mbalimbali za Qur'an? Tutatamani vipi ufanisi wa mwili wa mtu ambaye angesababisha madhara katika ulimwengu.

Majibu:

Allah (s.w.t.) hupendelea vyote , roho na halikadhalika ufanisi wa mwili wa kila mwanadamu. Madhumuni ya kuumbwa mwanadamu kwa mujibu wa Qur'an, kama itakavyojadiliwa hivi punde, haikukusudiwa kwa ajili ya waumini tu, bali kwa msafara wote wa wanadamu. Aya ilioyotajwa hapo juu inaonyesha jinsi Mtume (s.a.w.w.) alivyopata uchungu kwa ajili ya msimamo mgumu wa makafiri. Uchungu huo ulikuwa kwa ajili ya moyo wa kuenea kila kitu aliokuwa nao. Alitaka ukombozi wa kila mwanadamu.

Muombaji ambaye amejisalimisha kwa Allah, vile vile angelitaka hivyo hivyo kufanyika kwa kila mwanadamu. Hata hivyo, itakuwa ni kosa kwake kuwaombea ufanisi wa kimwili kwa ajili ya ufanisi wa kimwili.Wakati unaomba ufanisi wa kila mwanadamu, mtu lazima amuombe Allah kwa ufanisi ule wa mwili ambao utafanikisha, kama lengo la mwanadamu. Mtu lazima atamani, kwa mfano, kwamba kila mwanadamu anapata chakula na nyumba, ili kwamba aweze kumuabudu Allah na kupata ukuruba Wake.

Kuna sababu tofauti ambazo huwafanya wanadamu kunyimwa mahitaji ya muhimu ya maisha. Sababu ya msingi ya unyimwaji mwingi ni 'kasoro ya chombo cha Neema'.

Vinginevyo Neema za Muumba humiminwa kwa wingi juu ya wote. Qur'an Tukufu kwa uzuri kabisa inaeleza kwa kinaganaga ukweli huu katika sura ya ar-Ra'd (13), aya 17:

أَنْزَلَ مِنَ السَّمَاءِ مَاءً فَسَالَتْ أَوْدِيَةٌ بِقَدَرِهَا فَاحْتَمَلَ السَّيْلُ زَبَدًا رَابِيًا ۚ وَمِمَّا يُوقِدُونَ

عَلَيْهِ فِي النَّارِ ابْتِغَاءَ حِلْيَةٍ أَوْ مَتَاعٍ زَبَدٌ مِثْلُهُ ۗ كَذَٰلِكَ يَضْرِبُ اللَّهُ الْحَقَّ وَالْبَاطِلَ ۚ

فَأَمَّا الزَّبَدُ فَيَذْهَبُ جُفَاءً ۖ وَأَمَّا مَا يَنْفَعُ النَّاسَ فَيَمْكُثُ فِي الْأَرْضِ ۚ كَذَٰلِكَ يَضْرِبُ اللَّهُ الْأَمْثَالَ

"Ameteremsha maji kutoka mbinguni, na mabonde yakamiminika maji kwa kadri yake..."

Kwa mfano, wale ambao wanakula vyakula ambavyo vingeharibu mfumo wao wa kuyeyusha chakula, wanajitengenezea wenyewe njia ya kujinyima chakula. Wale ambao hujiweka katika dhambi, huzuiya riziki zao wenyewe. Ufanisi wa mwili na halikadhalika wa kiroho hutegemea juu ya chombo. Vinginevyo, Mwingi wa rehema kamwe hawezi kufikiriwa kuwa bahili au mbinafsi. Siku zote ni al-Jawād (Mtoaji) na Mwenye Mikono iliyo Wazi.

Kwa hiyo, maji meupe na safi huteremka kutoka mbinguni, lakini siku zote chombo kichafu hupokea maji machafu, chombo chembamba siku zote hupokea maji kidogo, chombo kilichotoboka siku zote hupoteza maji, n.k. Hii ni kanuni ambayo Qur'an imeielezea vizuri sana kwa kinaganaga.

Inafaa kuangaliwa kwamba neno *"Rahim"* ambalo kila siku tunalitamka wakati tunaposoma Sura al-Fātiha halionyeshi kikawaida kwamba malipo Yake ya Rehema na Mwongozo yasiyokoma yamewekwa tu kwa ajili ya waumini, bali Rehema hizo humiminwa juu ya wote, lakini ni vyombo vile tu ambavyo vimeamini katika kweli na vina uwezo wa kukubali, vinaweza kunyonya Rehema hiyo. Kwa uwelewaji mzuri wa ukweli huu muhimu, wale ambao wanataka wanaweza kuangalia kitabu cha Ādāb al-Salāt cha marhum Imamu Khumayni.7

Neema Na Baraka Za Maombi Kwa Asiyekuwepo

Muelekeo mwingine muhimu sana katika maombi ni kuomba kwa ajili ya wegine wasiokuwepo. Kuna aya mbali mbali za Qur'an na hadithi ambazo zimeweka msisitizo mkali juu ya hili na kutaja malipo mazuri kwa ajili ya hili. Ifuatayo ni mifano ambayo inafaa kuangaliwa:

1. Mtukufu Mtume amenukuliwa akisema:

لَيْسَ شَيْءٌ أَسْرَعُ إِجَابَةً مِنْ دَعْوَةِ غَآئِبٍ لِغَآئِبٍ

“Hakuna kinachokubaliwa haraka kama maombi ya mtu kwa ajili ya mwingine wakati kila mmoja akiwa hayupo mbele ya mwenzake.”8

2. Imenukuliwa kutoka kwa Imamu al-Sadiq (a.s.) kwamba alisema:

دُعَآءُ الْمُؤْمِنِ لِلْمُؤْمِنِ يَدْفَعُ عَنْهُ الْبَلآءَ وَ يَدِرُّ عَلَيْهِ الرِّزْقَ

“Du’a ya mu’umini kwa ajili ya mu’umini mwingine humuondolea mabalaa na kummiminia riziki kubwa juu yake.”9

Mahitaji Kamili Ya Mwanadamu

Katika utamaduni wa Qur’an kila mwanadamu, hadhi yoyote awayo katika ulimwengu huu, ni muhitaji. Qur’an Tukufu [35: 15] inasema:

يَا أَيُّهَا النَّاسُ أَنْتُمُ الْفُقَرَاءُ إِلَى اللَّهِ ۖ وَاللَّهُ هُوَ الْغَنِيُّ الْحَمِيدُ

“Enyi watu ninyi ni masikini mbele ya Allah, na Allah ndiye tajiri mwenye kuhimidiwa.”

Aya hii inakubaliana kikamilifu na dalili za kiakili ambazo huchukulia kila kiumbe tegemezi kijitegemee juu ya chanzo, ambacho ni Chenye Kujitegemea na kuwepo kwake ni Lazima na muhimu (Wajibul Wujud).

Kwa hiyo, wanadamu wote pamoja na vitu vyao, halikadhalika na vingine vyote tegemezi vinavyoishi, (ambavyo) kabisa huishi na kuruzukiwa kwa mwenendo wa Rehema na Neema za Mungu. Huwa tunasoma mausiku ya Alhamisi:

يَآ دآئِمَ الْفَضْلِ عَلَى الْبَرِيَّة

“Ewe mwenye kuwafadhili viumbe daima”10

Allah (s.w.t.) ni Rabbu’l ‘alamen. Maana ya *‘Rabb’* haipaswi kulinganishwa na neno “Bwana” kama kwa kawaida inavyotafsiriwa. Rabb kama ilivyotajwa katika tafsiri ya Al-mizۖn ina maana ya *“al-Mۖlik al-Mudabbir”* (mwenye kumiliki na msimamizi wa mambo yote) kwa maana ya kwamba Allah ni Mmiliki wa vitu vyote tegemezi vinavyoishi na kabisa ndiye msimamizi na wa vyote kwa kuvifanya vipate riziki na

kudhibiti mambo yao ya kila kitu na kila dakika. Hivyo lazima tuondoe fikra mbaya waliyo nayo baadhi ya watu, ya kumtenga Mwenyezi Mungu (s.w.t.) na umbaji Wake, na kusema ya kwamba hivi sasa Mwenyezi Mungu (s.w.t.) anapumzika. Ametakasika Mwenyezi Mungu na upungufu huu.

Kwa hiyo kama Mmiliki wa roho "katika hali halisi ya maneno" ni Mwenyezi Mungu (s.w.t.) hakuna shaka kwamba kila mwanadamu wa hali yoyote ni maskini na muhitaji.

Hatua Ya Kuelekea Kwenye Kuondoa Umaskini

Katika kusoma ubeti huu wa du'a tunayo izungumzia, muombaji siku zote hudhani ya kwamba anawaombea wanaohitajia ambao hawana njia imara ya mapato yakuendeshea maisha hapa ulimwenguni. Tafsiri hii pia ni sawa, lakini kwa mtazamo wa maelezo tuliyo yatoa hapo juu ni lazima tujue ya kwamba umaskini ni mpana kushinda tunavyo dhania kwa kawaida.

Tunapomwomba Mwenyezi Mungu Awatajirishe maskini tunatakiwa kivitendo pia tuchukue hatua katika kuwatajirisha wengine kwa kiasi cha uwezo wetu. Jambo hili ni kwamba ndilo linalo tarajiwa kutoka kwetu kama tulivyo elezea hapo mwanzo.

Tunapoangalia sehemu hii ya du'a kwa makini tunafahamu ya kwamba mwenye kuisoma hawaombei wanaohitajia waondolewe haja zao kwa mda mfupi, kama tufanyavyo wengi wetu tunapowasaidia wanaohitajia kwa kipindi kifupi cha Mwezi Mtukufu wa Ramadhani kwa kuwanunulia mahitaji yao ya nyumbani. Na tukafurahi kwa kuwa tumemfurahisha Mwenyezi Mungu kwa kitendo chetu hiki. Bila ya shaka ni kitendo kizuri, na kina thawabu nyingi, lakini ni tafauti na yale tunayo muomba Mwenyezi Mungu kwenye sehemu hii ya du'a kwa kuwa lengo letu siyo maskini watoshelezewe haja zao muda mfupi, bali tunamuomba Mwenyezi Mungu awasaidie kwa kuwapa njia ya kudumu ya mapato, yaani, *"Ewe Mola mtajirishe kila aliye maskini."*

Baada ya kuifahamu du'a hii, basi mwenye kusoma dua hii anatakiwa afikirie namna ya kutoa mchango wake katika kuwatajirisha maskini. Kwa mfano, yule mwenye mali anatakiwa angelifikiria namna ya kuwasaidia maskini ili wajianzishie biashara ndogondogo na kujitajirisha mwenyewe. Na yule mwenye biashara ndogo na anahitaji wafanyikazi angeliwaajiri maskini na awatajirishe kwa kiwango fulani. Na yule ambaye ni mwajiriwa, kutokana na kufahamiana kwake na matajiri angeliwaombea masikini kazi kwao. Wasomaji, linalohitajika hapa ni kufahamu mambo mbali mbali yanayo husiana na jambo hili tukufu. Na lililo muhimu hapa ni kwamba kila mtu achukue hatua kuhusiana na jambo hili.

1. Imam Khumayni, Jelwehaye Rahmani, imetafsiriwa na Al-Tawhid Journal, v. xi, no. 3&4 uk.68.
2. 'Ali al-Muttaqi al-Hindi, Kanzu'l 'Ummal, j. 11, hadithi na. 32161.
3. Ami al-Islam Tabrasi, Tafsir Majma' al-Bayan, j. 4, uk. 866.
4. Min al-Sha'r al-Mansb ila al Imam al-Wasi 'Ali bin Abi Talib, uk. 64.
5. Mawl Sayyid Radi al-Din bin Tws, Iqbl al-'ml, j.1, uk. 385.
6. Mawl Sayyid Radi al-Din bin Tws, Iqbl al-'ml, j. 1, uk. 384.
7. Imm Khumayni, Tafsir Srat al-Hamd, uk. 23
8. Muhammadi al-Rayy Shahri, Mizn al-Hikma, j. 2, uk. 887, tr. 5730.

9. Ibid, uk. 887, tr. 5730.
10. Kaf'ami, Misbah al-Kaf'ami, sehemu ya 46, uk.647.

اللّهُمَّ أَشْبِعْ كُلَّ جَائِعٍ

Ewe Mola Mshibishe Kila Mwenye Njaa

Kujizoesha Njaa

Moja ya falsafa za kufunga katika Mwezi wa Ramadhani ni kujizoesha njaa, na hivyo kufahamu hali ya wale ambao wana njaa na hawana uwezo wa kujitosheleza ipasavyo. Hadithi ifuatayo iliyonukuliwa na Faidh Maul□ K□sh□ni kutoka kwenye kitabu 'Man l□ yahdhuru'l Faqih', inazungumzia jambo hili hili. Im□m al-Sadiq (a.s.) katika hadithi iliyo sahihi, wakati anapoelezea falsafa ya kufunga anasema:-.

أَرَادَ اللّه عَزَّ و جلَّ أنْ يُسَوِّيَ بَيْنَ خَلْقِهِ و أَنْ يُّذِيْقَ الْغَنِيَّ نَيْلَ الْجُوْعِ

وَالأَلَمِ لِيَرِقَ عَلى الضَّعِيْفِ وَيَرْحَمَ الْجَايِعَ

"[Allah (s.w.t.) alitaka kufanya usawa baina ya viumbe vyake kwa kumuonjesha tajiri njaa na uchungu ili amuonee huruma alie dhaifu na amhurumie mwenye njaa.]"1

Yanayo Sababisha Njaa

Njaa ni tatizo lililo enea katika ulimwengu wa leo na kuna sababu mbalimbali ambazo zaweza kuainishwa katika (sababu) aina mbili: aina ya kwanza (ya sababu) zinamhusu mtu binafsi na aina ya pili (ya sababu) zinatokana na mambo ya nje. Chanzo cha sababu zinazomhumsu mtu mwenyewe, hutokana na muathiriwa mwenyewe, ambapo sababu za nje huanzia kwenye jamii na matukio asilia mengineyo. Aina hizi mbili za sababu hatuwezi kuzijadili kwa sasa kwa kuwa zitatutoa nje ya eneo la ufafanuzi huu mfupi.

Hata hivyo ni muhimu kujifunza mipaka ya sababu hizi ili tujitahidi kujiepusha nazo au kuziondolea mbali kwa urahisi. Suala hili ambalo liko chini ya mjadala, kama linavyoweza kuonekana kwa uwazi, vile vile linauhusiano wa karibu na umaskini.

Mwanzoni tulionyesha ukweli kwamba, kitu kinacho jitegemea husimama kwa idhini ya Mwenyezi Mungu. Kwa hivyo ikiwa Mwenyezi Mungu hakutaka mtu apatwe au aathiriwe na msiba hakuna kitakacho mpata. Kanuni hii kama ilivyotajwa mwanzoni, sio tu inatajwa na ufunuo (wahyi), bali pia huthibitishwa na akili.

Hakikisho La Kupatikana Kwa Riziki

Baada ya kujua ukweli huu ulio muhimu tuziangalie aya hizi za Qur'an zinavyo tuambia:–
1. (Sura ya A'raf – 7:96)

وَلَوْ أَنَّ أَهْلَ الْقُرَىٰ آمَنُوا وَاتَّقَوْا لَفَتَحْنَا عَلَيْهِمْ بَرَكَاتٍ مِنَ السَّمَاءِ

وَالْأَرْضِ وَلَٰكِنْ كَذَّبُوا فَأَخَذْنَاهُمْ بِمَا كَانُوا يَكْسِبُونَ

"Na lau watu wa miji wangeliamini nakumcha Mwenyezi Mungu tungeliwafungulia baraka kutoka mbinguni na ardhini..."

2. (Sura Talaq – 65: 2–3)

وَمَنْ يَتَّقِ اللَّهَ يَجْعَلْ لَهُ مَخْرَجًا. وَيَرْزُقْهُ مِنْ حَيْثُ لَا يَحْتَسِبُ ۚ وَمَنْ يَتَوَكَّلْ عَلَى اللَّهِ

فَهُوَ حَسْبُهُ

إِنَّ اللَّهَ بَالِغُ أَمْرِهِ ۚ قَدْ جَعَلَ اللَّهُ لِكُلِّ شَيْءٍ قَدْرًا ۚ.

"Na anaye mcha Mwenyezi Mungu Atampatia njia ya kutokea kwenye matatizo na Atamruzuku kutoka asipo patarajia."

3. (Sura ya Nuh – 71:10–12)

فَقُلْتُ اسْتَغْفِرُوا رَبَّكُمْ إِنَّهُ كَانَ غَفَّارًا . يُرْسِلِ السَّمَاءَ عَلَيْكُمْ مِدْرَارًا .

وَيُمْدِدْكُمْ بِأَمْوَالٍ وَبَنِينَ وَيَجْعَلْ لَكُمْ جَنَّاتٍ وَيَجْعَلْ لَكُمْ أَنْهَارًا .

"Kisha nilisema: muombeni msamaha Mola wenu* [*kwani*] *kwa hakika Yeye ni Mwingi wa kusamehe, Atawateremshia mvua kwa wingi na Atawapa mali na watoto na Atawatengenezea mabustani na Atawatengenezea mito."

Aya hizi zinamhakikishia mwanaadamu njia bora ya kumhakikishia riziki yake na kumuepusha na janga la njaa. Na lau malezi ya uchamungu, na kumuomba Mwenyezi Mungu msamaha yangelizingatiwa ipasavyo, njaa haingekuwa ni shida isipokuwa ile ya mitihani ya Mwenyezi Mungu (s.w.t.); (Sura ya Baqarah – 2:155)

وَلَنَبْلُوَنَّكُمْ بِشَيْءٍ مِنَ الْخَوْفِ وَالْجُوعِ وَنَقْصٍ مِنَ الْأَمْوَالِ وَالْأَنْفُسِ وَالثَّمَرَاتِ ۗ وَبَشِّرِ الصَّابِرِينَ

"Na bila shaka tutawajaribu na kitu katika khofu na njaa."2

Vile vile tuna hadithi za kutosha zinazomfahamisha mwenye njaa na mwenye shida pamoja na wale ambao wangependa kueneza malezi ya utamaduni wa kujitegemea kuhusu njia za upatikanaji wa riziki. Ifuatayo ni baadhi ya mifano:

Uongezekanaji Wa Riziki

1. Imam al-Sadiq (a.s.) anasema:

إِنَّ الْبِرَّ يَزِيْدُ فِي الرِّزْقِ

"Hakika wema huzidisha riziki."3

2. Na kwenye hadithi nyingine pia anasema:

حُسْنُ الْخُلْقِ يَزِيْدُ فِي الرِّزْقِ

“Tabia njema huzidisha riziki.”4

3. Mtume (s.a.w.w.) anasema:

دُمْ عَلى الطَّهَارَةِ يُوَسَّعُ عَلَيْكَ فِي الرِّزْقِ

“Dumisha Tohara (udhu) na riziki yako itaongezwa.”5

Hivyo basi jukumu la ambao wanaoisoma sehemu hii ya du’a kwa ikhlas mbali na kuwasaidia wengine kiukweli, wanapaswa kuwafahamisha yale ambayo moja kwa moja husababisha njaa.

Mwandishi mwenye kuheshimiwa sana wa kitabu ‘Mir’atul Kamal’, marehemu Ayatullah Sheikh Mamaqani ameandika kurasa sita zilizojaa sababu ambazo husababisha umaskini na kuzuia riziki ya mtu. Vile vile, rejea zimetajwa katika ufafanuzi wa toleo lijalo la utungo wa juzuu hizi tatu. Na kwa wale ambao wangependa wangeweza kuangalia kwenye kurasa 569–583. Hata hivyo, hapa tungetaka wenyewe tujitosheleze kwa kutaja baadhi tu ya hizo.

Sababu Zinazozuia Riziki

1. Kuwa na tamaa.

2. Kulala kati ya Magharibi na Ishaa.

3. Kulala kati ya alfajiri na kuchomoza kwa jua.

4. Kuvunja undugu.

5. Kulala uchi kwa muda mrefu.

6. Mtu kuwalaani watoto wake. (huwazuia watoto kupata riziki)

7. Kula katika hali ya kulala.

8. Kuacha kuwaombea wazazi dua.

9. Kusengenya.

10. Isr□fu (kula kupita kiasi, matumizi ya fujo, nk..)

11. Kutafuta makosa ya watu.

12. Kula ukitembea.

13. Kukojoa au kukutana na mkeo ukielekea kibla.

14. Kukojoa kwenye maji.

15. Kucheka kupita kiasi hasa karibu na makaburi au kwenye mkusanyiko wa wasomi (maulamaa).

16. Kutomkopesha pesa anayehitaji.

17. Hali ya kuonyesha umasikini mbele ya tajiri.

18. Kulala kupita kiasi.

Ayatullah Mamaqani ametaja karibu sababu 175 kwenye kitabu chake. Kwa hivyo ni muhimu kwetu kueneza utamaduni wa taqwۢ (ucha Mungu) kwenye jamii zile masikini zinazoweza kukubali mafunzo ya Mwenyezi Mungu (s.w.t.). Taqwۢ katika kila hali ya maisha inamfanya mtu kupata furaha hapa ulimwenguni na kesho akhera.

Kutafakari Kwa Makini: Maana Nyingine Ya Neno Chakula

Chakula katika istilahi ya Qur'an siku zote halimaanishi chakula cha kimwili, bali kuna madokezo ya wazi yaliyo fanywa na Maimamu wa Ahlul-Bayt (a.s.) ambao wanawakilisha wafasir wenye ujuzi zaidi wa Qur'an, kwamba 'ta'ۢm' (chakula) katika lugha ya Qur'an wakati mwingine linamaanisha elimu. Kwa maana ya chakula cha roho, na sio tu kile cha mwili. Aya ifuatayo ni mfano:

Katika sura ya 'Abasa (80:24), Allah (s.w.t.) anasema:

فَلْيَنْظُرِ الْإِنْسَانُ إِلَىٰ طَعَامِهِ

"Basi mwanadamu na aangalie chakula chake."

Chini ya aya hii tukufu mfasiri wa kishia aitwae Sayyid Hashim Bahrani katika kitabu chake 'Tafsir al-Burhۢn' ananukuu hadithi iliyosimuliwa na al-Kۢfi [Jz. 1, uk 39, tr. 8] kutoka kwa Imam al-Sadiq (a.s.) kama ifuatavyo:- " Zaid al Shaham alimwuliza Imam al-Sadiq (a.s.) 'chakula cha mwanadamu'6 (kama ilivyotajwa) katika aya liliyopita linamaanisha nini Imam (a.s.) alimjibu:

عِلْمُهُ الَّذِيْ يَأْخُذُهُ عَمَّنْ يَأْخُذُهُ

"Elimu yake anayoipata, anaipata kutoka kwa nani?"7

Kwa hiyo, kama njaa inamaanisha ukosefu wa elimu bila ya shaka wengi wetu tuna njaa. Mwanachuoni ambaye ametumia miaka kumi katika kutafuta elimu, bado atamuomba Mwenyezi Mungu amzidishie zaidi, na zaidi kwa kuwa kutafuta elimu hakuna mwisho. Mtukufu Mtume (s.a.w.w.) alikuwa akimwomba Mwenyezi Mungu (s.w.t.) amzidishie elimu kwa dua hii aliyomfundisha Mwenyezi Mungu kwenye Qur'an (20:114):

فَتَعَالَى اللَّهُ الْمَلِكُ الْحَقُّ ۗ وَلَا تَعْجَلْ بِالْقُرْآنِ مِنْ قَبْلِ أَنْ يُقْضَىٰ إِلَيْكَ وَحْيُهُ ۖ

وَقُلْ رَبِّ زِدْنِي

عِلْمًا

"Na useme Mola wangu nizidishie elimu".

Na pia alikuwa akisema:

مَاعَرَفْنَاكَ حَقَّ مَعْرِفَتِكَ

"Hatujakujua haki ya kukujua". (yaani, hatujakujua kama ipasavyo kukujua)

Ufumbuzi wa njaa hii pia ni taqwa (ucha Mungu). Aya mbili zifuatazo zinathibitisha hoja hii:

1. [Suratu'l Baqara – 2:282]

وَاتَّقُوا اللَّهَ ۗ وَيُعَلِّمُكُمُ اللَّهُ ۗ

"...Mugopeni Allah, na Allah atakuelemisheni..."

2. [Suratu'l Anfal – 8:29]

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِنْ تَتَّقُوا اللَّهَ يَجْعَلْ لَكُمْ فُرْقَانًا وَيُكَفِّرْ عَنْكُمْ سَيِّئَاتِكُمْ وَيَغْفِرْ لَكُمْ ؟

وَاللَّهُ ذُو الْفَضْلِ الْعَظِيمِ

"Enyi mlio amini mkimcha Mwenyezi Mungu atawawezesheni kujua haki na batili....."

Njaa (kwa) Na Mtazamo Wa Ki–'Irfani

Marehemu mwanachuoni wa mambo ya 'irfani na pia mwalimu wa Imam Khomeini (r.a.) Ayatullah Malik Tabrizi katika kitabu chake "al– Mur؟qab؟t" anaelezea faida nyingi za njaa kwa msafiri wa kiroho kwa kutaja baadhi ya hadithi zifutazo:

أَفْضَلُكُمْ عِنْدَ اللّهِ مَنْزِلَةً يَوْمَ الْقِيَامَةِ أَطْوَلَكُمْ جُوْعًا و تَفَكُّرًا فِي اللّهِ سُبْحَانَهُ

"Mbora wenu kwa cheo mbele ya Mwenyezi Mungu siku ya kiama ni yule akaaye na njaa kwa muda mrefu na kutafakari kumhusu Mwenyezi Mungu.(s.w.t.)8".

2. Imepokewa kwamba Mtume (s.a.w.w.) alimuambia Usama:

إن اسْتَطَعْتَ أَنْ يَأْتِيَكَ مَلَكُ الْمَوتَ وَبَطْنُكَ جَايِعٌ وَكَبِدُكَ ظَمْآن فَافْعَلْ،

فَإِنَّكَ تُدْرِكَ بِذَلِكَ أَشْرَفَ الْمَنَازِلِ وَتَحُلُّ مَعَ النَّبِيِّيْنَ وَتَفْرَحُ بِقُدُوْمِ

رُوْحِكَ الْمَلآئِكَةُ وَيُصَلِّ عَلَيْكَ الْجَبَّارُ

"Lau kama utaweza atakapokujia Malaika wa mauti akukute katika hali ya njaa na kiu basi fanya hivyo kwa kuwa utapata cheo kitukufu mno na utakuwa pamoja na Mitume na watafurahi Malaika kwa roho yako kuwasili na Mwenyezi Mungu atakuteremshia rehema."9

3. Imepokewa pia kwamba Mtume (s.a.w.w.) amesema:

أَجِيْعُوْا أَكْبَادَكُمْ و أَعْرَوا أَجْسَادَكُمْ، لَعَلَّ قُلُوْبُكُمْ تَرَي اللّه عَزَّ وَ جَلَّ

"Ziwekeni tumbo zenu katika hali ya njaa na miili yenu muiweke uchi (mjiepushe na mavazi ya ufakhari) kwa kuwa huenda nyoyo zenu zitamwona Mwenyezi Mungu aliye Mtukufu."[10]

4. Vile vile Mtume (s.a.w.w.) anasema:

مَنْ أَجَاعَ بَطْنَهُ عَظُمَتْ فِكْرَتُهُ

"Anaye liweka tumbo lake na njaa fikra na akili yake itapanuka".[11]

5. Mtume (s.a.w.w.) wakati wa Mi'iraji (alipopelekwa mbinguni alimwuliza Mwenyezi Mungu (s.w.t.):

يَارَبِّ مَا مِيْرَاثُ الْجوْعِ

"Ewe Mola wangu njaa inarithisha nini (ina faida gani)"? Mwenyezi Mungu (s.w.t.) akamjibu.

الْحِكْمَةُ وَ حِفْظُ الْقَلْبِ...

"Hurithisha hekima na hifadhi ya moyo..."[12]

Kwa hiyo njaa ina jukumu la msingi la kufanya katika kumjenga mwanadamu kiroho. Hata hivyo, hiyo haiwezi ikachukuliwa kumaanisha kwamba 'njaa' inapendekezwa kwa wote na kila kitu, pamoja na wale wasioweza kuvumilia njaa, ambao huenda wakaugua au wakafa.

Tunapokiangalia kitabu cha fiqhi[13] ambacho kipo katika matumizi yetu, tutaona kwamba moja katika adabu za matumizi ya chakula ni kula mara mbili kwa siku:
Sehemu ya mwanzo ya mchana na nyingine sehemu ya mwanzo ya usiku. Mwanya baina ya milo hii miwili lazima iachwe bila kujazwa na chakula cha aina yoyote ile. Wengi wetu wanao uwezo wa kuvumilia chakula hicho, lakini nguvu za matamanio ya nafsi hayaturuhusu kufanya hivyo.

Hata hivyo, kuna watu ambao wanahitaji chakula zaidi, na hivyo chakula kama hicho itakuwa

hawatosheki nacho. Hata hivyo, hii isimaanishe kwamba hawashikamani na dini au sio wacha Mungu. Ni kwa kula chakula (kama hicho) ndipo wanaweza kutekeleza ibada zao na kufanya matendo yaliyo bora na kujitahidi katika maisha yao ipasavyo kwa mujibu wa maelekezo ya sheria (dini) ya Mungu.

Hutokea katika maisha ya mtu aliyeitakasa nafsi yake na amepata mkuruba wa Allah, ambapo ana uwezo wa kuvumilia njaa sio tu kwa nyakati fupi bali hata kwa muda usio wa kawaida. Bila ya shaka hoja hii laonekana ya kipuuzi katika lugha ya sayansi na majaribio (ya kimaabara), lakini wajuzi wa elimu ya ndani ya ki-Islam wanamini kwamba wakati moyo wa mtu unaimarika, mambo kama hayo ni ya kuwezekana.

Aviccena (Ibn Sina) mwanafilosofia mkubwa wa ki-Shi'a, ambaye vile vile anajulikana kama Sayyid al-'Uqal' (kiongozi wa wasomi) katika kitabu chake kikubwa kiitwacho *"Ishrt wa al-Tanbiht"* anasema:

إِذَا بَلَغَكَ اَنَّ عَارِفًا أَمْسَكَ عَنِ القُوْت الْمَرْزوء لَهُ مَدَّةً غَيْرَ مُعْتَادَةٍ

فاسْجَحْ بِالتَّصْدِيْقِ وَ اعْتَبِرْ ذَلِكَ مِنْ مَذَاهِبِ الطّبِيْعَةِ الْمَشْهُوْرَة

"Utakapojua kwamba Arif amejizuia kula kwa muda usio wa kawaida basi uamini kwa kweli na ujue ya kwamba hilo ni katika misingi maarufu ya kimaumbile."14

Kwa hiyo, njaa kwa wale ambao hawana ukosefu wa riziki na wana uwezo wa kuivumilia njaa hiyo, inapendekezwa sana kwa sababu zilizotajwa hapo juu.

1. Mawl Fayd Kshni, al-Mahajjat al-Bayd, j. 2, uk. 124.
2. Qur'an Tukufu, 2:155.
3. Muhammadi Rayy Shahri, Mizn al-Hikma, j. 2.
4. Muhammadi Rayy Shahri, Mizn al-Hikma, j. 2.
5. Ibid.
6. Tafsiri hii ni yenye kufaa na sahihi, ukweli wa mwanadamu ni roho yake. Kwa umuhimu basi, chakula chake kitakuwa sawa na roho yake. Na chakula hiki hakiwezi kuwa lolote bali ni elimu
7. Al-Sayyid Hshim Bahrani, al-Burhn fi Tafsiri'l Qur'an, uk. 214.
8. yatullh Maliki Tabrizi, al-Murqibt, uk. 154 – toleo jipya.
9. yatullh Maliki Tabrizi, al-Murqibt, uk. 154 – toleo jipya.
10. Ibid.
11. Ibid, uk. 156.
12. yatullh Sa'dat Parwar, Sirru'l Isr', j. 1, uk. 13.
13. yatullah al-'Uzm al-Sayyid 'Alial-Sistni, Tawdhihu'l Mas'il, uk. 495.
14. Shaykh al-Ra'is Ibn Sin, al-Ishrt wa'l-Tanbiht, j. 4, uk. 111.

اللّهُمَّ اكْسُ كُلَّ عُرْيَانٍ

Ewe Mola Mvishe Kila Aliye Uchi

Lengo La Kuumbwa Mwanadamu

Msiba mkubwa wa maisha ya mwanadamu unatokana na kutofahamu madhumuni ya kuumbwa mwanadamu. Maadamu mwanadamu atakuwa hajui 'lengo la maisha' atakuwa daima kwenye matatizo. Kanuni hii inatumika kwa matajiri pia. Muulize kila tajiri iwapo pesa zake zinamfanya awe na furaha daima, bila shaka jawabu litakuwa ni la. Qur'an Tukufu na pia Ahlulbayt (a.s.) wametufahamisha kwamba makusudio ya lengo la kuumbwa kwa mwanadamu ni ili apate ujirani na ukaribu wa Mwenyezi Mungu. Na njia ya kumuongoza mtu kutambua hamu hii si nyingine bali ni ibada, kama ilivyoelezwa kwenya aya zifuatazo:-

Katika sura ya 51 aya ya 56. Mwenyezi Mungu anasema ya kwamba:

وَمَا خَلَقْتُ الْجِنَّ وَالْإِنْسَ إِلَّا لِيَعْبُدُونِ

"Na sikuwaumba majini na wanaadamu ila waniabudu"

Hapa lengo linaonyesha ya kuwa ni kumuabudu Mwenyezi Mungu. Lakini jee hili ndilo lengo la kipekee la kuumbwa kwa mwanadamu? Ili tuweze kulijibu swali hili, tunawajibika kuiangalia aya ya 99 katika sura ya 15, ya Qur'an, isemayo:

وَاعْبُدْ رَبَّكَ حَتَّىٰ يَأْتِيَكَ الْيَقِينُ

"Na muabudu Mola wako mpaka ikufikie hiyo yakini"

Kwa hivyo kitu cha mwisho ni kumjua Mwenyezi Mungu (s.w.t.) na kila anapojikurubisha mtu kwa Mola wake ndivyo elimu kumhusu Muumba wake inavyoongezeka.

Madokezo mazuri yamefanywa vile vile katika beti za du'a zifuatazo kuhusu hatima ya mwanadamu:

1. Imam Ali (a.s.) katika dua yake maarufu ya Kumeil analia:

يَا غَايَةَ آمَالِ العَارِفِين

“Ewe mwisho wa matarajio ya wacha Mungu”

2. Na katika dua ya Arafa ya Seyyid Shuhada (Imam Husain (a.s.) anaomba:

إِلهِيْ أُطْلُبْنِيْ بِرَحْمَتِكَ حَتّى أَصِلَ إِلَيْكَ

“Mungu wangu nitafute kwa Rehema yako (nishushie rehema yako) mpaka nifikie kwako (kwenye ukuruba wako)”

Ibada ya Mwenyezi Mungu ndio ambayo humuinua mwanadamu juu kiasi cha kumwezesha kumuona Mwenyezi Mungu (s.w.t.) lakini kwa kiwango chake kama ilivyo elezewa kwenye baadhi ya hadithi za Ahlul bayt (a.s.).

Baada ya kujua hayo, lazima tujue ya kwamba kwa kuwa mwanadamu anaishi kwenye ulimwengu wa maada, na analo umbile ambalo hujisalimisha kwenye kanuni za maada, ana haja na mahitaji mbali mbali vilivyo ambayo yangemwezesha kujikimu kimaisha na kufikia lengo lake katika maisha. Mifano ya mahitaji haya ya msingi ambayo vile vile tunaweza kuyaita kama “njia za maisha,” ni chakula, maji nguo, nyumba n.k..

Njia Na Lengo

Wengi wa wale wasiojua lengo la maisha ya mwanadamu hujishughulisha na njia na kusahau lengo. Na wanapo angalia fahari ya aina mbali mbali ya vitu vya kidunia vinavyozalishwa na nchi ziitwazo, zilizo endelea, huchukulia kuwa ndio ‘maendaleo ya kibinadamu’, na hata hupatwa na shaka kuhusu usahihi wa Uislamu.
Maendeleo ya kisayansi na teknolojia sio kitu kinacho chukiza kwenye Uislamu hata kidogo, bali kinatiliwa nguvu. Hata hivyo bado inakuja chini ya mwamvuli wa ‘njia za lengo’ hivyo mtu asije akakosea kwa kuyachukulia kuwa ndio ‘kipimo cha maendeleo ya mwanadamu’. Na inafaa mtu ajiulize kama kweli ‘vitu vyakimaada’ vinakidhi kama ‘njia’ katika njia ya kumfikisha mtu kwa Allah au la. kwa mfano VCR na Internet zote ni njia zinazo saidia katika mawasiliano. Lakini kama vitamzuia mwanadamu kufikia njia ya furaha ya milele zitakuwa na faida gani ya kutumiwa kama ‘njia’ ya kufikia lengo?

Wateteaji wa maendeleo siku zote hutoa bidhaa za aina mbili:

1. Zenye hali na uwezekano wa kubadilika

2. Zisizo kuwa na hali ya kubadilika

Bidhaa za aina ya kwanza zinamruhusu mwanadamu kutafakari na kujitahidi kwenye njia inayoelekea kwenye ukamilifu kabla na baada ya kuinunua. Kwa mfano, mtu anapo nunua televisheni (T.V) ana

uwezo wa kuamua kuitumia au kutoitumia katika kuviangalia vipindi ambavyo vitamjenga kiakili na kiroho peke yake lakini bidhaa ya aina ya pili baada ya kuinunua chaguo hili halipo. Kwa mfano lau mtu atanunua filamu yenye mambo machafu kwa kufuata matamanio ya nafsi na baadaye akataka kuibadilisha kwa matumizi mazuri hatoweza kufanya hivyo kwa kuwa hatoweza kuibadilisha filamu hiyo ili imjenge kiakili, anachoweza kufanya ni kuifuta filamu yenyewe yote na kunakili kile kinachoweza kumjenga kiroho. Hali kadhalika hali ni hivyo hivyo ilivyo kuhusiana na vitu vya kidunia ambavyo vinahusika moja kwa moja na maendeleo ya mwanadamu na kujikimu kama vile chakula, maji na mavazi. Aina nyingi za vyakula na nguo za aina mbalimbali zinakatazwa kwenye Uislamu kwa hivyo haviwezi kuitwa kama 'njia' kwa ajili ya lengo la mwanadamu.

Kwa hivyo kuna umuhimu mkubwa wa kujua tofauti baina ya 'lengo' na 'njia'. Kwa bahati mbaya wengi wetu tumejenga maisha yetu kujitahidi tu kwa ajili ya wingi wa 'njia' na tunasau 'lengo'. Tutaujua ukweli huu tutakapoingia makaburini mwetu. Qur'an [Sura ya 102:1–2] inasema:

أَلْهَاكُمُ التَّكَاثُرُ. حَتَّىٰ زُرْتُمُ الْمَقَابِرَ .

"Kumekughafilisheni kutafuta wingi wa mambo ya kidunia mpaka mumekwenda makaburini"

Lengo La Mavazi

'Nguo' ni moja katika mahitaji ya kimsingi katika maisha ya mwanadamu, na kwa kweli ni neema ya Mwenyezi Mungu kwa mwanadamu. Na kujua sababu iliyoko kwenye mavazi kutafungulia milango mbali mbali ya kufahamu na kutuwezesha kuyafanya yanayo hitajika tunapo muomba Mwenyezi Mungu (s.w.t.) awavishe wasio na nguo.

Zifuatazo ni aya za Qur'an na dua zinazo stahiki kuangaliwa kwa makini:

1. [Sura al–A'raf – 7:26]:

يَا بَنِي آدَمَ قَدْ أَنْزَلْنَا عَلَيْكُمْ لِبَاسًا يُوَارِي سَوْآتِكُمْ وَرِيشًا ۖ وَلِبَاسُ التَّقْوَىٰ

ذَٰلِكَ خَيْرٌ ۚ ذَٰلِكَ مِنْ آيَاتِ اللَّهِ لَعَلَّهُمْ يَذَّكَّرُونَ

"Enyi wanadamu hakika tumewateremshieni nguo (mavazi) zifichazo tupu zenu na nguo za

pambo na nguo ya uchamungu ndiyo bora…”

2. Imepokewa kutoka kwa Imam Musa (bin Ja’far) al-Kadhim (a.s.) kwamba mtu anapotaka kuivaa nguo mpya anatakiwa apitishe mkono wake kwenye nguo hiyo kwa kuipapasa na aseme:

الْحَمْدُ لِلّهِ الَّذِيْ كَسَانِيْ مَا أُوَارِيْ بِهِ عَوْرَتِيْ و أَتَجَمَّلُ بِهِ فِي النَّاسِ...

“Shukrani zote zinamstahiki Mwenyezi Mungu ambaye amenivisha kinacho ficha uchi wangu na najipamba nayo mbele za watu.”1

Tukichunguza yaliyotajwa hapo juu tunafahamu ya kwamba sababu mbili muhimu za kuvaa nguo ni:

1. Kuficha uchi

2. Kujipamba mtu mwenyewe

Vazi La Ndani

Baada ya kuzungumzia neema hii kubwa, Mwenyezi Mungu (s.w.t.) anampeleka msomaji kwenye ukweli ulio muhimu sana, ambao lau utapuuzwa utasababisha majuto yenye kuendelea. Anamkumbusha mwanadamu ya kwamba hakuumbwa katika mwili wa kiumbo pekee ili ahitajie ‘vazi la kimwili’ tu, bali ‘vazi la ndani’ (ucha mungu), ndio la msingi muhimu zaidi. Katika maneno ya Qur’an: (‘dhalika khayr’ – hilo ni bora). ‘Allama Tabataba’i katika kitabu chake kikubwa ‘al-Mizan’ ana maelezo mazuri kuhusiana na nukta hii. Ili kuonyesha hali mbaya ya ‘uchungu’ anaousikia mwanadamu wakati aibu zake zinapodhihirishwa, anasema:

...إلاَّ اَنَّ ظُهُوْرَ سَوْءاتِ البَاطِنِيَّةِ أَشدُّ...

“…Isipokuwa kudhihiri kwa mabaya ya ndani kuna uchungu zaidi…”

Aya zingine za Qur’an zinaelezea kikamilifu msiba ulioko wa hali kama hii kwa mfano:

1. [Sura ya al-Tariq – 86:9]:

يَوْمَ تُبْلَى السَّرَائِرُ

"…Siku zitakapo dhihirishwa siri…"

2. [Sura ya Ali 'Imran – 3:30]:

يَوْمَ تَجِدُ كُلُّ نَفْسٍ مَا عَمِلَتْ مِنْ خَيْرٍ مُحْضَرًا وَمَا عَمِلَتْ مِنْ سُوءٍ تَوَدُّ لَوْ أَنَّ بَيْنَهَا

وَبَيْنَهُ أَمَدًا بَعِيدًا ۗ وَيُحَذِّرُكُمُ اللَّهُ نَفْسَهُ ۗ وَاللَّهُ رَءُوفٌ بِالْعِبَادِ

"siku ambayo kila nafsi itakuta iliyoyafanya katika mema yamehudhurishwa, na katika maovu iliyoyafanya. Itatamani lau kungelikuwa na masafa marefu baina yake na maovu hayo…"

3. [Sura ya Ali 'Imran – 3:192]:

رَبَّنَا إِنَّكَ مَنْ تُدْخِلِ النَّارَ فَقَدْ أَخْزَيْتَهُ ۗ وَمَا لِلظَّالِمِينَ مِنْ أَنْصَارٍ

"Mola wetu, hakika unayemtia motoni umemhizi* (*na walio dhulumu hawana wasaidizi*)*"

Kwa hiyo tunapoisoma sehemu hii ya dua tunawajibika kutafakari ili tujue kama tuko miongoni mwa wale wasio na mavazi ya kiroho au la. Na ikiwa tu miongoni mwao tunatakiwa tumuombe Mwenyezi Mungu (s.w.t.) aturuzuku taqwa ili tusije kupata aibu hiyo ambayo ni kali sana kuivumilia.

Msingi mwingine wa kutumia nguo ulikuwa ni kumfanya mtu apendeze mbele za watu. Mwelekeo wa kupendeza umerithiwa katika kila mwanadamu, na kuna dalili nyingi katika hadithi zetu tukufu ambazo zinamhimiza mtu kuwa nadhifu na kupendeza mbele za watu katika kiwango kinachokubaliwa na sheria. Ili kuchunga uchache wa maneno wa maelezo haya, tutaepuka kuzitaja (hadithi hizo).

Hata hivyo lazima tufahamu ya kwamba taqwa na uchaji ndiyo chanzo cha kinga ya maovu na mambo ya aibu, na pia ni chanzo cha mapambo. Hii ni kwa sababu kuwa hupamba umbo la ndani la mwanadamu pamoja na tabia nzuri, na kumfanya kipenzi wa Allah (s.w.t.). Ni umbali ulioje wa 'mpendwa wa uzuri wa dhahiri' kutoka kwa 'Mpendwa wa uzuri wa kiroho': *razaqanallahu jami'an* [Allah atuwezeshe sisi sote kulipata hilo].

Du’a

Ewe Mola tunapokuomba kwa unyenyekevu uwavishe walio uchi kimwili na kiroho, na tunaomba msaada wako uwasaaidie wale ambao hawana nguo za kustahili katika hali zao za kimaisha, utuwezeshe tujitahidi katika kujivisha mavazi ya *taqwā*, ili tupate stahiki ya kuwavisha wengine pia.

1. ‘Allāma Majlisi, Hilyatu‘l Muttaqin, sura ya 9.

اللّهُمَّ اقْضِ دَيْنَ كُلِّ مَدِينٍ

Ewe Mola Mlipie Deni Kila Mwenye Kudaiwa

Maana Pana Ya Neno ‘Deni’

Huenda wengi wakachukulia ya kwamba neno deni ni sawa na mkopo lakini katika sheria za kiislamu lina maana pana kushinda mkopo kwa kuwa mkopo ni sehemu ya deni.

Āyatullāh Shirāzi katika kitabu chake cha ‘Tafsir-e-Nemūne’ amezungumzia jambo hili na akasema kwamba “Mkopo” hutumika mtu anapo lazimika kurudisha kilicho sawa na kilicho chukuliwa, kwa mfano kama atachukua pesa kwa njia ya mkopo atalazimika arejeshe kiasi hicho hicho na lau atachukua aina fulani ya chakula atalazimika arudishe aina hiyo hiyo. Hata hivyo *dayn* (deni) lina maana pana kwa kuwa linajumuisha aina yoyote ya shughuli, kama vile: kusuluhisha (*sulh*), mkataba wa kupangisha, (*ijāra*), kuuza na kununua na kadhalika.1

Deni Wakati Mwingine Humzuia Mtu Kuendelea Kiroho

Deni wakati mwingine huwa ni kizuizi kikubwa katika njia ya Mwenyezi Mungu. Sababu ya hili ni kwamba hushughulisha akili na moyo wa mtu, na kwamba ni kipengele cha wazi ambacho huzuia maendeleo. Tazama hadithi ifuatayo:

1. Imamu Zaynu’l ‘Abidin katika maombi yake ya kupendeza2 kwa ajili ya kuondokana na madeni anawajulisha wafuasi wake hali ngumu ambayo mdaiwa kwa kawaida huipata:

Ewe Allah!
Mbariki Muhammad na watu wa nyumbani kwake, na uniondolee deni ambalo huchusha uso wangu, huchanganya akili yangu, huvuruga mawazo yangu na hurefusha muda wangu kwa kulishughulikia! Naomba kinga Kwako, ewe Mola wangu, kutokana na wasiwasi na mawazo kuhusu deni, kutokana na uharibifu wa deni na kukosa usingizi; basi mbariki Muhammad na watu wa nyumbani kwake, na unipe

kinga kutokana nalo! Naomba hifadhi Kwako, ewe Mola wangu, kutokana na udhalili wa deni katika maisha, na matokeo yake mabaya baada ya kufa…

2. Mtukufu Mtume (saw) amesema:

إِيَّاكُمْ وَ الدَّيْنَ فَإِنَّهُ هَمٌّ بِلّيلِ وَ ذُلٌّ بِانَّهَارِ

“Jihadharini na deni kwani kwa hakika husababisha huzuni wakati wa usiku na udhalilisho wakati wa mchana”.3

Hali nyingine ya dhahiri ambayo yaweza kumzuia mtu anaye daiwa kuendelea kirohoni ikiwa hajali kulipa deni lake.
Zifuatazo ni hadithi ambazo zinafaa mtu kuzitafakari:

1. Imam Ja’far al-Sadiq (a.s.) amenukuliwa akisema:

أَيُّمَا رَجُلٌ أَتَى رَجُلاً فَاسْتَقْرَضَ مِنْهُ مَالاً و فِيْ نِيَّتِهِ أَنْ لاَّ يُؤَدِّيْهِ فَذَلِكَ اللّصُّ العَادِّيْ

“Mtu yeyote ambaye anakwenda kwa mtu na kuchukuwa pesa kama mkopo kutoka kwake wakati ambapo ana nia ya kutomlipa ni mwizi wa kawaida.”4

2. Imam Ja’far al-Sadiq (a.s.) amenukuliwa akisema:

مَنْ اسْتَدَانَ دَيْنًا فَلَمَ يَنْوِي قَضآءَهُ كَانَ بِمِنْزِلَةِ السَّارِقِ

“Yeyote yule achukuae mkopo na akaweka nia ya kutokulipa, ni sawa sawa na mwizi.”5

Katika hadithi hizo hapo juu watu kama hao wametajwa kama wezi. Kwa maana yake basi, dhana ile ya ‘kuendelea kiroho’ iko mbali mno nao.

Wale ambao wana tabia ya mara kwa mara ya kuchukuwa mikopo hapa na pale, ni lazima vile vile watambue hatimaye hatari ambayo inayowangoja. Hadithi za Ahlul-Bayt (a.s.) zimedokeza baadhi ya hatari hizo kama ifuatavyo:

1. Imamu ‘Ali (a.s.) amenukuliwa akisema:

كَثْرَةُ الدَّيْنِ تُصيِّرُ الصَّادِقَ كَاذِبًا و المُنْجِزَ مُخْلفَا

“Madeni yakizidi humgeuza muaminifu kuwa muongo na mtu anaye tekeleza ahadi kutokuwa muaminifu.”6

2. Imamu Muhammad al-Baqir (a.s.) amenukuliwa akisema:

كُلُّ ذَنْبٍ يُكَفِّرُهُ الْقَتْلُ فِيْ سَبِيْلِ اللّهِ إلاَّ الدَّيْنَ، لاَ كَفَّارَةَ لَهُ إِلاَّ أَدآءُهُ أَوْ

يَقْضِيْ صَاحِبُهُ أَوْ يَعْفُو الَّذِيْ لَهُ الحَقُّ

“Shahidi katika njia ya Allah hufutiwa dhambi zote isipokuwa deni, kwani halina fidia isipokuwa malipo yake, au kulipwa na warithi (*s*ٔ*hibuhu*) au kusamehewa na mdai…”7

3. Imamu Ja’far al-Sadiq (a.s.) amenukuliwa akisema:

حَفِّفُوْا الدَّيْنَ فَإِنَّ فِيْ خِفَّةِ الدَّيْنِ زِيَادَةُ العُمْرِ

“Punguzeni deni kwani katika kupunguza deni kuna nyongeza ya umri.”8

Ni Wakati Gani Mtu Anapaswa Kuchukua Mkopo?

Hata hivyo isije ikaeleweka vibaya kwamba hadithi hizi zinamaanisha mtu asikope kabisa kwa vyovyote vile. Bali wakati wa shida waumini wanaruhusiwa kuchukuwa mikopo kwa mujibu wa sheria za kiislamu. Ma’asumin, kizazi cha Mtume (s.a.w.w.) walichukua mikopo katika zama zao. Lakini kilicho muhimu ni kufahamu vizuri ‘mazingira sahihi ya kuchukua mkopo’. Watu wengi huchukua mikopo ili waishi maisha ya starehe au ufujaji. Kadiri ambavyo mu’umini atakuwa hachungi adabu (nidhamu) za kiislamu siku zote ataishi maisha ya matatizo.

Imam Zainu’l ‘ٔbidin (a.s.) katika dua yake namba 30 ya ‘Sahifatul Sajjadiyya’ anawafunza wafuasi wake njia bora ya kuishi na ili kujiepusha na deni na kuwa huru kutokana nayo:

Ewe Mola,
Mbariki Muhammad na watu wa nyumba yake, na uniepushe na ubadhirifu na kupitisha kiasi, na

uniwezeshe kutumia kwa ukarimu na kwa kadiri na unielimishe njia bora ya matumizi na kwa upole wako unizuie kufanya ubadhirifu, na upitishe riziki yangu kwenye sababu za halali na uelekeze matumizi yangu kwenye milango ya kheri na uchukue kutoka kwangu mali ambayo yatanisababishia majivuno au kunielekeza kwenye uasi au kunifanya niwe dhalimu.

Ewe Mola,
Nijaalie nipende kusuhubiana na maskini, na unisaidie kwa subira nzuri katika kusuhubiana nao na wakati wowote uchukuapo kutoka kwangu mazuri ya ulimwengu huu unaokwisha niweke kwenye hazina yenye kubaki.
Na ujalie ulichonipa na ukaniharakishia katika mapambo yake kuwa ni njia ya kufikia ujirani (ukuruba) wako na wasila wa kukufikia na sababu ya kupata pepo Yako.

Hakika Wewe ni Mwenye fadhila kubwa na Wewe ni Mkarimu.

Kwa uzuri kabisa Imam (a.s.) amewaeleza wafuasi wake kuhusu sababu ya hali zao kudhalilika kwa deni. Kila nukta katika dua hiyo hapo juu ni njia ya fahamu. [wasomaji wanaombwa kuviangalia vifungu hivi kwa makini ili kuzitambua sababu].

Kwa upande mwingine waumini walio matajiri wanahimizwa ipasavyo kuwapa mikopo ndugu zao na kuwasaidia wanapokuwa na shida. Kwa kweli baadhi ya riwaya zimeelezea wazi wazi kwamba thawabu anazozipata mtu kwa kukopesha ni zaidi ya thawabu anazo zipata kwa kutoa sadaka ingawa katika hali ya pili hakuna malipo yanayotarajiwa, ambapo katika hali ya kwanza mkopeshaji anatarajia kurudishiwa. Zifuatazo ni hadithi ambazo zinafaa tafakari:

1. Imamu Ja'far al-Sadiq (a.s.) amenukuliwa akisema:

مَكْتُوْبٌ عَلَى بَابِ الْجَنَّةِ: إِنَّ الصَّدَّقَةَ بِلْعَشْرةِ وَ الْقَرْضُ الْوَاحِدُ بِثَمَانِيَةَ عَشرَة.

"(Maneno yafutayo) yameandikwa katika mlango wa pepo: 'Hakika malipo ya sadaka hufikia mara 10, na mkopo mmoja malipo yake hufikia mara 18."9

2. Imamu Ja'far al-Sadiq (a.s.) amenukuliwa akisema:

مَنْ أَقْرَضَ مُؤْمِنًا قَرْضًا ينْظر بِهِ مَيْسُوْرَهُ كَانَ مَالُهُ فِيْ زَكَاةٍ، وَكَانَ هُوَ فِيْ

صَلاةٍ مِنَ الْمَلآئِكَةِ حَتَّى يُؤَدِّيْهِ

“Yeyote yule anayemkopesha mu’umin na akategemea wepesi wake kwa mkopo huo mali yake itakuwa ni yenye kuongezeka, na malaika watamuombea du’a mpaka atakapolipwa.”10

Sheikh Bahai Na Dua Ya Kuondolewa Deni

Katika kitabu chake maarufu cha tafsiri ya hadithi arbaini (Arba’una Hadithan) Sheikh Baha’i anaelezea kisa cha ajabu kilicho mpata baada ya kunukuu hadithi ifatayo:

Sheikh Saduq Muhammad bin Babawayh al-Qummi amepokea hadithi yenye mlolongo wa wapokezi kutoka kwa Imam Baqir (a.s.) akaipokea kutoka kwa baba zake (a.s.) walioipokea kutoka kwa Amirul Mu’uminiin (a.s.) alisema:

“Nilimlalamikia Mtume (s.a.w.w.) kuhusu mkopo niliokuwa nadaiwa, naye aliniambia: “Ewe Ali, sema:

أَللَّهُمَّ أَغْنِنِيْ بِحَلَالِكَ عَنْ حَرَامِكَ وَ بِفَضْلِكَ عَمَّنْ سِوَاكَ

“Ewe Mola nitajirishe kwa halali Yako ili nisihitajie haramu Yako na kwa fadhila Zako ili nisimuhitajie asiyekuwa Wewe.”

Baada ya hapo Sheikh Baha’i anasema:-

Miaka mingi katika maisha yangu nimekuwa katika deni lililozidi 1500 mithqali ya dhahabu na wakopeshaji walikuwa wanazihitajia pesa zao. Hali ilifikia mahali pabaya kiasi cha kunitoa katika baadhi ya shughuli zangu na sikuwa na njia ya kuzilipa. Basi nilianza kujizoesha kusoma du’a hii iliyotajwa hapo juu na nikawa nikiirudia baada ya kila swala ya asubuhi na wakati mwingine baada ya swala nyinginezo. Matokeo yake ni kwamba Mwenyezi Mungu (s.w.t.) aliniwezesha kuyalipa hayo madeni kwa muda mfupi kwa njia nisizo zijua.11

Wajibat

Kuwaondolea watu madeni ni jambo muhimu kwa kuwa linahusiana na ukamilifu wao. Hatimaye, kifungu hiki cha du’a hujenga wajibat aina mbali mbali kwa watu mbali mbali:

● Wale ambao wana uwezo wa kuwaondolea watu aina yoyote ya deni wanatakiwa kujitahidi kufanya hivyo. Mkopeshaji wa pesa aliye mkarimu baada ya kujua uaminifu na kutokuwa na uwezo wa aliyekopeshwa anaweza kumsamehe (kiasi au lote) na hapo atakuwa kimatendo ameifasiri sehemu hii ya du’a.

● Wale ambao wana uwezo wa kujiondolea deni katika dalili yoyote waliyojifunga, lazima wajitahidi kufanya hivyo, vinginevyo kitakuwa ni kilio kisicho cha uaminifu kutoka kwao. Ni tamaa iliyoje kwa

mwenye uwezo wakujilipia, lakini akawa anangojea kusaidiwa na huomba msaada kutoka nje.

● Jamii za kiislamu ambazo zina mfumo ulioungana zinaweza kulitatua tatizo hili zito la madeni katika dalili zake mbali mbali kwa kukusanya japo michango midogo kutoka kwa watu.

Kutafakari Kwa Makini

Du'a walizotufunza maimamu wetu (a.s.) zina mambo mazito lakini zinahitaji mtazamo mpana ili zieleweke. Katika sehemu nyingine tumejaribu kuonyesha kwa kiasi fulani undani wa yaliyomo katika kila kifungu cha hii du'a. Hapa pia tunadhani itakuwa bora kufanya hivyo.

Moja katika kanuni muhimu zilizoko kwenye ulimwengu wa lugha ni kwamba maneno yamewekwa kulingana na maana ya kiroho. Jambo hili ni kinyume na baadhi ya dhana kwamba maneno yamewekwa kwa mujibiu wa uhusiano ulioko wa kimaada na sio kwa maana ya kiroho.

Wanataka kusema kwa mfano neno 'balance' lina maana tu ya mizani ya kawaida tunayoijua (ya kupimia vitu) ambapo siyo sawa, Qur'an Tukufu pia inajulikana kama 'Mizani'. Imam 'Ali (a.s.) pia anajulikana kama Mizani kwa kuwa waumini wanahukumiwa na kupimwa kulingana na hali yake ya kiroho. Na wanachuoni wengi wanaamini ya kwamba maneno yamefungamanishwa na maana ya kiroho na sio lazima yawe yametokana na maana ya kimada. Kwa utafiti zaidi kuhusiana na jambo hili mtu anaweza kuangalia kwenye dibaji ya kitabu 'al-Mizan' cha Allama Tabatabai na kifungu cha kwanza cha kijitabu kiitwacho (Kukutana na Mwenyezi Mungu) cha Ayatullah Malik Tabrizi, mwanachuoni mashuhuri wa kishia. Nadhani sii vibaya tukinukuu kifungu kutoka kwenye kitabu hiki:

"Mbali na hayo kutokana na utafiti uliofanywa maneno yamefungamanishwa na maana ya (kiroho) kwa mfano neno mizani. Mizani linamaana chombo cha kupimia vitu vingine lakini kuwepo sehemu mbili za kupimia au viungo vingine vya kupimia haina uhusiano wowote na maana ya hilo neno. Kwa hiyo kutumia neno mizani kwa maana ya aina mbalimbali za mizani zilizovumbuliwa itakuwa ni sawa. Kwa hiyo neno mizani linakusudia chombo cha kupimia bila ya ufafanuzi wa chombo chenyewe au kile kinachopimwa. Siku hizi chombo kinachotumiwa kupimia joto na hali ya mwili, na hewa na hali ya damu na mwendo wa magari na aina nyingine ya vyombo vya kupimia zifikiazo mamia au maelfu zote ni kwa maana ya mizani. Na kutumia neno mizani kwa vyombo hivi itakuwa ni sawa kabisa. Na hivyo hivyo kuhusiana na maneno mengineyo kama vile njia (*sirat*) Mwanga (*nur*) malipo (*thawab*) Adhabu (*'iqab*) na nyinginezo.[12]

Baada ya kujua jambo hili tujaribu kuangalia maana ya kiroho ya neno 'deni' ili tuweze kufumbua mifano mbali mbali inayohusiana nayo ambayo itatusaidia kujiepusha na kuwa huru kutokana nayo.

Kwa mujibu wa kitabu '*Mu'ujam Maqayis al-Lugha*' ambacho ni kamusi ya lugha ya kiarabu, siri ya neno deni, lina maana ya 'kujisalimisha' (*inqiyad*). Maneno yote yaliyotokana na asili ya neno (*dayn*) yaani (*dal – ya – nun*) yana maana ya kujisalimisha na utumwa kwa hivyo deni kwa njia fulani humfunga

mkopaji na kumfanya akawa mtumwa mpaka atakapojikomboa kutokana nalo.

Maneno yafuatayo ya Imam ‘Ali (a.s.) yanafaa kuzingatiwa:

1. Imamu ‘Ali (a.s.) amenukuliwa akisema:

الدِّيْنُ رِقٌّ، الْقَضآءُ عِتْقٌ

“Deni ni utumwa na kulipa ni uhuru.”13

2. Imamu ‘Ali (a.s.) amenukuliwa akisema:

الدَّيْنُ أَحَدُ الرِّقَّيْنِ

“Deni ni moja ya njia mbili za utumwa.”14

3. Mtukufu Mtume (s.a.w.w.) amenukuliwa akisema:

لا تَزَالُ نَفْسُ الْمُؤْمِنِ مُعَلَّقَةً مَا كَانَ عَلَيْهِ دَيْنٌ

“Moyo wa mu’umin hubakia ukiwa umeangikwa muda akiwa na deni”15

Tunapochukua mkopo huwa kwa kweli tunajiingiza katika utumwa mpaka tutakapo jikomboa kwa kulipa. Na hivyo ndivyo ilivyo kuhusiana na aina ya nyongeza nyingine za deni.

Halikadhalika matendo yale ya ibada ambayo Mwenyezi Mungu huyatarajia kutoka kwa mwanadamu ni mfano wa ‘deni’. Kwa hiyo mwanadamu anatakiwa ajitahidi kuyatekeleza ilikwamba yasiwe mzigo juu ya mabega yao. Katika hadithi angavu ifuatayo, Salaat imechukuliwa kama nyongeza ya deni:

Imepokewa kutoka kwa Imam Ja’far al-Sadiq (a.s.) akisimulia kwamba, Luqman amesema:

إِذَا جآءَ وَقْتُ الصَّلاَةِ فَلاَ تُأَخِّرْهَا لِشَيءٍ، صَلِّهَا وَاسْتَرِحْ، فَإِنَّهَا دَيْنٌ

“Wakati wa salat unapofika usiichelewesheوe kwa jambo lolote swali upumzike kwa kuwa Salaat ni deni.”

1. ستنه Qudse Radawi, Sharh-o Tafsire Luhgte Qur'an Bar Asse Tafsir-e Namne.
2. Sahifat al-Sajjdiyya, Du'a ya 30.
3. Muhammad al-Rayy Shahri, Mizn al-Hikma, j. 2, uk. 958.
4. Al-Shaykh al-Hurr al-'mili, Was'il al-Shi'a, j. 18, uk. 329.
5. Ibid, j. 18, uk. 328.
6. Marhm madi, Ghuraru'lHikam Wa Duraru 'l Kalim, uk. 368.
7. al-Shaykh al-Hurr al-'mili, Was'il al-Shi'a, j. 2, uk. 324.
8. Muhammadi al-Rayy Shahri, Mizn al-Hikma, j. 2, uk. 958.
9. yatullh Mamaqni, Mir'tu'l Kaml, uk. 146.
10. al-Shaykh al-Hurr al-'mili, Was'il al-Shi'a, j.18, uk.330.
11. Shaykh Bah'i, Arbu'na Hadithan, uk. 243.
12. yatullh Maliki Tabrizi, Risaleye Liqa'ullah.
13. Marhm madi, Ghuraru'l Hikam wa Duraru'l Kalim, uk. 368.
14. Ibid.
15. al-Shaykh al-Hurr al-'mili, Was'il al-Shi'a, j.18, uk. 317.

اللّهُمَّ فَرِّجْ عَنْ كُلِّ مَكْرُوبٍ

Ewe Mola Mfariji Kila Mwenye Huzuni

Maana Ya 'Makrb'

Neno 'Makrb' ni shamirisho ya jina ambalo asili yake ni kitenzi cha jina 'karb' lenye maana ya 'huzuni nyingi'.

Allma Tabtab'i katika kitabu chake 'al-Mizn', anamnukuu Sheikh Rghib Isfahni, Mtaalamu mashuhuri wa kuandika kamusi ya maneno ya Qur'an, akisema ya kwamba:

الْكَرْبُ الغَمُّ الشَّدِيْدُ

"Karb maana yake ni 'huzuni kubwa".1

Neno 'karbala' kwa mfano, limejengeka kutokana na neno (Karb) huzuni na majonzi na (bal) mtihani. Hivyo basi kwa ufupi, Makruub,' ni mtu ambaye ana huzuni nyingi na majonzi.

Chanzo Cha Huzuni

Katika sehemu hii ya dua, tunamuomba Mwenyezi Mungu (s.w.t.) Kwa unyenyekevu awaondolee wote

hali ya kuwa na ‘huzuni na majonzi’ wale wote walioko kwenye hali hii. Yeyote anayeomba kuondolewa kwa huzuni na majonzi anaomba pia kuondolewa kwa sababu ambazo pia husababisha huzuni. Hata hivyo ni lazima tuelewe kwamba, sababu za huzuni zinatafautiana kulingana na watu na mazingira tofauti. Kwa mfano, wale wenye ukaribu na Mwenyezi Mungu (s.w.t.) japokuwa hawana huzuni kwa kuikosa dunia na starehe zake:

أَلَا إِنَّ أَوْلِيَاءَ اللَّهِ لَا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ

***“Hakika marafiki* (*vipenzi*) *vya Allah hawaogopi wala hawahuzuniki”* (*Qur’an 10:62*)**

Hupatwa na huzuni kwa yale yatakayo wafika makafiri katika siku za usoni (Allah anamwambia Mtume Wake):

أَفَمَنْ زُيِّنَ لَهُ سُوءُ عَمَلِهِ فَرَآهُ حَسَنًا ۖ فَإِنَّ اللَّهَ يُضِلُّ مَنْ يَشَاءُ وَيَهْدِي مَنْ يَشَاءُ ۖ

فَلَا تَذْهَبْ نَفْسُكَ عَلَيْهِمْ حَسَرَاتٍ ۚ إِنَّ اللَّهَ عَلِيمٌ بِمَا يَصْنَعُونَ

“Basi roho yako isitoke kwa majonzi juu yao…”2 (***Qur’an 35:8***)

Imam Khomeini (r.a.) katika kitabu chake maarufu kiitwacho ‘Hadithi al-Arbain’ anasema:

“…Yeyote ambaye ameweza kutambua utukufu wa Mwenyezi Mungu (s.w.t.) kwa kiwango kikubwa na akavijua vituo vitukufu vya Allah (s.w.t.) zaidi ya wengine, huwa anaumia zaidi na kuteseka kwa kiwango kikubwa sana kwa dhambi za viumbe na makosa yao dhidi ya utukufu wa Mwenye Mungu (s.w.t.). Vile vile, yule mwenye mapenzi na huruma kwa viumbe wa Mwenyezi Mungu huteseka kwa kiwango kikubwa mno kwa uhalifu wao na hali zao mbaya za kimaisha. Na bila ya shaka Mtume wa mwisho (s.a.w.w.) alikuwa amekamilika zaidi katika vituo vyote hivi na alikuwa juu kuwashinda Mitume wote na Mawalii kwa kiwango chake cha ukamilifu na ubora. Hivyo kuteseka kwake na kuhuzunika kwake kulikuwa kukubwa kuliko yeyote katika hao…”

Wakati mwingine sababu ya huzuni huwa tofauti. Kwa mfano kuhusiana na Mtume Ayyub (a.s.), tunasoma yafuatayo katika moja ya dua za mwezi wa Ramadhani:

يَا مُلَيِّنَ الحَدِيدِ لِدَاوُدَ عَلَيْهِ السّلامُ

يَا كَاشِفَ الضُّرِّ وَالكُرَبِ العِظَامِ عَنْ أَيّوبَ عَلَيْهِ السّلام

“Ewe mlainishaji wa chuma kwa Daudi (a.s.), Ewe Muondoaji wa huzuni na majonzi makubwa kwa Ayyub (a.s.)...”

Hii inayonyesha kwamba Mtume Ayyub (a.s.) alipata misiba mikubwa katika uhai wake, kama hadithi ifuatayo inavyo tuonesha:

Ali bin Ibrahim anaelezea katika hadithi ndefu aliyoipokea kutoka kwa Abu Basir kwamba, Imam al-Sadiq (a.s.) amesema:

“...Kisha mwili wake (Mtume Ayyub (a.s.)) wote, ila akili na macho, ulipatwa na ugonjwa. Kisha ibilisi aliupulizia ukawa kidonda kimoja kutoka kichwani hadi miguuni. Alibakia (Mtume Ayyub (a.s.)) katika hali hiyo kwa muda, akimhimidi na kumshukuru Mwenyezi Mungu, mpaka akatokwa na wadudu mwilini. Na mdudu alipokuwa akianguka kutoka kwenye mwili wake, alikuwa akimrudisha na kumwambia,’Rejea kwenye sehemu yako alipo kuumbia Mwenyezi Mungu’, na alianza kutoa harufu mbaya, wakazi wenzake wa mji wakamfukuza kutoka kwenye mji ikawa chakula chake anakipata kutoka kwenye mazubala yaliyotupwa nje ya mji”.3

Vile vile ‘huzuni kubwa’ imetajwa kuhusiana na Mtume Nuhu (a.s.). Tazama aya ifuatayo:

وَنُوحًا إِذْ نَادَىٰ مِنْ قَبْلُ فَاسْتَجَبْنَا لَهُ فَنَجَّيْنَاهُ وَأَهْلَهُ مِنَ الْكَرْبِ الْعَظِيمِ

“Na Nuhu alipotulingania zamani* (*kutuomba*)*, nasi tukamuitikia, na tukamuokoa yeye na watu wake kutoka kwenye shida kubwa”. (***Qur’an 21:76***)

Wafasiri wa Qur’an wana tafsiri mbali mbali kuhusiana na sababu ya huzuni hii. Baadhi yao kama vile Tabarsi katika ‘Majma’ al-Bay□n’ anasema kwamba imetokana na maudhi aliyoyapata (Nabii Nuh (a.s.) kutoka kwa watu wake, ambapo Mawl□ K□sh□ni anasema kwamba yawezekana sababu ziwe ni zote mbili, maudhi ya watu wake na mafuriko makubwa.

Hata hivyo, baadhi ya vyanzo vya huzuni hutokana na udhaifu wa imani na mapenzi ya dunia: kwa sababu mtu hana anasa za maisha ambazo wengine huonekana kuzifaidi, unaweza kumuona ana huzunika. Kwa mfano wale wanao jiuwa kutokana na huzuni nyingi na majonzi, hufanya hivyo kwa ukosefu wa subira au ‘lengo’ katika maisha. Kwa hiyo sio kila makr□b ni sawa.

Kwa hiyo, muombaji lazima atilie maanani sababu tofauti za huzuni na majonzi, na kwa unyenyekevu amuombe Allah amuondelee kama ipasikanavyo. Kwa mfano, kwa yule ambaye huzuni yake inasababishwa na ukosefu wa mambo ya ziada ya starehe za kidunia, anatakiwa amuombe Mwenyezi Mungu (s.w.t.) amuondolee mapenzi ya dunia katika moyo wake. Na yule ambaye amekumbwa na hali ya umasikini, amuombe Allah (s.w.t.) amtekelezee haja zake ili aweze kuyashughulikia mambo yake ya kila siku kwa bidii akiwa na utulivu moyoni; na mwenye kusumbuliwa na maradhi, aombe kuondolewa maradhi hayo, ili aweze kuwa na amani na utulivu utakao mwezesha kufanya mema yatakayomtengenezea akhera yake.

Kuwakumbuka Wanao Huzunika Leo

Kuyajua yanayo endelea ulimwenguni kwa sasa, huenda kukakosa umuhimu kwa baadhi ya watu. Kwa mfano mtu anajiuliza, nifanye nini kama watu wengine wanakufa kwa njaa Afghanistani? Sina namna ya kuwahudumia, kwa hivyo kujua hali mbaya waliyonayo na kutoijua hakuna tofauti yeyote.

Bila ya shaka fikra kama hii inatokana na mtazamo mfinyu. Kwa kuwa mwandamu ana uwezo wa kumtakia uongofu mwanadamu yeyote mwengine. Kwa hivyo kutojali ni fikira ngeni kwenye asili yake. ‘Kutoweza kuwasaidia wanaodhulumiwa’ sio sababu ya kutokujali kwa upande wetu.

Kwanza, dhamiri zetu zingelipenda kujua hali ya ndugu zetu walio na shida ulimwenguni.

Pili, kama hatuna uwezo wa kimali, Allah (s.w.t.) ametufungulia mlango wa dua. Na kwa kupitia maombi kwa ajili ya wenye shida kwa kweli mambo yanaweza kubadilika.

Tatu, kuna mambo mengi ambayo tunaweza kuyafanya kwa pamoja ili kuvunja uwezo wa kiburi cha ulimwengu, lakini hatulitambui hilo.

Kwa mfano, wafanyaji biashara wetu ambao huagiza bidhaa kutoka kwenye nchi kama vile Israel kwa bei ya chini, wanaweza kuacha shughuli kama hizo ili wasichangie katika kuwaua wapalestina wasio na hatia. Vile vile wengi wetu kwa njia ya kuzunguka hutangaza bidhaa zinazotengenezwa na ukiburi wa ulimwengu. Kama tungezigomea bidhaa hizo, zisingeweza kusitawi kama zilivyo sasa. Leo, lau viongozi wa kiarabu wataamka na waache kunyenyekea huu ukiburi wa ulimwengu, bila ya shaka mabadiliko mengi yatapatikana.

Jukumu La Kibinafsi

Lakini jukumu langu ni nini kama mtu binafsi ninapoisoma sehemu hii ya du’a? Wengi wetu wana uwezo wa kiwango fulani na wanaweza kuathiri ipasavyo. Kwa hivyo tuipime nguvu tuliyo nayo kwa matumizi yetu, na tuchukue hatua kivitendo kwa kuwaondolea shida na huzuni wale ambao tunaweza kuwasaidia. Kwa kuwa hatujakalifishwa kulifanya lililo nje ya uwezo wetu, kama Qur’an inavyotuambia katika (Al–Baqara – 2:286):

لَا يُكَلِّفُ اللَّهُ نَفْسًا إِلَّا وُسْعَهَا ۚ لَهَا مَا كَسَبَتْ وَعَلَيْهَا مَا اكْتَسَبَتْ ۗ رَبَّنَا لَا تُؤَاخِذْنَا

إِنْ نَسِينَا أَوْ أَخْطَأْنَا ۚ رَبَّنَا وَلَا تَحْمِلْ عَلَيْنَا إِصْرًا كَمَا حَمَلْتَهُ عَلَى الَّذِينَ مِنْ قَبْلِنَا ۚ

رَبَّنَا وَلَا تُحَمِّلْنَا مَا لَا طَاقَةَ لَنَا بِهِ ۖ وَاعْفُ عَنَّا وَاغْفِرْ لَنَا وَارْحَمْنَا ۚ

أَنْتَ مَوْلَانَا فَانْصُرْنَا عَلَى الْقَوْمِ الْكَافِرِينَ

"…Mwenyezi Mungu haikalifishi nafsi yeyote ila kwa kiasi cha uwezo wake…"

Hivyo kama nina uwezo wa kuisaidia familia fulani na kuiondoa kwenye huzuni, inanipasa kufanya hivyo. Na ikiwa mimi ni kiongozi wa jamii fulani na ninaweza kuwaondolea huzuni wale wanaosumbuka kutokana na 'utaratibu mbaya wa kijamii' ulioko katika jamii hiyo, itanipasa kufanya hivyo kwa kuweka utaratibu mzuri unaofaa. Na orodha inaendelea hivyo hivyo (kila mtu na nafasi yake katika jamii). Ufumbuzi zaidi unapatikana kulingana na uwezo alionao muombaji dua. Vinginevyo kuisoma sehemu hii ya du'a itakuwa haina faida yeyote ila mtu kuchezesha ulimi tu, au kuonyesha unafiki wa mtu; Mwenyezi Mungu atuepushe na aibu kama hiyo.

Kuzifurahisha Nyoyo Za Waumini

Kumfurahisha mu'umini kwa kumuondolea huzuni aliyonayo moyoni ni moja katika mambo muhimu ambayo vitabu vyetu vya hadithi vinaelezea kwa upana. Zifuatazo ni baadhi ya hadithi zinazofaa tafakari:

1. Imepokewa kutoka kwa Mtume (s.a.w.w.) kwamba:

مَنْ سَرَّ مُؤْمِنًا فَقَدْ سَرَّنِي، وَ مَنْ سَرَّنِي فَقَدْ سَرَّاللّه

“Atakaye mfurahisha mu’umini basi amenifurahisha mimi na atakaye nifurahisha mimi basi amemfurahisha Allah (s.w.t .).”4

2. Mtukufu Mtume (s.a.w.w.) amesema pia:

إنَّ فِي الْجَنَّةِ دَارًا يُقَالُ لَهَا دَارُ الْفَرَحِ لَا يَدْخُلُهَا إلاَّ مَنْ فَرَّحَ يَتامَى الْمُؤْمِنِيْنَ

“Hakika peponi kuna nyumba iitwayo nyumba ya furaha hakuna atakae iingia ila aliye wafurahisha mayatima wa waumini.”5

Nyongeza Za Huzuni

Baadhi ya nyongeza za huzuni zinapendekezwa sana; zinaweza kuwa njia za kuelekea kwenye ufanisi na amani. Kutubia kikwelikweli na kujuta ni moja katika nyongeza hizo.

Imam ‘Ali (a.s.) amenukuliwa akisema:

سُرُوْرُ الْمُؤْمِنِ بِطَاعَةِ رَبِّهِ وَ حُزْنُهُ عَلَى ذَنْبِهِ

“Furaha ya mu’umini ni kwa kumtii Mola wake na huzuni yake ni kwa sababu ya madhambi yake.”6

Kwa kweli kujuta ni sharti la kimsingi miongoni mwa masharti sita ya Istighfar (ya kuomba msamaha) yaliyoelezwa na Imam ‘Ali (a.s.) katika Nahjul Balagha Imam (a.s.) anasema:

أَوَّلُهَا النَّدَمُ عَلَى مَا مَضَى

“Sharti la kwanza [la Istighfar] ni kujutia (makosa) yaliyopita”.”

Nayo Qur’an Tukufu (3:135) inasema:

وَالَّذِينَ إِذَا فَعَلُوا فَاحِشَةً أَوْ ظَلَمُوا أَنْفُسَهُمْ ذَكَرُوا اللَّهَ فَاسْتَغْفَرُوا

لِذُنُوبِهِمْ وَمَنْ يَغْفِرُ الذُّنُوبَ إِلَّا اللَّهُ وَلَمْ يُصِرُّوا عَلَىٰ مَا فَعَلُوا وَهُمْ يَعْلَمُونَ

“Na wale ambao wanapofanya jambo la aibu au wakazidhulumu nafsi zao humkumbuka Mwenyezi Mungu na wakaomba msamaha kwa madhambi yao na ni nani anayesamehe madhambi isipokuwa Mwenyezi Mungu.?”

Maula Faidh K□sh□ni katika tafsiri yake iitwayo ‘al-S□fi’ kuhusiana na aya hii ameelezea kisa kifuatacho:-

[kwa kukifupisha tutanukuu nukta muhimu pekee.]

Siku moja katika zama za Mtume (s.a.w.w.) kijana kwa jina la Bahlul alimjia Mtume (s.a.w.w.) akiwa analia. Mtume (s.a.w.w.) alipomuuliza sababu yakulia, alimjibu kwamba amefanya madhambi mengi makubwa ambayo baadhi tuu yanatosha kuwa sababu ya kutupwa kwake motoni. Kisha Mtume (s.a.w.w.) alimuuliza maswali kadhaa ambayo aliyajibu. Mazungumzo yalipofikia kilele Mtume (s.a.w.w.) alimuuliza,. “Jee kuna mwengine mbali na aliye Mkubwa awezae kusamehe madhambi makubwa?” Kijana alijibu, “ Naapa kwa Allah hakuna mwengine” kisha Mtume (s.a.w.w.) alimwambia amfahamishe moja ya madhambi yake hayo.

Na kijana alimpa kisa chake kama ifuatavyo: “Nilikuwa nikichimba makaburi kwa miaka saba. Na nilikuwa nikimfukua aliyezikwa na kuchukua alichonacho. Siku moja mwanamke aliyetokana na Ansaar alifariki, na baada ya kuzikwa, watu waliondoka wakiwemo familia yake. Usiku ulipofika nilikwenda kwenye kaburi lake nililifukua mwili wake nikautoa nje. Kisha niliuvua nguo na kuuacha uchi nje ya kaburi na kuondoka. Ghafla shetani alinijia kwenye akili na akaanza kunishawishi kuhusu (mwili huu). Na hapo niliamua kurudi nyuma na kwa kushindwa kuidhibiti nafsi yangu, nilitenda kitendo kibaya na maiti hiyo. Kisha niliondoka na kuiwacha kwenye hali hiyo ghafla nilisikia sauti iliyotoka nyuma yangu iliyosema,
“Adhabu ikushukie ewe kijana kutoka kwa Hakimu wa Siku ya Kiyama, Siku ambayo tutasimama mbele yake bila ya nguo kama ulivyoniacha miongoni mwa wafu, ukanitoa kwenye kaburi langu ukanivua sanda yangu na ukaniacha nikiwa sina tohara; Adhabu ikushukie.”

Kijana alipomaliza kuelezea kisa chake hiki, alisema, “kutokana na haya niliyoyafanya, sitaraji kupata harufu ya peponi kamwe”. Baada ya kusikiliza haya yote, Mtume (s.a.w.w.) alimwambia kuwa mbali na mimi ewe muovu; nakhofia nisiunguzwe na moto wako; kwa kuwa ukaribu mno na moto.

Kijana aliposikia hivyo, aliondoka alipokuwepo Mtume Mtukufu (s.a.w.w.) na akaelekea mjini, ambako alinunua vyakula na kuelekea mlimani. Alipofika huko alifunga mikono yake kwenye shingo na akaanza kuomba dua, kulia, kuomba msamaha na kutubu kwa muda wa siku arobaini, mchana na usiku. Inasemekana ya kwamba wanyama walikuwa karibu naye pia, walilia kwa ajili yake baada ya siku arobaini kukamilika aliinua mikono juu na akaomba huku analia na kusema, “Ewe Allah umeamua kuchukua hatua gani kuhusu matarajio yangu? Ikiwa umeyakubali maombi yangu na ukayasamehe makosa yangu nakuomba umjulishe Mtume (s.a.w.w.) jambo hilo. Na ikiwa haujayakubali, basi nakuomba uniteremshie moto unichome, au adhabu ya hapa duniani, ili niepukane na kudhalilika Siku

ya Kiyama.”

Na hii ndiyo sababu ya kushuka aya iliyopita–(3:135/6)

Baada ya kushuka aya hii, Mtume (s.a.w.w.) alikwenda kwa yule kijana na akamkuta anendelea kulia.

(Kisa chenyewe ni kirefu cha kuhuzunisha lakini tumejaribu kukifupisha). Na hapo Mtume (s.a.w.w.) alimkaribia na kumwambia, “Nakupa habari njema (kutoka kwa Allah (s.w.t.)) kwamba wewe ni mtumwa wa Allah uliyeachwa huru kutoka kwenye moto.”7

1. ‘Allāma Tabātabā’i, al–Mizān fi Tafsiri’l Qur’an, j. 7, uk. 134.
2. Mawlā Sayyid Radi al–Din bin Tāwās, j.1, uk. 364.
3. Imesimuliwa na Imamu Khumayni katika kitabu chake cha hadithi 40.
4. Muhammadi al–Rayy Shahri, Mizān al–Hikma, j. 2, uk. 1219, tr. 8465.
5. Ibid, j. 2, uk. 1291, tr. 8460.
6. Ibid, j.2, uk. 129 tr. 8455.
7. Mawlā Fayd Kāshāni, Tafsir al–Sāfi, j. 1, uk. 382 – 384.

اللّهُمَّ رُدَّ كُلَّ غَرِيبٍ

Ewe Mola Mrudishe Kila Alie Mgeni

Maana ya ‘Ghariib’

Kutokana na ujuzi mdogo wa baadhi ya tamaduni na lugha, baadhi yetu tunadhani kwamba neno ‘Ghariib’ lina maana ya ‘maskini’. Kwa mfano neno hili kwa ki–Urdu lina tumiwa kuonyesha umasikini wa mtu, lakini linapo tumiwa kwa maana makhsusi, kama vile ‘Gharibul watan’ lina kuwa na maana nyingine.

Kwa kiarabu ambayo ndio lugha ya asili ya neno lenyewe, ‘lina maana ya kitu kilicho mbali’. Kwa hivyo kitu chochote kilicho ghariib, kiko mbali.

Seyyid Ali al–Madani al Husayni katika ufafanuzi wake wa Sahifatul Sajjādiyya anasema:

الْغُرْبَةُ بالضمّ البَّعْدُ و اَلنَّوَى

“Ghurba (yenye irabu ya dhumma juu ya ghayn) ina maana ya ‘mbali’ na masafa”.1

Kwa hiyo, Ghariib ni kitu chochote ambacho kiko mbali [katika kuhusiana na kitu kingine cho chote]. Katika lugha ya kiarabu, maneno yasiyojulikana vile vile hujulikana kama ghariib.

Ufafanuzi

Uchungu unaompata mtu alie mgeni unajulikana vizuri kwa yule ambaye amepitia hali hii au yuko katika hali hii.Yeyote anayekwenda nchi ya kigeni ana matarajio ya kurejea nyumbani akiwa salama na mzima. Na bila ya shaka hangelipenda kutengana na watu wake wa karibu au kuviacha vitu vyake anavyo vihitajia katika maisha.Wale ambao wameacha miji yao na wakakumbwa na misukosuko wakiwa njiani au wamekwama katika nchi nyingine, wanafahamu shida iliyoko ya kuwa mbali na nyumbani.

Historia ya miaka ya hivi karibuni imejaa mifano inayo vunja moyo ya kila msikilizaji mwenye kuhusika. Mazayuni kama walivyo kuwa katika miaka iliyoipita, wanaendelea kuzitesa sehemu mbali mbali za mataifa dhaifu ulimwenguni kwa kuzifanyia ugaidi na kuzihamisha, na hivyo basi kuwatoa wengi wasio na hatia wakiwemo wanawake na watoto katika miji yao, ili wapate uchungu wa mateso katika makambi ya wakimbizi.

Watu kama hawa ambao hawana hatia, wanahitajia msaada wetu. Na kama tulivyo taja pale mwanzo, tuna wajibika kuziangalia sehemu ambazo tunaweza kutoa michango yetu ipasavyo kuhusiana na jambo hili na tuwasaidia kwa vyovyote vile iwezekanavyo. Kwa mfano, ikiwa kuna michango inayotolewa kupitia kwa vyama vya kutoa misaada vinavyo aminika, tujaribu tutoe michango yetu kwa wingi iwezakanvyo. Na ikiwa tunaweza tumsaidie ili aweze kuyazoea maisha mapya ambayo amelazimika kuwa ndani yake. Na ikiwa hatuna uwezo wa kuyafanya haya yote, basi tusisahau kuwaombea kwa Mwenyezi Mungu awasahilishie yanayo wakabili na awape utulivu.

Kwa hivyo tunapo muomba Mwenyezi Mungu (s.w.t.) awarudishe walio mbali na kwao ambao hawawezi kurudi kutokana na shida mbali mbali, tusisahau tunayo yaona katika historia ya hivi karibuni yanayo husiana na watu kama hawa. Tuna wajibika kuwakumbuka wote ambao wanateseka kutokana na matatizo wanayo yapata ya kutolewa katika miji yao, kama vile wapalestina, wa– afghanistani na wengineo.

Nyongeza Za Ghurba

Ina wezekana mtu kuwa mgeni mahali fulani lakini akawa anafaidi sana maisha ya anasa. Matokeo yake mtu anaweza akawa hapatwi na uchungu wa kutengwa [mbali na jamaa zake]. Wale ambao Mwenyezi Mungu (s.w.t.) amewapa utajiri huwa hawapatwi na uchungu wa kutengwa [na watu wao]. Kwa wepesi wakati wowote wanaweza kurudi kwao bila ya shida yeyote. hadithi zifuatazo zinazungumzia jambo hili:

Imepokewa kutoka kwa Imam ‘Ali (a.s.) akisema kwamba:

الْغَنيُّ في الْغُرْبَةُ وَطِنٌ

“Utajiri ugenini ni uwenyeji.”2

Na kinyume chake ni kwamba, umaskini humfanya mtu akawa mgeni.

Imepokewa tena kutoka kwa Imam ‘Ali (a.s.)akisema kwamba:

الْفَقْرُ في الْوَطَنِ غُرْبَةٌ

“Umasikini (wa mtu) katika nchi (yake) ni ugeni.”

Vile vile imepokewa kutoka kwa Imam ‘Ali (a.s.):

اَلْمُقِلُّ غَرِيْبٌ فِى بَلْدَتِهْ

“Asiye na mali ni mgeni katika mji wake.”3

Huenda hii ni moja ya sababu ya neno Ghariib katika lugha ya ki-Urdu ikiwa linatumika kuonyesha umasikini.

Nyongeza Nyingine Za Ghurba Ni Kama Zifuatavyo

1. Imam ‘Ali (a.s.) amesema:

اَلْغَرِيبُ مَنْ لَيْسَ لَهُ حَبِيْبٌ

“Mgeni ni mtu yule ambaye hana rafiki.”

2. Imepokewa kutoka kwa Imam ‘Ali (a.s.) kwamba:

اَلأَحْمَقُ غَرِيْبٌ فِى بَلْدَتِهِ, مُهَانٌ بَيْنَ أَعِزَّتِهِ

“Mtu mpumbavu ni mgeni katika mji wake na kutwezwa baina ya rafiki zake.”

Uwiano Wa Kipengele Cha Neno ‘Ghariib’

Hadithi iliyotajwa hapo juu inaonyesha kwamba yeyote aliye mpumbavu ni ghariib (mgeni). Hata hivyo, hii isije ikachukuliwa katika hali yake halisi. Neno ghariib ni kiwakilishi. Kwa mfano, mtu ambaye ni mpumbavu japo kuwa ni ghariib (mbali) na kikundi cha wasomi, yuko nyumbani akiwa katika kikundi chake. Na hivyo hivyo kuhusiana na wasomi, wako mbali wakiwa katika kikundi cha wajinga, lakini ni wenyeji katika kikundi cha wasomi. Na hali nyingine ni wakati ikiwa wengi wa watu ni wajinga. Hapa tena wasomi ni wageni.

Imam ‘Ali (a.s.) amesema: –

الْعُلَمَآءُ غُرَبَآء لِكَثْرَةِ الْجُهَّالِ

“Wasomi ni wageni kutokana na idadi kubwa ya wajinga”.

Wakati mwingine wasomi huwa wageni katika kikundi cha wasomi wenzao. Kwa mfano, mtu ambaye amesomea kemia (madawa) na hana ujuzi wa filosofia ya mashariki, atakuwa ni mgeni katika kikundi cha wanafilosofia wa kiislamu na kinyume chake.

Pia kuna uwezekano vile vile wa mtu kuwa mgeni na mwenyeji kwa wakati mmoja. Kwa mfano, msomi anaweza kuwa mbali na mji wake lakini akawa karibu na wasomi wenzake, hivyo basi akawa ni mgeni na mwenyeji kwa wakati huo huo. Wakati mwingine msomi japokuwa yuko katika mji wake ambao wakazi wake ni wasomi kama yeye bado anaitwa mgeni kwa kuwa mbali na ujirani wa Allah (s.w.t.).

Ahlulbeit (a.s.) ni nyongeza ya *Ghariib*.

Waislamu wengi walikuwa hawayajui matokeo ya baadaye ya uamuzi uliochukuliwa kuhusu Ukhalifa baada ya kufariki Mtume (s.a.w.w.). Suala la Ukhalifa lilikuwa sio jambo la kufaidi utawala wa kidunia kwa muda fulani, bali ni jambo la kulinda mafunzo halisi ya Uislamu na uongozi wa wabebaji wa dini ya mwisho pamoja na vizazi vyao vya baadae. Huzuni kubwa aliyokuwa nayo Fatimah (a.s.) inaonyesha umbali uliokuwepo baina ya Umma na uwezo mpana wa kuona mambo aliokuwa nao Bibi Fatimah (a.s.). Yeye alikuwa akiwaza kuhusu siku za usoni, hali ya kuwa wengine walikuwa na lengo la kuuharibu uislamu na kuchukuwa kwa nguvu utawala wa kidunia. Moyo wake ulikuwa kwa ajili ya wanadamu wote, ambapo wengine waliwaza kuhusu mipango yao. Bibi Fatimah na Kizazi chake Kitukufu (a.s.) na maswahaba wachache waaminifu walikuwa ghariib kwa kuwa walikuwa mbali na wale ambao walikuwa wakimuasi Mungu na hawakuweza kutabiri misiba ambayo ingelifika taifa la ki–Islamu. Mtu anapojaribu kuwaza nyongeza hii ya ***ghurba***, moyo huuma na ulimi ukashindwa kutamka na chozi

likatiririka. Maneno yafuatayo ya Bibi Fatimah (a.s.) yanatupa picha ya hali hii:

Ummu salama alimuuliza bibi Fatimah (a.s.): " Ewe Binti wa Mtume wa Mwenyezi Mungu (s.a.w.w.) umeamkaje?" bibi Fatimah (a.s.) alimjibu:

أَصْبَحْتُ بَيْنَ كَمَدٍ وَ كَرْبِ فَقْدِ النَّبِيِّ وَ ظُلْمِ الْوَصِيِّ

"Nimeamka nikiwa kati ya majonzi na huzuni ya kumkosa Mtume (s.a.w.w.) na kudhulumiwa kwa wasii wake."4

Baada ya pigo hili kubwa juu ya msingi wa Ummah wa ki-islamu, Ahlul-Bayt (a.s.) na wafuasi wao halisi, daima wamekuwa ghariib miongoni mwa idadi kubwa ya umma wa ki-islamu.

Ghurba Ya Kila Mwanadamu Ya Tabia Yenye Doa

Ewe [Jina la asili ya (kila kitu) lililo na sifa zote zenye ukamilifu Mungu], warudishe ghurab wote (walio mbali) [ambao wako mbali kiroho, ambao ina maana kwamba hawafaidi Sifa za Mungu].

Hafidh, mshairi mkubwa wa irfani anasema:

Man az diyare habibam na az bilade gharib
*Muhaymin be rafiqane khud rasan bezam.*5

"Mimi ninatoka katika mji wa wapendwa,
Siyo katika mji wa wageni,
Ewe Mola niunganishe tena na marafiki Zako."

Mabwana katika njia ya kumfikisha mtu katika ukamilifu, wanaamini ya kwamba mwanaadamu ni msafiri hapa duniani. Ana njia ya kupita ambayo ni 'dini' au kwa maneno ya ki-Qur'an "sirat al mustaqim" na 'kituo' anachoelekea, ambacho ni kwa Allah (s.w.t.) Mwenyewe. Akidokezea hili, Allah (s.w.t.) anasema:

1. (Mwanadamu ni msafiri: Qur'an, 84: 6).

يَا أَيُّهَا الْإِنْسَانُ إِنَّكَ كَادِحٌ إِلَىٰ رَبِّكَ كَدْحًا فَمُلَاقِيه

"Ewe mwanadamu hakika wewe unajitahidi ukielekea kwa Mola wako kwa juhudi na bidii, basi utakutana nae"

2. (Njia: Qur'an Tukufu, Al-Fatiha-1: 5)

إِيَّاكَ نَعْبُدُ وَإِيَّاكَ نَسْتَعِينُ

"Tuongoze kwenye njia iliyo nyooka."

3. (Maelekeo, Qur'an Tukufu, al Fatir–35:18)

وَلَا تَزِرُ وَازِرَةٌ وِزْرَ أُخْرَىٰ ۚ وَإِنْ تَدْعُ مُثْقَلَةٌ إِلَىٰ حِمْلِهَا لَا يُحْمَلْ مِنْهُ شَيْءٌ وَلَوْ كَانَ ذَا قُرْبَىٰ ۗ

إِنَّمَا تُنْذِرُ الَّذِينَ يَخْشَوْنَ رَبَّهُمْ بِالْغَيْبِ وَأَقَامُوا الصَّلَاةَ ۚ وَمَنْ تَزَكَّىٰ فَإِنَّمَا يَتَزَكَّىٰ لِنَفْسِهِ ۚ

وَإِلَى اللَّهِ الْمَصِيرُ

"...na maelekeo ni kwa Mwenyezi Mungu."

Dini kama ikitekelezwa vilivyo, inaweza kumuinua mwanadamu juu sana kiasi kwamba anaweza kuwavuka Malaika katika ukamilifu. Mtu mwenye kuvutiwa na hili anaweza kuuliza, ni dhikri gani au kitendo gani cha kufanya kama mtu angetaka kuanza safari ya kiroho kwenda kwa Allah. Jambo ambalo Tariqa (njia ya kiroho) ni lingine lisilokuwa Shari'a (sheria ya ki–Islamu) ni kikwazo kikubwa kilichokaziwa na shetani. Ni kwa kusoma tu Qur'an na Sunnah kwa usahihi na kufuata Tawdhiu'l–Masa'il (kitabu cha sheria za ki–islamu) ndipo mtu anaweza kupata ukamilifu wa juu.

Wengi wetu tuna mazoea ya kuwaza kwamba '*rif* (mwanachuoni wa mambo ya dini na maarifa) ndiye ambaye lazima ajitenge wakati wote na kufanya baadhi ya dhikri na kungojea kufunuliwa kiroho (Mukshaft). Wanazuoni wetu wa Kishia hawakubaliani na dhana hii. Wanaamini kwamba vyote viwili, Sharia na Tariqa viko pamoja, vimeungana. Na ni kwa kutekeleza sheria za kiislamu na kuchunga sehemu zake zote za ndani, na halikadhalika taratibu zake za nje ndipo mwanadamu anaweza kupata ujirani wa Allah na kuwapita Malaika.

Upaaji wa mwanadamu kwenda kwa Mungu hakupaswi kufananishwa na safari ya kimwili. Safari ya leo ni nje ya mipaka ya muda wa sehemu. Kwa kweli amejitia rangi ya sifa za Mungu na hivyo kukaribia Hadhara Tukufu. Maimamu wetu (a.s.) ambao wamefikia vilele vya ukamilifu walikuwa ni udhihirisho wa

Sifa za Mungu. Tazama hadithi ifuatayo:

Imam Ja'far al-Sadiq (a.s.) amenukuliwa akisema:

نَحْنُ اَلاسْمَاءُ الْحُسْنَى

"Sisi ni Majina Mazuri (ya Allah).6"

Hivyo, ili kurudi mjini kwetu, ambako ni wa jirani na Allah, lazima tujaribu kuchukuwa njia sahihi iliyowekwa na Allah; Qur'an Tukufu (35:18) inasema:

وَلَا تَزِرُ وَازِرَةٌ وِزْرَ أُخْرَىٰ ۚ وَإِنْ تَدْعُ مُثْقَلَةٌ إِلَىٰ حِمْلِهَا لَا يُحْمَلْ مِنْهُ شَيْءٌ وَلَوْ

كَانَ ذَا قُرْبَىٰ ۗ إِنَّمَا تُنْذِرُ الَّذِينَ يَخْشَوْنَ رَبَّهُمْ بِالْغَيْبِ وَأَقَامُوا الصَّلَاةَ ۚ

وَمَنْ تَزَكَّىٰ فَإِنَّمَا يَتَزَكَّىٰ لِنَفْسِهِ ۚ وَإِلَى اللَّهِ الْمَصِيرُ

"…Na mwenye kujitakasa amejitakasa kwa ajili ya nafsi yake, na marejeo ni kwa Mwenyezi Mungu".

Hivyo njia hii ni utakaso wa nafsi, ambao kuna tofauti na kufuata sheria za ki-islamu.

Hata hivyo, lazima tuelewe kwamba safari hii sio rahisi kama inavyoonekana kuwa. Kwani ili kufikia vituo mbali mbali vya safari, kiongozi aliyehitimu vizuri elimu ya dini, anahitajika sana, kwa vile njia imejaa vikwazo na shetani mlaaniwa, siku zote anaichunga njia hiyo. Siku zote anajitahidi kuweka kikwazo kwenye njia ya mtu ambaye amefanya uamuzi imara kufuata njia hii ya kiroho.

Hata hivyo, hii isije ikawavunja moyo wale ambao wako mbali na sehemu ambako viongozi kama hao hupatikana, kwani kuna mifano, ambayo huonyesha kwamba mtu anaweza kufikia vituo hivyo vitukufu bila uhusiano wa moja kwa moja na viongozi hao.

(Jukumu la msingi la Ahlul-Bayt (a.s.) siku zote linabakia. Tutaelezea hili katika majadiliano yetu ya baadae Insha-Allah.) Marhum Ayatullah Muhammad Husayn Tehrani anasimulia kisa cha kusisimua katika kitabu chake 'Anwار-e-Malakut' kama ifuatavyo:7

Heshima Kwa Mama Humgeuza Mtu Kuwa Rafiki Wa Allah (swt)

(Ayatullah Tehrani anasimulia kwamba, siku moja alipo kuwa mjini Tehran alikwenda kwenye duka la vitabu la Ishamiyya lililoko mtaa wa Burarjumhari kununua vitabu. Alikuwa rafiki wa mmoja wa washiriika wa duka hilo anayeitwa Haj Sayyid Muhammad Kitab chi, ambaye alikuwa anahusika na bohari la duka hilo. Alikwenda dukani hapo kukutana naye na pia kununua vitabu. Ilikuwa wakati wa asubuhi na takribani saa nne zimebaki kabla ya adhuhuri. Mtu mwingine pia amekuja dukani pale kununua vitabu. Alipokuwa amekwisha nunua vitabu alivyohitaji, aliondoka, ghafla alianza kusema: Mungu wangu, Msaidizi wangu, roho yangu, roho yangu.

Ayatullah anasimulia: Katika kumuangalia, niliona kwamba uso wake umebadilika kuwa mwekundu na jasho linamtoka, alitumbukia katika furaha na raha kubwa isiyo kikomo. Nilimuita na kumuambia: Mpenzi Bwana! Mpenzi Darweshi, usile yote peke yako, hii sio tabia ya adabu; Aligeuka na kuanza kusoma baadhi ya mashairi ya Baba Tahir Uryan, (mwanairfani ajulikanae sana aliyezikwa Hamadan). Baada ya hapo alinyamaza na kisha akalia sana. Kisha alibadilika kuwa mwenye furaha na kucheka. Nilisema; Ahsante! (Baada ya hapo mazungumzo yalifuata. Wakati wa mazungumzo, Ayatullah Muhammad Husayn Tehrani alimuomba Darweshi yule amueleze jinsi anavyoweza kupata kituo kitukufu kama hicho, na Darweshi alielezea kisa chake kama ifuatavyo):

“Nilikuwa na mama mzee. Alikuwa mgonjwa wa kitandani kwa miaka mingi sana. Mimi peke yangu ndiye niliyekuwa ninamhudumia, na nilimsaidia shida zake zote: nilipika chakula kwa ajili yake, kumletea maji kwa ajili ya kufanyia wudhu, na nilikuwa katika huduma yake kwa ajili ya shida zake mbali mbali. Hata hivyo alikuwa mkali sana, wakati mwingine alinitukana, lakini niliyavumilia hayo na kumjibu kwa tabasamu. Kwa ajili ya tabia yake hii sikuoa, ingawa umri wangu ilizidi miaka arobaini. Hii ni kwa sababu, kuwa na familia pamoja na mama yangu mwenye tabia kama hiyo, ilikuwa haiwezekani kwangu nilijua kwamba kama nikioa, ima atasababisha tutengane, au nitalazimika kumuacha. Hata hivyo, kumtelekeza mama pia haikubaliki katika dhamira yangu. Hivyo niliamua kuvumilia na kubakia kapera, na nikajizoesha hali hii. Wakati mwingine kwa ajili ya uvumilivu mkubwa mbele ya ukali wake, nilihisi mwanga wa cheche katika moyo wangu, hali ya furaha na shangwe. Hata hivyo, hii huwa kwa muda tu. Hali hii iliendelea mpaka usiku mmoja wa baridi wa kipupwe. Niliweka kitanda changu karibu na chake ili kwamba asiwe peke yake, na asiwe na haja ya kunyanyua sauti yake kuniita kwa ajili ya haja zake. Siku hiyo nilijaza maji katika jagi na kuliweka karibu na kitanda changu ili wakati wowote mama akihitaji maji, nimpatie mara moja.

Katikati ya usiku huo aliomba maji, niliamka upesi na kujaza maji katika chombo kidogo na kumpa huku nikisema: Chukua mpenzi mama. Kwa vile alikuwa anasinzia sinzia hakujua kwamba nilimtekelezea haja yake mara moja alifikiri kwamba nilichelewesha kuleta maji . Kuona hivyo, alinitukana na matusi ya nguoni na akanipiga na kile chombo kichwani. Kwa haraka sana nilikijaza tena maji kile chombo, na kumuambia: Mpenzi mama chukua na unisamehe; nasikitika! Wakati ninasema hivi, nilipagawa, na sikuelewa kilichotokea baadae. Kwa ufupi, nilipata ukamilifu wangu huu: cheche zile zilibadilika kuwa

ulimwengu wa nuru ufananao na miali ya jua, na Mpendwa wangu, Rafiki yangu, Msaidizi wangu na Mganga wangu alinisemesha. Kwa hiyo hali hii kamwe haikusimama. Na ni miaka sasa hali hii nimebaki nayo…”

Wapenzi wasomaji, kuna tofauti kubwa kati ya mtumishi kunong’onezana na Mpendwa wake, na Mpendwa kumnong’oneza Mtumishi wake. Kamwe usidhani kwamba tukio kama hilo haliwezekani kwani tafsiri nyingine ya Imam Ali (a.s.) kuna maelezo yake katika ‘Nahjul Balagha’ kama ifuatavyo:

وَمَا بَرِحَتْ لِلّهِ عَزَّتْ آلاَؤهُ فِي الْبُرْهَةِ بَعْدَ الْبُرْهَةِ، وَفِي أَزْمَانِ الْفَتَرَاتِ،

عِبَادٌ نَاجَاهُمْ فِى فِكْرِهِمْ، وَكَلَّمَهُمْ فِي ذَاتِ عُقُولِهِمْ،

“Katika vipindi na nyakati zote ambapo kulikuwa hakuna Mitume, kulikuwepo na watu ambao walikuwa ni neema kubwa za thamani za Allah, hunong’oneza katika nyoyo zao na kuzungumza katika asili ya akili zao.”8

Maadamu fursa hii ipo, “Shauku yetu ya kupata ubora” lazima iwe ni kupata makazi haya mahususi matukufu kabla ya kuutoka ulimwengu huu na kutokuweza kuufanya kitu chochote. Kuna tukio ika kusisimua sana lililosimuliwa katika Rawdhat al-Kafi na Imamu Muhammad al-Baqir a.s.9

Du’a Ya Bibi Kizee Mwenye Akili Kubwa

عن أبي جعفر (عليه السلام) قال : إن رسول الله (صلى الله عليه وآله) كان نزل على

رجل بالطائف قبل الاسلام فأكرمه فلما أن بعث الله محمدا (صلى الله عليه وآله) إلى

الناس قيل للرجل : أتدري من الذي أرسله الله عز وجل إلى الناس ؟ قال : لا ، قالوا له :

هو محمد بن عبد الله يتيم أبي طالب وهو الذي كان نزل بك بالطائف يوم كذا وكذا

فأكرمته ، قال: فقدم الرجل على رسول الله (صلى الله عليه وآله) فسلم عليه وأسلم ،

ثم قال له : أتعرفني يا رسول الله ؟ قال : ومن أنت ؟ قال : أنا رب المنزل الذي نزلت به

بالطائف في الجاهلية يوم كذا و كذا فأكرمتك فقال له رسول الله (صلى الله عليه وآله):

مرحبا بك سل حاجتك ، فقال : أسألك مأتي شاة برعاتها ، فأمر له رسول الله (صلى

الله عليه وآله) بما سأل ، ثم قال لأصحابه : ما كان على هذا الرجل أن يسألني سؤال

عجوز بني إسرائيل لموسى (عليه السلام) بما سأل ، فقالوا : وما سألت عجوز بني

إسرائيل لموسى ؟ فقال : إن الله عز ذكره أوحى إلى موسى أن أحمل عظام

يوسف من

مصر قبل أن تخرج منها إلى الأرض المقدسة بالشام فسأل موسى عن قبر يوسف(ع)

فجاءه شيخ فقال:إن كان أحد يعرف قبره ففلانة ، فأرسل موسى (عليه السلام) إليها

فلما جاءته قال:تعلمين موضع قبر يوسف (عليه السلام) ؟ قالت : نعم قال: فدليني

عليه ولك ما سألت : قال : لا أدلك عليه إلا بحكمي ، قال : فلك الجنة ، قالت:

لا إلا بحكمي عليك ، فأوحى الله عز وجل إلى موسى لا يكبر عليك أن تجعل لها

حكمها فقال :لها موسى فلك حكمك ،قالت:فإن حكمي أن أكون معك في درجتك

التي تكون فيها يوم القيامة في الجنة فقال رسول الله (صلى الله عليه وآله):

ما كان على هذا لو سألني ما سألت عجوز بني إسرائيلز.

Kabla ya kuja kwa Uislamu, wakati mmoja Mtukufu Mtume (s.a.w.w.) alitembelea Ta'if, mtu mmoja alimkaribisha kwa ukarimu sana. Baadae Mtume (s.a.w.w.) alipoteuliwa kuwa Mjumbe wa Allah, yule mtu aliyemkaribisha Mtume aliulizwa: Je, unamjua mtu aliyeteuliwa na Allah kama Mjumbe wake kwa watu? Yule mtu akajibu "Simjui" wakasema: Ni Muhammad bin Abdillah, yatima wa Abi Talib, ambaye siku fulani alikuwa mgeni wako mjini Ta'if na ulimkaribisha kwa ukarimu sana. Aliposikia haya, mtu yule alikwenda katika hadhara ya Mtume (s.a.w.w.) akamsalimu, akasilimu na kisha akasema: Ewe Mjumbe wa Allah, je, unanitambua mimi? Mtume akasema, kwani wewe ni nani? Yule mtu akasema: Mimi ni mwenye nyumba ile ambayo ulifikia kule Ta'if zama za ujahiliyya, mimi ndiye niliyekukaribisha siku hiyo: Mtukufu Mtume (s.a.w.w.) alisema unakaribishwa sana; omba unalotaka. Yule mtu akasema: Ninataka kondoo 200 pamoja na wachungaji wake? Mtukufu Mtume akaamuru apewe alichotaka. Kisha aliwaambia Masahaba wake, ya kwamba alitamani kwamba yule mtu angeomba alichoomba Bibi kizee wa Bani Israil kutoka kwa Mtume Musa (a.s.); Masahaba wakauliza: ni kitu gani alichoomba Bibi huyo wa Bani Israil kutoka kwa Mtume Musa (a.s.)?

Mtume akasema.. aliuliza ni wapi lilipo kaburi la Mtume Yusufu (a.s.) na Hakika Allah alimfunulia Mtume Musa (a.s.) kubeba mifupa ya Mtume Yusufu (a.s.) kabla ya kuondoka Misri na kuelekea ardhi tukufu ya Sham ambapo hapo mwanaume mmoja mzee alimwendea na kusema: kama kwa kweli kuna mtu yeyote Mtume Musa (a.s.) aliyepata kujua lilipo kaburi la Mtume Yusufu (a.s.) basi ni Bibi kizee fulani. Mtume Musa (a.s.) alitaka aletwe kwake na wakati alipofika katika hadhara yake, alimuuliza Je, unajua sehemu lilipo kaburi la Mtume Yusufu (a.s.)? Yule Bibi akasema: Ndio Mtume Musa akasema: kwa hiyo nielekeze kwenye kaburi hilo na nitakupa chochote utakachoomba.
Yule Bibi akasema: Sitakuelekeza isipokuwa mpaka ukubali ninachotaka kama malipo. Mtume Musa akasema: 'Utapata pepo.' Yule Bibi akasema, hapana, isipokuwa ninachotaka. Hapo ndipo Allah (s.w.t.) akamteremshia Mtume Musa wahayi akamuambia kwamba kukubali ombi lake hakuwezi kushindikana kwako. Kwa hiyo Mtume Musa a.s. alisema 'Vizuri' utapata unachotaka: Yule Bibi akasema: Ningetaka kuwa na wewe katika kituo kimoja ambacho utapata katika Pepo siku ya Hukumu. Akisimulia hili Mtukufu Mtume (s.a.w.w.) akasema kwa nini mtu huyu hakuomba kile ambacho Bibi kizee yule wa Bani Israil alichoomba?

Hadithi hii fupi inatoa somo muhimu sana kwetu sisi. Tafakari juu ya hamu kubwa ya Bibi Kizee yule anapewa pepo lakini anaikataa. Anatamani zaidi ya hiyo. Alitamani kituo kile kile ambacho Mtume Musa a.s. atakachofaidi katika Akhera ambacho si kingine bali ni ujirani wa Allah au Jannat al-liqa (Pepo ya kukutana na Allah). Zifuatazo ni aya za Qur'an ambazo hudokeza kwenye kituo hiki kitukufu.

1.Qur'an Tukufu Sura al-Fajr - 89: 27-30

يَا أَيَّتُهَا النَّفْسُ الْمُطْمَئِنَّةُ.ارْجِعِي إِلَىٰ رَبِّكِ رَاضِيَةً مَرْضِيَّةً .

فَادْخُلِي فِي عِبَادِي . وَادْخُلِي جَنَّتِي

"Ewe nafsi iliyo tua! Rudi kwa Mola wako ukiwa umeridhia, mwenye kuridhiwa (na Mwenyezi Mungu). Basi ingia katika waja wangu (wazuri) na uingie Pepo Yangu."

2. Qur'an Tukufu Sura al-Qamar – 54:54-55

إِنَّ الْمُتَّقِينَ فِي جَنَّاتٍ وَنَهَرٍ .فِي مَقْعَدِ صِدْقٍ عِنْدَ مَلِيكٍ مُقْتَدِرٍ

"Bila shaka wachamungu watakuwa katika mabustani na mito. Katika kikao cha haki Kwake Mfalme Mwenye uweza wote."

Kwa dhahiri hamu kubwa ya Bibi kizee wa Bani Israil hutufanya sisi wote kuelewa haja yetu ya kweli ya asili na kuomba kama inavyopasa. Hivyo basi, tusipoteze fursa ya mausiku ya qadir ambayo yametolewa kwetu. Hamu yetu iwe ni kusamehewa dhambi zetu na ujirani wa Allah (s.w.t.). Naam, kuomba maisha marefu, riziki ya kutosha, n.k kwa vile njia ya kutuwezesha kupata ujirani wa Allah (s.w.t.) vile vile kunapendekezwa sana.
Vitabu vyetu vya du'a maombi vimejaa maelezo ya haja kama hizo. Lakini haja za kidunia lazima siku zote ziombwe kama njia kwa ajili ya malipo makubwa kwa Mwenyezi Mungu. Vinginevyo neema hizo hizo za kiduniya zinaweza sikaufanya mwanya ukawa mkubwa. Hebu natupate somo kutoka kwa Bibi Asia Mke wa Firauni, ambaye pamoja na kufaidi raha zote za kidunia, hakusalimu amri kwa Firauni na akayakabili mateso makubwa kutoka kwake. Allah (s.w.t.) anataja maombi yake kama ifuatavyo:

وَضَرَبَ اللَّهُ مَثَلًا لِلَّذِينَ آمَنُوا امْرَأَتَ فِرْعَوْنَ إِذْ قَالَتْ رَبِّ ابْنِ لِي عِنْدَكَ بَيْتًا

فِي الْجَنَّةِ

وَنَجِّنِي مِنْ فِرْعَوْنَ وَعَمَلِهِ وَنَجِّنِي مِنَ الْقَوْمِ الظَّالِمِينَ

"Ewe Mola wangu unijengee Karibu Na Wewe nyumba katika pepo".

Ayatullah al-udhma na mboni ya macho yetu, Sheikh Jawadi Amuli (Allah akirefusha kivuli chake kitukufu) mfasir wa kisasa wa Qur'an na kwa hakika mrithi wa kweli wa mwalimu wake Allama Tabatabai katika fani ya Tafsir anasema:10

"Mwanamke huyu anaomba Pepo karibu na Mwenyezi Mungu, ambapo wengine wanaomba Pepo tu. Hata hivyo Bibi huyu kwanza anaomba kwa ajili ya (kupata radhi ya) Mwenyezi Mungu na kisha kwa ajili ya nyumba karibu na Mwenyezi Mungu. Hasemi: ***Rabbi ibni li baytan fi-Jannat*** (Ewe Mola wangu, jenga nyumba kwa ajili yangu katika Pepo) Wala hasemi: *Rabbi ibni li bayatan indaka fil Jannat* (Ewe Mola wangu nijengee **Nyumba** karibu na Wewe katika pepo). Bali anasema: ***Rabbi ibni li indaka baytan fil Jannat*** (Ewe Mola wangu nijengee Karibu na Wewe nyumba katika pepo) kwanza anataja ujirani wa Allah na kisha anazungumza kuhusu Pepo. Yaani kama ni jambo la 'al-Jaar, thummaddar' (kwanza ujirani, kisha nyumba), Bibi huyu anasema *Allah thumma al-Jannat* (kwanza Allah, na kisha Pepo). Kwa hakika pepo ambayo ni, *indallah* (karibu na Mungu) ni tofauti sana na pepo ambayo chini yake inapita mito...

'Allāma Tabātabāi anasema:11

الْجَمْعُ بَيْنَ كَوْنِ الْبَيْتِ الْمَبْنِيِّ لَهَا عِنْدَ اللّهِ وَ فِي الْجَنَّةِ لِكَوْنِ الْجَنَّةِ

دَارَ الْقُرْبِ مِنَ اللّهِ...

"Kuomba nyumba ijengwe karibu na Mungu na katika Pepo kwa wakati huo huo, ni kwa ajili ya ukweli kwamba Pepo ni Makazi ya ujirani kwa Mungu."

Waumini Wa Kweli Ni Ghariib!

Kuna hadithi mbali mbali ambazo kwa dhahiri huelezea kwamba mu'umini ni mgeni. Kwa mfano:

1. Imam Muhammad Al-Baqir (a.s.) amenukuliwa akisema:

الْمؤمِنُ غَرِيْبٌ وَطُوبَى لِلْغُرَبآءِ

"Mu'umini ni mgeni, na baraka ziwe kwa wageni!"12

2. Kāmil at-Tammār anasema:

سَمِعْتُ أَبَا جَعْفَرٍ (عليه السلام) يَقُوْلُ : النَّاسُ كُلُّهُمْ بَهَائِم ـ ثلاثا ـ إلا قَلِيْل

مِنَ الْمُؤْمِنِينَ وَالْمُؤْمِنُ غَرِيْبٌ ثلاث مَرَّاتٍ

"Nimemsikia Abu Ja'far (Imamu Muhammad al-Baqir ambaye juu yake iwe amani) akisema mara tatu: Watu wote ni wanyama, isipokuwa wachache katika waumini; na mara tatu, Mu'umini ni mgeni (*ghariib*)"13

"All□ma majlisi katika kitabu chake kikubwa, Bahari za Nuru anatoa ufafanuzi juu ya hadithi hii kama ifuatavyo:

بيان كلهم بهائم أي شبيه بها في عدم العقل وإدراك الحق وغلبة

الشهوات النفسانية علي القوي العقلانية كما قال تعالي إِنْ هُمْ

إِلاَّ كَالأنْعامِ بَلْ هُمْ أَضَلُّ سَبِيلا إلا قليل كذا ...المؤمن غريب

لأنه قلما يجد مثله فيسكن إليه فهو بين الناس كالغريب الذي

بعد عن أهله ووطنه...

Ufafanuzi: "Wote ni wanyama" ina maana wanafanana nao katika kutotumia akili zao, na kutokutambua ukweli na katika matamanio yao ya nafsi yanayotawala ustadi wao wa akili, kama Allah (s.w.t.) anavyosema: "Wako kama wanyama; bali, wamepotea zaidi ... Mu'umini ni mgeni kwa sababu hata mara chache hapati mfano wake ambaye kwamba anaweza kupata utulivu katika yeye, kwa hiyo yuko miongoni mwa watu kama mgeni, ambaye yuko mbali na familia yake na nyumbani kwake..."14

Hivyo, mambo yafuatayo yanaweza kuwa sababu za mu'umini kuwa "ghariib":

1. Mu'umini kwa kawaida anatamani usuhuba wa Muumba wake Mpendwa na kujitahidi kufikia kituo hiki kitukufu. Maadamu hajafikia kituo hicho, hujiona mwenyewe kila siku ni mgeni. Imamu 'Ali (a.s.) amenukuliwa akisema:

الدُّنْيَا دَارُ الْغُرْبَةِ وَ مَوْطِنُ الِاشْقِيآء

"Dunia ni nyumba ya ugeni na makazi kwa ajili ya wenye huzuni."

Na habari ifuatayo imeelezwa katika hadithi nyingine.

حُبُّ الْوَطَنِ مِنَ الإِيْمَانِ

"(Mtu) kuipenda nchi yake ni dalili ya Imani."15

2. Waumini ni wageni katika kusuhubiana na makafiri, Hii ni kwa sababu wakati ambapo wanaishi katika ulimwengu wa imani, upendo wa Mwenyezi Mungu na kujihusisha na ukombozi wa wanadamu, makafiri hawatambui ukweli huu na wamejiambatanisha wenyewe kwenye mambo ya dunia na neema zake.

Kwa Nini Imamu Ali Al-Ridha (a.s.) Alikuwa Akijulikana Kama Imam Al-Ghariib

Wakati mwingine tunapomsalimia Imam wetu wa nane (a.s.) tunasema:

السَّلاَمُ عَلَيْكَ يَا غَرِيبَ الْغُرَبَاء

"Amani iwe juu yako, ewe mgeni wa wageni."

Mwalimu wa Ayatullah Muhammad Husayn Tehrani katika somo la Haddad, wakati mmoja aliuliza sababu ya Imamu al-Ridha kujulikana kama Imam al-Ghariib. Alijibu katika baadhi ya maelezo sababu mbili mtu anaweza kuzitaja ni:16

1. Imamu alikuwa anafaidi daraja ya Wilaya, ambayo ilikuwa tukufu mno, na karibu na ujirani wa Mwenyezi Mungu lakini mbali kutoka kwa wanadamu wengine. Watu wengi walikuwa hawana utambuzi wa sifa za Wilayat na tabia za Wali (ambaye ni udhihirisho wa sifa za Mwenyezi Mungu). Hivyo Imamu

alikuwa ni Ghariib miongoni mwa watu wao.

2. Ma'amun alimlazimisha Imamu kwenda Marvi, na Imamu (a.s.) alilazimika kuuwacha mji wake, familia yake na ujirani wa kaburi la Mtukufu Mtume (s.a.w.w.). Hivyo alikuwa Ghariib... na kwa nyongeza, kumuita kwenda Marv ni aina ya ufungwa, uhamisho na kufungwa jela, kwani pamoja na kumpa mamlaka na cheo cha waliyyul ahdi (mrithi wa Khalifa) alimzuia shughuli zake zote. Hakuruhusiwa kutoa hukumu za kisheria wala kusalisha Ijumaa na Iddi.

Katika Ziyarat nyingine[17] vile vile tunamuita Imamu Husain (a.s.) kama Ghariib al-Ghuraba. Na katika hadithi iliyosimuliwa katika kitabu cha '*al-Mashhadi al-Mazar al-Kabir'*, Imamu Ja'far al-Sadiq (a.s.) amenukuliwa akiuliza kundi la watu swali lifuatalo:

فَمَا يَمْنَعْهُمْ مِنْ زِيَارَةِ قَبْرِ الْغَرِيْب....

"Na ni kitu gani kilichowazuia kuzuru kaburi la *al-Ghariib* (ana maana ya Imamu al-Husain (as.)."[18]

Mjini kwake Ghariib

Sayyid 'Ali Khan al-Husayni al-Madani, katika kitabu chake 'Riyadh al- Salikiina' ananukuu maelezo yafuatayo:

سئل أبو جعفر الشّاشي : من الغريب ؟ فقال : الذي يطلبه رضوان في الجنّة فلا يجده ويطلبه

مالك في النّار فلا يجده ويطلبه جبرئيل في السّماوات فلا يجده ويطلبه إبليس في الأرض

فلا يجده ، فقال له أهل المجلس وقد تفطّرت قلوبهم : يا أبا جعفر فأين يكون

هذا الغريب ؟ فقال : في مقعد صدق عند مليك مقتدر

“Abu ja’far al-Shashi aliulizwa: ‘Ni nani mgeni (ghariib)? Akasema: ‘Ni mtu ambaye Malaika Ridhwan anamtafuta katika pepo, lakini hamuoni, mtu ambaye Malik (Malaika wa motoni) anamtafuta katika Moto wa Jahannam, lakini hamuoni, mtu ambaye Jibril anamtafuta mbinguni, lakini hamuoni, mtu ambaye iblis anamtafuta katika ardhi, lakini hamuoni.’ Hivyo watu katika hadhara ile wakamuuliza kwa mioyo iliyokata tamaa: ‘Ewe Abu Ja’far, basi mgeni huyu yuko wapi?’ Akasema: ‘Katika makazi ya kweli pamoja na Mfalme Mwenye Nguvu zaidi (54:55).”

Dalili Kubwa Ya Malalamiko Ya Ghurba Katika Du’a Ya Kumeil

Uma’suum wa Imam ‘Ali (a.s.) ni ukweli uliothibitishwa na hivyo tusingelitaka kujishughulisha sana katika kulielezea hilo. Tunajua vile vile msemo wake mashuhuri:

لَوْ كُشِفَي الْغِطَآءُ مَا ازْدَدْتُ يَقِيْنًا

“Lau litaondolewa pazia hakuna kitakacho ongezeka kwenye yakini yangu.”[19]

Kwa nini basi aonyeshe hofu yake ya kutenganishwa kutokana na Mpendwa? Huu ni utenganisho wa aina gani? Hii ni ghurba ya aina gani isiyovumilika?

Imamu Khomeini katika kitabu chake: ‘Hadithi Arubaini’ wakati anapoelezea viwango vya uvumilivu vya wanachuo wa elimu ya kiroho (Irfan) anasema:

“Kiwango kingine ni kile cha ‘sabr a’nillah’, (subira kutoka kwa Mungu) ambacho hufungana kwenye daraja za wapenzi wa Mwenyezi Mungu na za wale waliobarikiwa na udhihirisho (ahlash-shuhud wal-ayan) wakati mwingi kimaisha na utulivu. Hiki ni cheo kigumu na chenye tabu sana, na cheo hicho kinamuonyesha Bwana wa wasafiri wa kiroho, Amiri wa Waumini, na Kiongozi wa wakamilifu, yaani ‘Ali ibn Abi Talib Talib (a.s.) katika du’a tukufu ya Kumeil.

فَهَبْنِي يَا إِلَهِي وَسَيِّدِي وَمَوْلاي وَرَبِّي صَبَرْتُ عَلَى عَذَابِكَ؛

فَكَيْفَ أَصْبِرُ عَلَى فِرَاقِكَ

“Ewe Mungu wangu, Bwana wangu na Mola wangu! Hata kama ningelikuwa na uwezo wa kuvumilia adhabu yako, vipi nitavumilia utenganisho wako.?”

Pengine msemo ufuatao wa Imamu ‘Ali a.s. vile vile huelezea ukweli wa jambo hili:

نَارُ الْفُرْقَةِ أَحَرُّ مِنْ نَارِ جَهَنَّمِ

“Moto wa utenganisho ni mkali mno kuliko Moto wa Jahannam.”20

اللّهُمَّ رُدَّ كُلَّ غَرِيب

Ewe Allah, mrudishe kila mgeni

Kwa hiyo, wakati tunaomba kurudishwa kwa wageni wote, lazima tuombe kutoka kwa Allah:

1. Kurudi kwa wale wote ambao wamefukuzwa kutoka kwenye nyumba zao na kupatwa na maumivu ya utenganisho.

2. Kurudi kwa watu wote wenye dhambi kwenye ujirani wa Allah ambapo kwa ukweli ni: (1) kumkamilisha mwanadamu katika masuala ya Sifa za mwenyezi Mungu kama vile elimu, uvumilivu n.k. na (2) kupunguza mwanya wa daraja la juu sana la wageni kama la Maimamu (a.s.) na daraja la watu wa chini kama wenye dhambi na hivyo kuondoa ghurba ya Maimamu kutoka kwa wengine pia. (Nukta hii inafaa tafakari). Vinginevyo, katika hali nyingine, Maimamu (a.s.) kwa kuwa kwao karibu na Allah (s.w.t.) kamwe hawajawa *gharib* (wageni). Hii ni kwa sababu kamwe hawajawa mbali kutoka kwenye mji wao wa kiroho. Kuna taarifa nzuri sana iliyosimuliwa na al-Zamakhshari katika kitabu chake, ‘Rabi al-Abrar’, yafaa kuitafakari:

لَمَّا أُخْرِجَ يُوْسف (ع) من الجبّ واشتُرِي قَالَ لهم قائل:

استوصوا بِهَذَا الغريب خَيْرًا. فقال لهم يوسف : من كان مع الله

فلَيس في غربة

“Wakati Yusufu (a.s.) alipotolewa kisimani, na kununuliwa, mtu mmoja akawaambia mchungeni mgeni

huyu (Ghariib). (Aliposikia hivi) Yusufu (a.s.) akasema kuwaambia: Yeyote yule ambaye yuko pamoja na Allah (s.w.t.) sio mgeni."21

1. Sayyid 'Ali Kh□n, Riy□dh al-S□likin, j. 1, uk. 473.
2. Marh□m □madi, Tasnifu Ghurari'l Hikam, uk. 369.
3. Marh□m □madi,Mu'jamu Alf□zi Ghurari'l Hikam, uk. 810.
4. All□ma Majlisi, Bih□r al-Anw□r, j. 43, uk.156, tr. 5.
5. H□fidh Shir□zi, Diw□ne Khw□jah H□fidh, toleo la Pezhman, uk.150, Ghazal 334.
6. All□ma Majlisi, Bih□r al-Anw□r, j. 25, uk. 4, tr. 7.
7. □yatullah Tehr□ni, Anw□re Malak□t, j. 1, uk. 141 – 145.
8. Imam 'Ali (a.s.), Nahju'l Bal□gha, hutuba ya 222.
9. Thiqatu'l Isl□m al-Kulayn, Rawdhat al-K□fi, j. 8, uk. 110 – 111.
10. □yatullah Jaw□di □muli, Zan dar □ineye Jam□lo Jal□l, uk. 156 – 157.
11. 'All□ma Tab□tab□'I, al-Miz□n, j. 19, uk.344.
12. Mustadrak Safinat al-Bih□r, j. 7, uk. 550.
13. Thikat al-Islam al-Kulayni, Al-K□fi, j. 2, uk. 242.
14. 'All□ma Majlisi, Bih□r al-Anw□r, j.64, uk.160.
15. Shaykh 'Abbas Qummi, Safinat al-Bih□r, j. 8, uk. 525.
16. '□yatullah Sayyid Muhammad Husayn Tehr□ni, Al-Tawhid Quarterly Jounal, j. xiii, no. 4, uk. 72 – 85.
17. 'All□ma Majlisi, Bihar al-Anw□r, j. 98, sura 18, uk. 230.
18. Al-Shaykh Ab□ 'Abdll□h Muhammad bin Ja'far al-Mashhadi, al-Maz□r al-Kabir, uk. 333 toleo la kwanza Qum Iran.
19. 'All□ma Majlisi, Bih□ru'l Anw□r, j. 40, uk.153, tr. 5.
20. Mir□th-e-Hadithe Shi'e, j. 8, uk. 217.
21. Abu'l Qasim Mahmud bin 'Umar al-Zamakhshari, Rabi al-Abrar wa Nusus al-Akhbar, j. 3, uk. 5.

اللّهُمَّ فُكَّ كُلَّ أَسِيرٍ

Ewe Allah! Muachie Kila Mfungwa

Maana ya Asiir

Neno Asiir linatokana na neno al-asr, ambalo lina maana ya:

الشَّدُّ بِالْقَيْدِ

"Kufungwa kwa pingu."

Raghib, muandishi mashuhuri wa kamusi, katika kamusi yake 'al- Mufradat'1 anasema:

"Mtu ambaye alifungwa kwa pingu alikuwa anajulikana kuwa ni asiir, kwa hiyo neno hili lilikusudiwa kila

kitu ambacho kilishikwa na kufungwa, hata kama hakikufungwa na kitu chochote…kwa mfano:

أَنَا أَسِيْرُ نِعْمَتِكَ

“Nimefungwa kwa fadhila zako.”

Kutokana na ufafanuzi huo hapo juu, upana wa mafuhumu ya neno ‘asr’ unakuwa wazi. Hadithi za Mtukufu Mtume (s.a.w.w.) na Ahlul- Bayt wake, vilevile huonyesha ukweli huu. Ifuatayo ni mifano kwa ufuatiliaji wake:

(a) Imamu Abu’l Hasan al-Thalith2 (Ali al-Naqi a.s.) amenukuliwa akisema:

وَالْجَاهِلُ أَسِيْرُ لِسَانِهِ

“Mtu mjinga ni mfungwa wa ulimi wake.”

b) Katika maombi31 kutoka kwa Yusha bin Nun (a.s.) tunapata maelezo yafuatayo:

إِلهِيْ أَنْتَ مَلِكَ الْعطَايَا وَ أَنَا أَسِيْرُ الْخَطَايَا

“Ewe Allah! Wewe ni Mfalme wa wenye kutoa, ambapo mimi ni mfungwa wa makosa yangu.”

c) Katika Ziyarat moja ya Arba’in4 ya Imamu al-Husain (a.s.) ambayo husemwa kwamba ameifundisha Imamu al-Sadiq (a.s.), tunamsalimu Imamu al-Husain (a.s.) kama ifuatavyo:

اَسّلاَمُ عَلى أَسِيْرِ الْكُرُبَاتٍ

“Amani iwe juu ya mfungwa wa huzuni kubwa.”

d) Katika barua zake zijulikanazo sana aliyomtumia Malik al-Ashtar, Imamu ‘Ali anasema:

...فَإِنَّ هَذَا الدِّين قَدْ كَانَ أَسِيْراً فِي أَيْدِي الأشْرَار يُعْمَلُ فِيْهِ بِالْهَوَى وَتُطْلَبُ بِهِ الدُّنْيَا...

“Kwa vile kwa hakika dini hii ilikuwa mfungwa katika mikono ya watu waovu, kwa ajili ya visingizio vyao, watafuata muelekeo wao na kupata mapato ya kiduniya...”5

e) Katika Nahjul Balagha wakati anaelezea tabia za Malaika, Imamu ‘Ali (a.s.) amenukuliwa akisema:6

...فَهُمْ أُسَيرَآءُ إِيْمَانٍ...

“...kwa vile ni wafungwa wa imani...”

Kadhalika neno *‘asr’* lina maana ya kuwiana; wakati ambapo kikundi cha watu chaweza kuwa wafungwa wa muelekeo wa maovu yao lakini wasiteseke kimwili kifungo cha jela. Kundi laweza kustarehe uhuru wa kiroho, lakini wakawa katika hali ya ufungwa wa kimwili.

Upana Dhahiri wa Neno Asiir

Kwa hakika, kipengele hiki cha du’a ni mojawapo ya vipengele vyenye kuumiza moyo. Watu wengi wasio na hatia ulimwenguni pote leo hii wanateseka vifungoni. Wakati ambapo kundi miongoni mwao ni waathiriwa wa ukandamizaji na uvunjaji wa sheria zilizotengenezwa na binadamu, kuna tabaka ambalo kwa kutokuwa kwao kabisa na hatia kumewafanya kuwa magerezani.

Kuwa magerezani ni sehemu moja tu ya hadithi. Ukandamizaji na mateso ambayo wafungwa hawa wasio na hatia huyapata ni makali mno yasiyoelezeka. Aina hii ya utesaji husababishwa na aina ya mtazamo walionao maasikari wa magereza tofauti, ambao hupokea nguvu ya kuamua watakavyo kutoka kwa wakubwa zao, ambao nao wana mamlaka kutoka kwenye serikali zao. Maelezo yafuatayo kutoka shirika la kimataifa la haki za binadamu (Amnesty international) yanazungumzia ukweli huu:

“Utesaji hautokei katika ombwe. Jamii na mazingira ya kisiasa, na usambazaji wa zana na mbinu kwa ajili ya kusababisha maumivu, hutegemea juu ya kushindwa kwa ridhaa ya kisiasa. Kama serikali za ulimwenguni zingelikuwa na ridhaa ya kisiasa kusimamisha mateso, zingelifanya hivyo.”7

Ili kuelewa uzito wa jambo hili, mtu anaweza kurejelea maandishi makhususi yanayopatikana, juu ya mateso gerezani katika Internet kutoka mashirika ya haki za binadamu, kama vile Human Rights Watch [hrw.org] na mfano kama hayo. Hata hivyo, kwa sababu ya ufupi wa ufafanuzi huu tutataja mifano mifupi ya hali ilivyo ya magereza ya ulimwenguni hapa:

Wafungwa Wanaoumia Kwa Mateso

1) Wanaume, Wanawake Na Watoto “...lakini mateso yanaendelea na hayakuishia kwenye serikali za kidikteta za kijeshi au tawala za kimabavu; mateso yanafanywa pia kwenye serikali za kidemokrasia. Ni wazi pia kwamba waathiriwa wa mateso ni watuhumiwa wa makosa ya jinai na wafungwa wa kisiasa,

watu wa kipato cha chini halikadhalika na wapinzani, watu wanaolengwa kwa sababu ya mitazamo yao hali kadhalika na imani zao. Wao ni wanawake na wanaume, watoto na watu wazima pia."[8]
2) **Wanawake**: " Amnesty International (AI) imeandika matukio mengi yasiyo na idadi ya wanawake kuteswa katika mahabusi. Katika maelezo yake ya mizozo ya kijeshi, imetoa taarifa ya mfumo unaotumika wa unyanyasaji wa kijinsia kama silaha ya kivita."[9]

3) **Watoto**: Ukweli kwamba watoto wanaweza wakateseka kwa mateso, lazima kiwe ni kitu kibaya mno cha kusitusha. Utegemezi wao na kutokuwa kwao salama lazima kuwape wao kinga kutokana na maovu ya wakubwa wanayopeana wenyewe kwa wenyewe. Kutokuwa kwao kabisa na hatia lazima kuwaweke mbali na kufikiwa na maovu hayo. Bado mateso dhidi ya watoto yameenea; watoto wanateswa na polisi na mjeshi ya usalama..."[10]

Njia Za Utesaji

"Utafiti umeonyesha kwamba kupiga ndio njia zaidi ya kawaida ya utesaji na ukatili unaofanywa leo na mawakala wa dola, ambao umetaarifiwa katika nchi zaidi ya 150. Watu wanapigwa kwa ngumi, fimbo, vitako vya bunduki, viboko, mabomba ya vyuma, magongo ya besiboli, kamba za umeme. Waathiriwa hupata michubuko, kuvuja damu kwa ndani, kuvunjika mifupa, kung'oka meno, kupasuka viungo na baadhi hufa.

Kubaka na unyanyasaji wa kijinsia wa wafungwa umeenea. Njia nyingine zijulikanazo kwa wote za utesaji na ukatili ni pamoja na mishituko ya umeme (iliyotaarifiwa katika nchi zaidi ya 40), uning'inizwaji wa mwili (zaidi ya nchi 30), usongaji wa koo (zaidi ya nchi 30), mwigo wa kunyonga au kutishia kuuawa (zaidi ya nchi 50) na kutengwa kwa muda mrefu (zaidi ya nchi 50).

Njia nyingine ni pamoja na kuzamishwa ndani ya maji, kuchomwa na moto wa sigara mwilini, kufungwa kwenye gari na kutupwa nyuma yake kisha mtu anaburuzwa, kukoseshwa usingizi na kukoseshwa fahamu...

Aina za adhabu za kimwili zisizo za haki zijulikanazo zaidi kwa wote ni pamoja na ukataji wa viungo na utandikaji wa viboko. Baadhi ya njia nyingine kama vile ukataji wa viungo hufanywa kwa makusudio ya kuulemaza mwili wa mwanadamu. Hata hivyo, adhabu zote hizi zinaweza kusababisha maumivu ya muda mrefu au ya kudumu."[11]

Hata hivyo, msimamo wa sheria ya ki-Islamu ambayo chanzo chake ni Muumba Mwenyewe wa viumbe, ni wa tofauti kubwa mno sana. Kuipitia pitia historia ya uongozi wa ki-islamu kuanzia wakati wa Mtukufu Mtume (s.a.w.w.) mpaka sasa tunakuja kufahamu ukweli wa ushindani huu. Ifuatayo ni mifano kwa ajili ya ufuatiliaji wako:

1) Vita vya kwanza ambavyo waislamu walipigana kishujaa vilikuwa vya Badri. Wakati wakiwa wamewashinda makafiri, Waislamu waliwakamata makafiri wengi na kuwachukuwa mateka. Hata hivyo,

Mtume (s.a.w.w.) aliwachukulia ‘mateka’ kama binadamu na aliamini kwamba wao pia wanazo haki fulani. Hakuna mtu aliyeruhusiwa kuwatesa. Badala yake njia za kuwaacha huru zilipendekezwa kwao. Kwa hiyo wengi waliachwa huru kwa malipo ya fidia. Historia inatuambia kwamba:

وَكَانَ يُفَادِيْ بِهِمْ عَلَى قَدْرِ أَمْوَالِهِمْ

“Na Mtume (s.a.w.w.) alichukuwa malipo ya fidia kutoka kwao kutokana na hali zao kifedha.”12

Na baadhi ya mateka hawana mali lakini walijua ustadi wa kuandika. Mtume (s.a.w.w.) aliwaambia kila mmoja wao kuwafundisha watu kumi kutoka Madina kama fidia.

2) Imeelezwa kwamba baada ya Ibn Muljam kumpiga Imamu ‘Ali (a.s.) dharuba la kufisha, Imamu aliwaambia watoto wake wawili (a.s.):

إِحْبِسُوْا هَذَا الأَسِيْرَ وَ أَطْعِمُوْهُ وَاسْقُوْهُ وَ أَحْسِنُوْا إِسَارَهُ

“….Mfungeni mfungwa huyu, na mpeni chakula na maji, na mshughulike naye kwa njia iliyo nzuri katika ufungwa wake.”13

Na katika hadithi nyingine alisema maneno yafuatayo kuhusu Ibn Muljam:

إِنَّهُ أَسِيْرٌ، فَأَحْسِنُوْا نُزْلَهُ وَأَكْرِمُوْا مَثْوَاهُ ، فَإِنْ بَقِيْتُ قَتَلْتُ أَوْ عَفَوْتُ ،

وَإِنْ مِتُّ فَاقْتُلُوْهُ قَتْلَتِيْ وَلاَ تَعْتَدُوْا إِنَّ اللهَ لاَ يُحِبُّ الْمُعْتَدِيْنَ

“Hakika yeye ni mateka; kwa hiyo mpeni chakula na sehemu nzuri; na kama nitabakia hai , basi ima nitamuuwa au nitamsamehe; na kama nikifariki, basi muuweni kwa njia ile ile aliyonipiga dharuba [kwa pigo moja], na msichupe mipaka, kwani kwa hakika Allah (s.w.t.) hawapendi wale ambao wanachupa mipaka.” [2: 190]14

Hatari hii ya kiutendaji iliyomkabili Imamu ‘Ali (a.s.) katika nyakati hizo nyeti, huonyesha mfano wa mtazamo wa moyo mzuri wa Uislamu. Chuki na kisasi havibakii katika moyo wa ‘Ali (a.s.) kwani kila kitu katika mwili wake ni chombo cha Allah (s.w.t.)

1) Kama mtu kwa uangalifu angechunguza haki za wafungwa kwa mujibu wa Uislamu, angefahamu vipi ilivyo mbali sheria zilizotungwa na wanadamu na sheria za Mwenyezi Mungu. Sheikh Najm al-Din Tabbasi katika kitabu chake 'Mawridal-Sijjin' [Matukio ya Jela] ametaja baadhi ya haki za wafungwa kama ifuatavyo:

"...Wafungwa waumini wanaweza kuhudhuria Sala za Ijumaa na Idd chini ya uangalizi, na kisha kurudi Gerezani haraka, wafungwa wanaweza kukutana na jamaa zao wa karibu na pia wako huru kupokea chakula na nguo kutoka kwao, wafungwa lazima wafungwe katika mazingira mazuri ya kiafya na waruhusiwe kutoka nje nyakati mahususi chini ya uangalizi, mtu ambaye anaumwa hafungwi, msaada ambao mfungwa hutoa kwa familia yake ni lazima utolewe kutoka kwenye hazina ya umma (*baytu'l mal*) ya waislamu nk..."15

Hata hivyo, maelezo hayo hapo juu yasije yakamchanganya mtu akaamini kwamba wafungwa lazima waachwe bila kuhojiwa au ushawishi wa kutubia. Mfungwa anatendewa kwa mujibu wa kosa ambalo amelitenda. Wafungwa wa kisiasa vile vile wanashughulikiwa katika njia iliyo tofauti. Hata hivyo, mfungwa hatendewi kama mfungwa au kuteswa au kubakwa au hata kutishwa kisaikolojia au kufanyiwa mchezo. Haya ni kinyume na kanuni za Shari'ah ya ki-islamu. Bali wao hutendewa kama wanadamu na hakuna mtu anaruhusiwa kuchupa mipaka iliyowekwa na Allah (s.w.t.). Hivyo endapo tukisikia au kuona tabia isiyo ya kibinadamu kutoka kwa asikari magereza wa dola zinzoitwa za ki-islamu, hayo yasitufanye tufikiri kwamba hayo ndiyo ambayo waislamu wanaamini. Kuna tofauti kubwa kati ya kigezo cha kuwa Mwislamu na kigezo cha kuwa mtawala wa ki-islamu asiyetekeleza shari'ah.

Tazama hadithi ifuatayo kwa uangalifu:
Imamu Ja'far al-Sadiq (a.s.) amenukuliwa akisema:

اِنَّ عَلِيًّا (ع) كَانَ يُطْعِمُ مَنْ خُلِّدَ فِي السِّجْنِ مِنْ بَيْتِ مَالِ الْمُسْلِمِيْنَ

"Hakika 'Ali (a.s.) angelimlisha mfungwa ambaye anatumikia kifungo cha maisha kutoka kwenye hazina ya waislamu."

Imamu 'Ali (a.s.) amenukuliwa akisema:

إِطْعَامُ الأَسِيْرِ وَالإِحْسَانُ إِلَيْهِ حَقٌّ وَاجِبٌ وَ إِنْ قَتَلْتَهُ مِنَ الْغَدِ

"Kulisha mfungwa na kumtendea wema, ni haki ya lazima, hata kama ni wa kuuliwa [kwa mujibu wa sheria za ki-islamu] kesho."16

Hawa Al-Nafs: Moja Ya Maangamizi Ya Ufungwa

1) Qur'an Tukufu [surat al-Qasas 28: 50] inasema:

فَإِنْ لَمْ يَسْتَجِيبُوا لَكَ فَاعْلَمْ أَنَّمَا يَتَّبِعُونَ أَهْوَاءَهُمْ ۚ وَمَنْ أَضَلُّ مِمَّنِ اتَّبَعَ

هَوَاهُ بِغَيْرِ هُدًى مِنَ اللَّهِ ۚ إِنَّ اللَّهَ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الظَّالِمِينَ

".....Na nani aliye potea zaidi kumshinda anayefuata pumbao lake bila uwongofu utokao kwa Allah. Hakika Allah hawaongoi watu wenye kudhulumu."

2)Imam 'Ali (a.s.) amenukuliwa akisema:

كَمْ مِنْ عَقْلٍ أَسِيْرٍ عِنْدَ هَوَىً أَمِيْرٍ

"Ni ukubwa ulioje wa idadi iliyopo ya wenye akili waliyo chini ya ufungwa wa hawa!"17

3) Imamu 'Ali (a.s.) amenukuliwa akisema:

إِنَّ أَخْوَفَ مَا أَخَافُ عَلَيْكُمْ إِثْنَتَانِ: اتِّبَاعُ الْهَوَى وَ طُوْلُ الأَمَلِ

"Hakika kuna vitu viwili ambavyo navihofia zaidi kwenu: Kufuata mitizamo yenu miovu na kuwa na matumaini marefu."18

Moja ya maangamizi makubwa ya ufungwa ni ufungwa wa kiroho kwa mitazamo ya uovu. Katika lugha ya Qur'an inaitwa *"al-hawa,"* ni kikwazo kikubwa katika njia yetu ya kuelekea kwa Mwenyezi Mungu. *Takriban kila tatizo la kidunia leo hii huanzia kabisa kutoka kwenye asili hii ya maangamizi*. Bali, historia yote ya viumbe imejaa mifano ambayo huonyesha jinsi aina hii ya ufungwa ilivyokuwa inaangamiza: Kwa sababu ya ufungwa huu haswa, Ibilis hakumsujudia Adam ingawa aliamrishwa kufanya hivyo, Kain (Qabil) alishawishika kumuua Habil pamoja na kwamba yeye ni kaka yake mwenyewe, mtoto wa Nuh (a.s.) alimuacha baba yake hata ingawa yeye (Nuh) alikuwa Mtume wa Allah (s.w.t.), na orodha inaendelea.

Chunguza sababu za vita mbali mbali na migogoro iliyopita na ya sasa utatambua kwamba *chanzo cha sababu kabisa ni aina hii ya ufungwa*. Wakati Rais anapokuwa na maradhi ya ufungwa huu, huua raia wengi wasio na makosa; wakati waziri wa fedha anapofungwa na ufungwa huu, hufuja mamilioni ya fedha; wakati mtu asiye na dini na mwanadamu asiye na malengo anapougua maradhi haya ya ufungwa, hujiingiza katika aina mbali mbali za uovu. Kwa kifupi yeyote yule anaye faidi mamlaka hufanya uharibifu kwa kadiri ya mamlaka aliyo nayo.

Hata hivyo, uhuru kutokana na ufungwa huu uko kwenye mikono yetu. Allah (s.w.t.) ametupa funguo za mlango wa jela na akatushauri tutoke, lakini mvuto wa uzuri wa jela inaelekea umetufanya kimya na bila kuchukuwa hatua.

Hawa Al-Nafsi Hushusha Hadhi Ya Mtu Na Kuwa Mfano Wa Mbwa!

Qur'an [sura ya 7, Al-Aáraf, aya ya 175-176] inasema:

وَاتْلُ عَلَيْهِمْ نَبَأَ الَّذِي آتَيْنَاهُ آيَاتِنَا فَانسَلَخَ مِنْهَا فَأَتْبَعَهُ الشَّيْطَانُ فَكَانَ مِنَ الْغَاوِينَ .

وَلَوْ شِئْنَا لَرَفَعْنَاهُ بِهَا وَلَٰكِنَّهُ أَخْلَدَ إِلَى الْأَرْضِ وَاتَّبَعَ هَوَاهُ ۚ فَمَثَلُهُ كَمَثَلِ الْكَلْبِ إِن تَحْمِلْ عَلَيْهِ يَلْهَثْ أَوْ تَتْرُكْهُ يَلْهَث ۚ ذَٰلِكَ مَثَلُ الْقَوْمِ الَّذِينَ كَذَّبُوا بِآيَاتِنَا ۚ فَاقْصُصِ الْقَصَصَ لَعَلَّهُمْ يَتَفَكَّرُونَ .

"Wasomee habari ya yule ambaye Tulimpa Ishara Zetu, lakini akajivua nazo. Basi shetani akamuandama akawa miongoni mwa waliopotea. Na lau tungelitaka tungelimtukuza kwa Ishara Zetu lakini yeye alishikilia ulimwengu na akafuata pumbao lake. Mfano wake ni mfano wa mbwa. Ukimhujumu hupumua na kutoa ulimi au kama ukimuacha pia hupumua na kutoa ulimi....."

Aya hii, kwa mujibu wa hadithi iliyonukuliwa na 'Allāma Tabātabā'i katika kitabu chake 'Al-Mizān' na kusimuliwa na 'Tafsir al-Burhān', anasimulia kuhusu Bal'am bin Bā'ūrā. Alikuwa ni mtu aliyeishi wakati wa Mtume Musa (a.s.) na alifaidi hali ya juu ya kiroho, kwani kwa mujibu wa hadithi iliyonukuliwa kutoka kwa Imamu al-Ridha (a.s.) alijua ism al-a'dham (Jina Tukufu la Allah lenye siri ya mambo). Baadae, kwa muelekeo wake muovu, aligeuka akawa msaidizi wa Firauni na akawa asiyeheshimika kiroho. Imamu al-Ridha (a.s.) alinukuliwa akisema:

“Hakika Bal’am bin B’r alipewa jina Tukufu la Allah na wakati wowote alipotaka kuomba kwa Jina hilo, maombi yake yalikubaliwa. Kisha alielekea upande wa Firauni. Wakati fulani Firauni alikuwa anamtafuta Mtume Musa (a.s.) na wafuasi wake alikutana na Bal’am na akasema: ‘Muombe Mola wako amtupe Musa na wafuasi wake kwenye mtego wetu.’ Baadae alipanda punda wake kumtafuta Musa (a.s.) na wafuasi wake. Hata hivyo, punda wake hakusogea. Hivyo alianza kumchapa. Baadaye Allah (Asiyeshindwa na Mtukufu) alimuwezesha yule punda kusema na akasema [kumuambia Bal’am]: ‘Ole wako! Kwani wanipiga kwa kosa gani? Unataka mimi nikufuate ili kwamba uombe dhidi ya Mtume Musa (a.s.) Mtume wa Allah na taifa linaloamini?’ [Bal’am hakusikiliza] na aliendelea kumpiga yule punda mpaka akamuua. Kuanzia pale Bal’am alisahau lile Jina Tukufu la Allah.”19

Aya hii ni fundisho kwa wale watu wote wasomi ambao wamepata daraja ya uchamungu. Kama mtu hakuwa na tahadhari katika vita yake dhidi ya nafsi yake ovu, kuna hatari ya yeye kuangukia katika hali ya udhalili na kuangamia kiroho. Tunaomba kinga kutoka kwa Mola Mwingi wa rehema kutokana na kila aina ya fedheha ambayo hututenganisha sisi kutoka kwenye ujirani Wake.

Aya ya 176/7 sura ya 7, Al–Aáraf, huoneshana mfano wa Bal’am kama mfano wa mbwa:

فَمَثَلُهُ كَمَثَلِ الْكَلْبِ إِنْ تَحْمِلْ عَلَيْهِ يَلْهَثْ أَوْ تَتْرُكْهُ يَلْهَثْ ۚ ذَٰلِكَ مَثَلُ الْقَوْمِ الَّذِينَ

كَذَّبُوا بِآيَاتِنَا ۚ فَاقْصُصِ الْقَصَصَ لَعَلَّهُمْ يَتَفَكَّرُونَ

سَاءَ مَثَلًا الْقَوْمُ الَّذِينَ كَذَّبُوا بِآيَاتِنَا وَأَنْفُسَهُمْ كَانُوا يَظْلِمُونَ

“…Basi mfano wake ni mfano wa mbwa. Ukimhujumu hupumua na kutoa ulimi, na ukimuacha pia hupumua na kutoa ulimi. Huu ni mfano wa wale ambao wanazikanusha Ishara Zetu; kwa hiyo simulia hadithi hii ili kwamba waweze kutafakari.”

Upendeleo wa Ufungwa wa Nje juu ya Ufungwa wa Ndani

Qur’an Tukufu [12: 33] inamnukuu Yusufu (a.s.) akiomba:

قَالَ رَبِّ السِّجْنُ أَحَبُّ إِلَيَّ مِمَّا يَدْعُونَنِي إِلَيْهِ ۖ وَإِلَّا تَصْرِفْ عَنِّي كَيْدَهُنَّ

أَصْبُ إِلَيْهِنَّ وَأَكُنْ مِنَ الْجَاهِلِينَ

"Ewe Mola wangu ! kifungo nakipendelea zaidi kuliko haya wanayoniitia..."

Habari ya Mtume Yusufu (a.s.) katika Qur'an Tukufu ni fundisho la fikira kwa kila mwanadamu ambaye anatamani kuishi maisha ya uhuru na ufanisi.

Baada ya Zulaykha kumshawishi Yusufu (a.s.) lakini akajikuta ameshindwa, alijaribu kumlaumu kwamba amemtongoza. Lawama zake zilithibitishwa na mashahidi kwamba ni za uwongo. Habari za tukio hili zilienea katika mji na Zulaykha alilaumiwa kwa kushawishi 'mfano halisi wa usafi'. Ili kuzima moto wa kadhia hii, aliwaalika wanawake wale ambao wamemlaumu na kumpa kila mmoja tunda [aina ya chungwa] na kisu, akawambia wamenye matunda wakati Yusufu akipita mbele yao. Badala ya kukata matunda walijeruhi mikono yao. Walifungwa kwa uzuri wa kimwili wa Yusufu (a.s.).

Qur'an Tukufu inasema:
1. Habari zilienea na wanawake wakaanza kuzungumza:

وَقَالَ نِسْوَةٌ فِي الْمَدِينَةِ امْرَأَتُ الْعَزِيزِ تُرَاوِدُ فَتَاهَا عَنْ نَفْسِهِ ۖ قَدْ شَغَفَهَا حُبًّا ۖ

إِنَّا لَنَرَاهَا فِي ضَلَالٍ مُبِينٍ

"Hakika wanawake ambao walikuwa mjini walisema, mke wa Gavana anataka kumshawishi mtumishi wake kimapenzi kinyume cha nafsi yake (***safi***)***! Hakika amesalitika kwa mapenzi; hakika sisi tunamuona yumo katika upotovu ulio dhahiri."*** [***Surat Yusuf 12: 30***]

Wakati ambapo mwanzoni wanawake walimhesabu Zulaykha kuwa katika kosa lililo dhahiri, wao wenyewe baadae walimkaribisha Yusufu (a.s.) ili kuwa na uhusiano naye.

2) Zulaykha anawakaribisha wanawake:

فَلَمَّا سَمِعَتْ بِمَكْرِهِنَّ أَرْسَلَتْ إِلَيْهِنَّ وَأَعْتَدَتْ لَهُنَّ مُتَّكَأً وَآتَتْ كُلَّ

وَاحِدَةٍ مِنْهُنَّ سِكِّينًا وَقَالَتِ اخْرُجْ عَلَيْهِنَّ ۖ فَلَمَّا رَأَيْنَهُ أَكْبَرْنَهُ وَقَطَّعْنَ

أَيْدِيَهُنَّ وَقُلْنَ حَاشَ لِلَّهِ مَا هَٰذَا بَشَرًا إِنْ هَٰذَا إِلَّا مَلَكٌ كَرِيمٌ

"Aliposikia yule bibi masengenyo yao aliwaita, na akampa kila mmoja wao kisu. Akamuambia Yusufu, tokeza mbele yao. Walipo muona waliona ni kitu kikubwa kabisa, na* [*katika mshangao wao*] *wakajikata mikono yao wakisema: Hasha lilLah! Huyu sio mwanadamu. Hakuwa huyu ila ni Malaika Mtukufu."*[Surat Yusuf 12: 31***]**

3) Zulaykha akakiri kwamba waliyosema ni kweli na akatishia kumfunga Yusufu:

قَالَتْ فَذَٰلِكُنَّ الَّذِي لُمْتُنَّنِي فِيهِ ۖ وَلَقَدْ رَاوَدْتُهُ عَنْ نَفْسِهِ فَاسْتَعْصَمَ ۖ

وَلَئِنْ لَمْ يَفْعَلْ مَا آمُرُهُ لَيُسْجَنَنَّ وَلَيَكُونًا مِنَ الصَّاغِرِينَ

"Yule bibi akasema: Huyu basi ndiye huyo mliye nilaumia! Na kweli nilimshawishi kimapenzi kinyume cha nafsi yake* (*safi*)*, lakini alikataa kabisa; na sasa kama hafanyi ninacho muamrisha, basi hakika atafungwa gerezani, na atakuwa miongoni mwa walio chini kabisa."* [Surat Yusufu 12: 32***]**

Pamoja na kumlaumu Yusufu (a.s.) mwanzoni kwa kujaribu kumtongoza, bibi huyu kwa uwazi alikiri kwamba ni yeye ambaye alijaribu kumshawishi.

Aidha, alisema kwamba; amma atasalimu amri kwenye matamanio yangu, au ataishia gerezani [na hivyo yeye vile vile kuonekana kama mtu mwenye makosa].

4) Wanawake wangelitaka kuwa na uhusiano na Yusufu (a.s.):

قَالَ رَبِّ السِّجْنُ أَحَبُّ إِلَيَّ مِمَّا يَدْعُونَنِي إِلَيْهِ ۖ وَإِلَّا تَصْرِفْ عَنِّي كَيْدَهُنَّ

أَصْبُ إِلَيْهِنَّ وَأَكُنْ مِنَ الْجَاهِلِينَ

"Yusufu akasema: Ewe Mola wangu naipendelea zaidi jela kuliko haya wanayoniitia* (*yadu'nani ilayhi*)*; na usiponiondoshea vitimbi vyao nitawaelekea, nakuwa miongoni mwa wajinga."
[***Surat Yusuf 12: 33***]

Katika hadithi ndefu iliyosimuliwa na Abu Hamza al-Thumali,20 Imamu Zayn al-'Abidin (a.s.) amenukuliwa akisema kwamba, baada ya kuondoka katika mkusanyiko ambao ulipangwa na Zulaykha, kila mmoja wa wanawake wale alituma ujumbe kwa Yusufu kwa siri [bila ya Zulaykha kuwepo] na kumuambia kwamba wangelitaka kukutana naye. Lakini Mtume Yusufu (a.s.) alikataa na akaomba kutoka kwa Allah:

قَالَ رَبِّ السِّجْنُ أَحَبُّ إِلَيَّ مِمَّا يَدْعُونَنِي إِلَيْهِ ۖ وَإِلَّا تَصْرِفْ عَنِّي كَيْدَهُنَّ

أَصْبُ إِلَيْهِنَّ وَأَكُنْ مِنَ الْجَاهِلِينَ

"...Kama hutaniondoshea vitimbi vyao, nitawaelekea, na nitakuwa miongoni mwa wajinga." (***12:33***)

Kwa mujibu wa wafasiri wa Qur'an neno '***yad'nani ilayhi*** (naipendelea sana kuliko "wanayoniitia") ambalo liko katika tensi isiyotimilifu (mudhari) huonyesha kwamba walikuwa wameshikilia kumkaribisha Yusufu (a.s.) kuelekea kwao. Hata hivyo, Mtume Yusufu (a.s.) alilia:

قَالَ رَبِّ السِّجْنُ أَحَبُّ إِلَيَّ مِمَّا يَدْعُونَنِي إِلَيْهِ ۖ وَإِلَّا تَصْرِفْ عَنِّي كَيْدَهُنَّ

أَصْبُ إِلَيْهِنَّ وَأَكُنْ مِنَ الْجَاهِلِينَ

"Ewe Mola wangu! Jela naipendelea zaidi kuliko haya wanayo niitia; na kama usiponiondoshea vitimbi vyao nitawaelekea na kuwa miongoni mwa wajinga" [***Surat Yusuf 12:33***]

Aya hii kwa uwazi inaonyesha kwamba Mtume Yusufu alikuwa na matamanio ya kijinsia, na alikuwa anaelewa hatari ya mtego aliotegewa. Kwa hiyo alimuomba Allah (s.w.t.) amlinde kutokana na uhaini wanaomfanyia. Alipendelea kufungwa jela na kukubali udhilifu [wa kuhusishwa kiuwongo kuwa ni mwenye makosa] lakini asithubutu kumuasi Mola wake. Na Mola Mwingi wa rehema akamjibu:

فَاسْتَجَابَ لَهُ رَبُّهُ فَصَرَفَ عَنْهُ كَيْدَهُنَّ ۚ إِنَّهُ هُوَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ

"Basi Mola wake akamwitikia dua yake, na akamuondeshea vitimbi vyao; hakika Yeye ni Msikizi,

Mjuzi." [***Surat Yusuf 12:34***]

Hizi ni hali ambapo sura ya kweli ya mu'umini inafunguliwa. Mtume Yusufu (a.s.) alipendelea kuwa mfungwa wa nguvu za nje kuliko kunaswa ndani na nguvu za kiasherati, ambazo humuangamiza mwanadamu na maisha yake yote ya baadae. Jela hapa ni sehemu ya usalama na ukombozi. Ni sehemu ya hifadhi kwa moyo huu, ambao unaungua kwa mapenzi ya Allah (s.w.t.). Yuko tayari kupatwa na machungu na shida za kufungwa jela na udhalili, lakini hawezi kustahamili mateso ya kumuasi Mpendwa Pekee, ambaye amemlea mpaka kuwa hivyo alivyo. Na itawezakana vipi kwa mtu ambaye moyo wake umejazwa kabisa kwa mapenzi ya Allah kufikiri hata kuutia doa mkono wake kwa dhambi?

1. R□ghib Isfah□ni, al-Mufrad□t, uk. 76. chapa mpya.
2. All□ma Majilisi, Bih□r al-Anw□r, j. 78, uk. 368, tr. 3.
3. All□ma Majilisi, Bih□r al-Anw□r, j. 94, uk. 93, tr. 8.
4. All□ma Majilisi, Bih□r al-Anw□r, j. 101, uk. 331, tr. 2.
5. Imamu 'Ali (a.s.), Nahj al-Bal□gha, barua ya 53.
6. Imamu 'Ali (a.s.) Nahj al-Bal□gha, khutuba ya 91.
7. http://www [8]. stoptorture.org, tawi la Amnesty intenational.
8. Ibid.
9. Tawi la Amnesty International htt:// www.Stoptorture.Org/report/ [9] index.htm.
10. Ibid.
11. Ibid.
12. Hay□t al-Nabi wa Siratuhu, j. 2 uk. 60, Uswa Publications.
13. Muhammad al-Rayy Shahri, Maws□'at al-Imam 'Ali bin Abi Talib, j. 7, uk.250, tr. 2949s.
14. Maws□'at al-Im□m 'Ali bin Abi T□lib, j. 7, uk. 250, rt. 2950.
15. Shaykh Najm al-Din Tabasi, Muw□rid al-Sijn, uk. 493 na kuendelea.
16. Muhammadi al-Rayy Shahri,Miz□n al-Hikma, j. 1, uk. 76.
17. Marhum □madi, Mu'jamu Ghurari'l Hikam, uk. 34.
18. Im□m 'Ali (a.s.), Nahjul Bal□gha, khutuba ya 28.
19. Sayyid H□shim, Bahr□ni, Al-Burh□ni Fi Tafsri'l Qur'an, j. 3, uk. 246 – 247.
20. All□ma Tab□tab□i, Tafsir al-Miz□n, j. 11, uk. 164 – 165.

'All□m□ Tab□tab□i katika kitabu chake 'Al-Miz□n' anasema kitu muhimu sana cha kutafakari: "Wakati Zulaykha alipofunga kabisa milango ya chumba chake (*ghallaqat al-abw□b*), na kutegemea juu ya uwezo wa dhahiri ambao alikuwa nao, alisema: *'hayta lak'* (njoo [kwangu!]), Yusufu (a.s.) alikuwa amezama katika mapenzi ya Allah (s.w.t.) na akasahau kila njia ya wazi ya hifadhi, pamoja na yeye mwenyewe; kwa hiyo wakati akiomba hifadhi kwa Allah (s.w.t.) kamwe hasemi *'Inni a'□dhu'* (hakika mimi naomba hifadhi) lakini alisema 'ma '□dhall□h!' [Tanbihu: ingawa zote *a'□dhubill□hi na ma'□dhall□h* huonyesha kwamba Yusufu anaomba hifadhi kwa Allah, lakini neno hili la mwisho (yaani: ma'□dhall□h) muombaji husahau njia zote za wazi za hifadhi, pamoja na yeye mwenyewe]

'All□ma Tab□tab□i anasema:

...فَلَمْ يَقُلْ: إِنِّيْ أَعُوْذُ مِنْكَ بِاللّهِ أَوْمَا يُؤَدِّيْ مَعْنَاهُ، وَ إِنَّمَا قَالَ:مَعَاذَ اللّه...

"...yeye [Mtume Yusufu (a.s.)] hakusema: Hakika mimi naomba hifadhi kwa Allah kutokana na wewe..." au maelezo yanayofanana na hayo; bali amesema tu: 'ma'aadhallah' (hivyo bila kutaja 'mimi' au 'wewe' au njia yoyote nyingine)..."[1]

Kisha 'Allama akaendelea kusema:

.....و كمْ مِنَ الْفَرْق بَيْنَ قَوْلِهِ هَذَاَ وَ بَيْنَ قَوْلِ مَرْيَم للرُوح لَما تَمَثَلَ لَهَا

بَشَرا سَويا : إِنّي أَعُوذُ بِالرَّحْمٰنِ مِنْكَ....

"...Na ukubwa ulioje wa tofauti kati ya kauli yake hii na kauli ya Mariamu kwa Roho Mtakatifu wakati alipojitokeza kwake katika umbo la mwanadamu: ***'Hakika najilinda kwa Mwingi wa rehema...' "*** [***19: 18***]

1. Allama Tabatabai, Al-Mizan, j. 11 uk. 120-123.

'Allama Majlisi katika utungo wake mkubwa (kitabu kikubwa) 'The Oceans of Lights' (Bahari za Nuru) anasimulia hadithi ambayo kwayo Mtume (s.a.w.w.) anaombwa kueleza hadhi ya Imamu 'Ali (a.s.) ambapo Mtume (s.a.w.w.) anazungumzia kuhusu fadhila zake kwa urefu sana. Katika nukta moja anasema:

ألا وَمَنْ أَحَبَّ عَلِّيًا سُمِّيَ أَسِيْرُ اللّهِ فِي الأَرْضِ وَ بَاهَى اللّهُ بِهِ مَلاَئِكَتَهُ وَحَمَلَةَ عَرْشِهِ

"Hakika yeyote yule anayempenda 'Ali anaitwa mfungwa wa Allah katika ardhi, na Allah (s.w.t.) hujifaharisha naye karibu na Malaika Zake na wabebaji wa Arshi Yake."[1]

Hapa nukta mbili lazima zieleweke:

1. Upendo wa 'Ali (a.s.) una maana gani katika hadithi hii?

2. Inamaanisha nini kuwa ‘mfungwa wa Allah katika ardhi’?

Kitu gani kinatufanya tumpende ‘Ali (a.s.)? Je, ni kwa sababu ya umbo lake lililobarikiwa? Je, ni kwa sababu ya sehemu aliyoishi? Je, ni kwa sababu ya watu aliokutana nao? Je, ni kwa sababu ya kabila lake? Au ni kwa sababu ya tabia zake nzuri, ambazo hudhihirisha Uislamu wa kweli, au katika maneno ya wenye elimu ya kiroho (maurafaa): ‘ambayo hudhihirisha Sifa za Mwenyezi Mungu’? Kwa uwazi ni elimu ya udhihirisho wa ‘Ali wa sifa za Mwenyezi Mungu ambayo huchochea cheche za mapenzi ndani ya nyoyo zetu. Tungelipenda kufaidi uswahiba wake, bali, kama tungeliangalia jambo lenyewe kwa undani, ‘tungelipenda kuwa ‘Ali mwingine’. Upendo peke yake humvuta mtu kutafuta umoja na mwenye kupendwa.

Kwa hiyo, waumini ambao wamezoea mapenzi kwa ‘Ali (a.s.) kwa kweli hutafuta ‘sifa zake’. Na sifa za ‘Ali (a.s.) ni sifa za Mtume (s.a.w.w.) na sifa za Mtume (s.a.w.w.) ni Sifa za Allah (s.w.t.). Angalia hadithi ifuatayo kwa uangalifu.

Mtukufu Mtume (s.a.w.w.) amenukuliwa akisema:

مَنْ أَحَبَّ عَلِيًّا فَقَدْ أَحَبَّنِيْ, وَ مَنْ أَحَبَّنِيْ فَقَدْ أَحَبَّ اللَّهَ

“Yeyote yule anayempenda ‘Ali, ananipenda mimi, na yeyote yule anayenipenda mimi, anampenda Allah (s.w.t.)...”2

Una maana gani upendo ule ambao hauna athari ya kufuata? Katika hadithi Imamu Muhammad al-Baqir (a.s.) akimhutubia Jabir Ju’fi, anasema:

... يَا جَابِرُ مَنْ أَطَاعَ اللَّهَ وَأَحَبَّنَا فَهُوَ وَلِيُّنَا, وَمَنْ عَصَى اللَّهَ لَمْ يَنْفَعْهُ حُبُّنَا

“...Ewe Jabir! Yeyote yule ambaye anamtii Allah na anatupenda sisi, ni rafiki yetu, na yeyote yule ambaye anamuasi Yeye (Allah), mapenzi yetu hayatamnufaisha.”3

Fikiria kwamba unapenda mno vazi Fulani, ambalo kwa hakika litakufanya uonekane umependeza na mzuri wa umbo. Kama hakuna kizuizi au kuna kizuizi, lakini kinaweza kuondolewa, je, hutajaribu kununua vazi hilo? Kwa hakika utalinunua. Halikadhalika, kama kweli mtu anapenda kupata sifa za Imamu ‘Ali (a.s.) na anazo njia ambazo tayari ziko kwa matumizi yake na anaweza kushinda vikwazo vya ‘matamanio ya nafsi yake’ je, hatajitahidi kuzipata?

Hata hivyo, kuna daraja za upendo, ambazo hubakia katika kiwango cha moyo na zina athari ndogo katika akili na moyo. Watu kama hawa kwa ajili ya kuzihifadhi ‘silka ya tabia’ zao (fitra) kwa kiwango

fulani, watasafishwa katika Moto wa Jahannamu kabla ya kuishi katika Pepo. Baadhi ya hadithi hudokeza ukweli huu.

Lakini kama tukilinganisha upendo wa ‘Ali (a.s.) na ufungwa wa Allah (s.w.t.) ambao Allah (s.w.t.) ana fahari nao, ni makosa kufikiria kwamba upendo hapa unasimama tu kwa mhemuko (hisia) wa upendo. Je, kuwa na mhemuko wa upendo kunaweza kuwa sawa na utii kwa Allah (s.w.t.)? Kwa kweli hapana. Kwa hiyo upendo katika hadithi iliyo katika mjadala ni daraja la juu sana. Qur’an Tukufu [2: 165] inadokeza kwenye hili kama ifuatavyo:

وَمِنَ النَّاسِ مَنْ يَتَّخِذُ مِنْ دُونِ اللَّهِ أَنْدَادًا يُحِبُّونَهُمْ كَحُبِّ اللَّهِ ۖ وَالَّذِينَ آمَنُوا

أَشَدُّ حُبًّا لِلَّهِ ۗ وَلَوْ يَرَى الَّذِينَ ظَلَمُوا إِذْ يَرَوْنَ الْعَذَابَ أَنَّ الْقُوَّةَ لِلَّهِ جَمِيعًا

وَأَنَّ اللَّهَ شَدِيدُ الْعَذَابِ

“…Na wale ambao wameamini wanaupendo zaidi sana kwa Allah…”

1. Allāma Majilisi, Bihār al-Anwār, j. 27, uk. 115, tr. 89.
2. Allāma Majilisi, Bihār al-Anwār, j. 5, uk. 69 tr. 1.
3. Muhammadi al-Rayy Shahri, Mizān al-Hikma, j. 1, uk.519, tr. 3211.

Tukio lisilo na mwisho la Karbala huonyesha mfano mzuri wa mtu mmoja ambaye alijipa uhuru mwenyewe kutokana na pingu za uovu wa matamanio yake na baadae akaleta mfano halisi wa jina lake. Alikuwa akiitwa Hurr (mtu huru). Mwanzoni alikuwa miongoni mwa makamanda wa Yazid. Hata hivyo baada ya kutambua ubora wa ukweli, alitubia na kujiunga na safu ya Imamu al-Husain (a.s.). Akiwa amepigana kwa ushujaa sana katika safu ya Imamu (a.s.) dhidi ya Kuffar, alipata cheo cha juu sana cha Shahid. Katika dakika zake za mwisho, wakati Imamu al-Husain (a.s.) alipokuwa anavuja damu kutoka kwenye uso wake wenye nuru, alisema:

أَنْتَ حُرٌّ كَمَا سَمَّتْكَ أُمُّكَ, و أَنْتَ حُرٌّ فِي الدُّنْيَا وَ الآخِرَةِ

“Wewe ni Hurr (mtu huru) kama mama yako alivyo kuita; na uko huru katika ulimwengu huu na

halikadhalika katika ulimwengu ujao.”

Mwanahistoria wa ki-Shi’a anayejulikana sana, Baqir Sharif al-Qarashi, katika kitabu chake, ‘*Hayat al-Imam al-Hussein* (*a.s.*)*’,* baada ya kunukuu maneno hayo hapo juu, alisema:

لَقَدْ كَانَ الْحُرُّ حُرًّا حِيْنَمَا تَغْلِبُ عَقْلُهُ هَوَاهُ

“Hakika Hurr alikuwa ‘mtu huru’ wakati akili yake iliposhinda juu ya muelekeo wake muovu (hawahu).”1

1. Baqir Sharif al-Qarashi, Hay⍰t al-Im⍰m al-Husein (a.s.), j. 3, uk.222.

1. Wakati tunapoomba kwa Allah (s.w.t.) kuwaachilia wafungwa wote, hatuombi kuachiliwa kwa kila aina ya mfungwa, awe mfungwa wa Allah au mfungwa wa Shetani. Bali tunaomba kwa ajili ya wale wafungwa wote ambao ufungwa wao huwazuia kutokana na ufanisi wa kimwili na kiroho. Hata hivyo, wokovu kutokana na ufungwa wa kiroho kama tulivyotaja hapo juu, uko mikononi mwa mfungwa mwenyewe. Kama akiamka kutoka kwenye usingizi wake mzito na kubadilisha tabia zake mbovu, atajipa uhuru yeye mwenyewe. Na ambaye anafanikiwa katika kufanya hivyo, anaweza kujitahidi kueneza utamaduni wa jinsi ya kuwapa huru watu wengine kutoka kwenye minyororo ya ufungwa wa kiroho, na hatimaye kutafsiri kifungu hiki chenye nuru cha maombi kwenye vitendo.

2. Wakati mwingine ufungwa wote, wa kimwili na wa kiroho ni wa haki, na makosa ya mfungwa mwenyewe, kwa mfano: kama mtu kwa makusudi angeiba au akapendelea matamanio ya kiduniya kuliko sheria ya Mwenyezi Mungu. Hivyo, muombaji lazima vile vile ajaribu kwa unyenyekevu kuomba kuondolewa sababu ambazo humpelekea kwenye ufungwa huo. Kwa kweli aina zote za ufungwa katika hali ya usawa wake huanzia kwenye *ittibaa’ al- hawa* (kufuata mielekeo miovu). Kwa hiyo, lazima tuombe kwamba, utamaduni wa *taqwa* unapenyeza kwenye jamii zetu ili kwamba ‘ufungwa’ wa kweli unatoweka.

3. Matukio mengi ya ufungwa katika nyakati zote ni udhihirisho wa uonevu wa serikali za kitaghuti. Vitendo kama hivyo vinaweza kuondolewa kwa umoja wa umma kuziasi serikali zao. Kama umma ukiendeleza upinzani huo, kwa hakika utaitishia serikali, na kutakuwa na nafasi ya kuachiwa wafungwa wasio na hatia.

4. Idadi imara ya dola zijiitazo za ki-Islamu zinaweza kuzuiya uuwaji wa halaiki wa mataifa makubwa yenye kiu ya damu, kwani moja ya vyanzo muhimu sana vya nishati viko mikononi mwao; mafuta, au ‘dhahabu nyeusi.’ Suala la Palestina vile vile linaweza kutatuliwa kwa urahisi sana na wao. Lakini ni maslahi ya maovu ndio ambayo yanawazuia kutumia akili zao, na katika mlolongo huo unawafanya wapate fedheha ya milele ya kiroho.

Source URL: https://www.al-islam.org/node/39622

Links

[1] https://www.al-islam.org/user/login?destination=node/39622%23comment-form

[2] https://www.al-islam.org/user/register?destination=node/39622%23comment-form

[3] https://www.al-islam.org/library/supplications

[4] https://www.al-islam.org/library/fasting

[5] https://www.al-islam.org/feature/muslim-practices

[6] mailto:tabligh@raha.com

[7] http://www.tabligh.org

[8] http://www

[9] http://www.Stoptorture.Org/report/